

**DIAGNÓSTICO SOCIOECONÓMICO
DO CONCELLO DE
GONDOMAR**

Abril de 2006

ÍNDICE

1. INTRODUCCIÓN	4
1.1 Metodoloxía.....	4
1.2 Apuntamento histórico.....	5
2. ENCADRE TERRITORIAL E ADMINISTRATIVO	6
2.1 Situación do concello dentro da MAIV e da provincia de Pontevedra	6
2.2 Estrutura parroquial	7
2.3 Entidades de poboación.....	8
3. RECURSOS NATURAIS	8
3.1 Solo.....	8
3.2 Características climáticas	10
A) Precipitacións	10
B) Temperaturas	11
C) Amplitude térmica.....	12
3.3 Vexetación.....	12
3.4 Relevo	14
3.5 Ríos	14
3.6 Zonas de interese natural	15
4. RECURSOS CULTURAIS E PATRIMONIO	15
4.1 Patrimonio histórico e arqueolóxico	16
4.2 Patrimonio arquitectónico.....	17
4.3 Patrimonio etnográfico	19
4.4 Recursos turísticos.....	20
5. ORGANIZACIÓN DO TERRITORIO, INFRAESTRUTURAS E EQUIPAMENTOS	23
5.1 Planeamento urbanístico vixente.....	23
5.2 Infraestruturas de comunicación	23
5.3 Centros educativos	24
5.4 Servizos sociais.....	25
6.1 Efectivos poboacionais.....	26
C) Poboación segundo lugar de nacemento e residencia.....	28
D) Poboación segundo nacionalidade.....	29
E) Evolución demográfica.....	30
6.2 Estrutura da poboación	31
A) Pirámide de poboación	31
B) Distribución da poboación por grandes grupos de idade.....	32
C) Idade media da poboación	33
D) Índice de Dependencia Global, Senil e Xuvenil.....	34

E) Índice de recambio da poboación activa, envellecemento e sobreenvellecemento	35
6.3 Movemento natural da poboación	37
A) Nacementos, casamentos e defuncións	37
B) Taxas brutas de natalidade, nupcialidade e mortalidade.....	38
C) Saldo vexetativo	40
6.4 Movements migratorios.....	41
A) Emigración	41
B) Inmigración	43
C) Saldo migratorio	46
6.5 Nivel de formación da poboación	48
A) Nivel de estudos da poboación	49
B) Taxa de analfabetismo.....	50
C) Tipo de estudos da poboación	52
D) Lugar de estudo da poboación.....	53
E) Educación non universitaria.....	54
A) Tipo de vivenda.....	55
B) Réxime de tenza da vivenda	56
C) Principais problemas da vivenda e do contorno.....	57
D) Residentes e tamaño medio da vivenda.....	58
7. MERCADO DE TRABALLO	59
7.1 Actividade	61
7.2 Ocupación	62
7.3 Desemprego	67
7.4 Promoción do Emprego	72
A) Actividades desenvolvidas en relación as políticas activas de emprego.....	72
B) Axudas e subvencións para a creación de emprego	74
C) Accións de desenvolvemento rural.....	74
8. ECONOMÍA E SECTORES ECONÓMICOS	76
8.1 Nivel de renda e outros parámetros de desenvolvemento	76
A) Nivel de renda.....	77
B) Outros parámetros de desenvolvemento	78
8.2 Sectores produtivos e actividade económica.....	82
A) Sector primario	83
B) Sector secundario.....	86
C) Sector terciario	89
9. TERCEIRO SECTOR	94
10. DAFO XERAL DE GONDOMAR.....	95

1. INTRODUCCIÓN

1.1 Metodoloxía

O presente documento de traballo inclúese dentro da medida “Desenvolvemento do territorio” que integra o actual proxecto de UPD. O obxectivo desta medida é poder implantar estratexias e proxectos que traten de potenciar aspectos específicos e xerais dun territorio. As accións relacionadas con esta medida están dirixidas a obtención de información, investigación e análise do contorno de cara a definición de proxectos.

Este traballo é unha desas accións e ten como obxectivo servir de instrumento que fundamente calquera estratexia de actuación no territorio e tomar decisións en materia de desenvolvemento e emprego a raíz da análise pormenorizada do espazo socioxeográfico. Para acadalo definiuse a realización dunha Análise e Diagnóstico do Territorio (no sucesivo, ADT) de cada un dos concellos da MAIV, nos que a través de diferentes fases se obteña unha visión o máis axustada posible sobre as potencialidades do territorio, e neste caso, do concello de Gondomar.

A través das seguintes páxinas descríbense os resultados da primeira das fases do diagnóstico que se inclúen nos ADT, correspondente co inventario de recursos e elementos valorizables existentes no concello. Esta é unha análise detallada do territorio a través dos elementos que integran o sistema social, cultural, natural, e económico, permitindo ver os usos que del se fan.

A sistematización da información agrúpase en 10 temáticas, que inclúen una serie de indicadores. As 10 áreas nas que agrupamos a información son:

- ENCADRE TERRITORIAL E ADMINISTRATIVO
- RECURSOS NATURAIS
- RECURSOS CULTURAIS E PATRIMONIO
- ORGANIZACIÓN DO TERRITORIO, INFRAESTRUCTURAS E EQUIPAMENTOS
- POBOACIÓN E VIVENDA
- MERCADO DO TRABALLO
- ECONOMÍA E SECTORES ECONÓMICOS.
- TERCEIRO SECTOR
- ANÁLISE DAFO
- PROPOSTAS DE DESENVOLVEMENTO E ACTUACIÓNS NO EIDO DO EMPREGO

Os datos obtivéronse do Instituto Galego de Estatística (IGE), do Instituto Nacional de Estadística (INE), de diversas fontes públicas e privadas e do propio concello de Gondomar. A partir desa información, creáronse bases de datos e obtivéronse indicadores que facilitan o coñecemento do territorio no seu conxunto. Así mesmo a análise complementase coa comparación dos datos obtidos

para Gondomar cos da AMV, Pontevedra e Galicia, de xeito que se comprenda mellor a evolución histórica, o momento actual e o futuro do concello.

A segunda fase do presente ADT, consistirá nunha análise cualitativa a partir da consulta aos técnicos dos concellos e doutras persoas representantes do territorio nos seus diferentes ámbitos. O obxectivo é ampliar a información existente nas fontes consultadas e sistematizada neste documento coas percepcións dos axentes socioeconómicos que actúan no territorio. Para acadar esa información, deseñaranse ferramentas para a recollida de datos, dirixidas ás persoas que se identifiquen relevantes para a análise.

O inventario de recursos complementábase cunha análise DAFO e cunha primeira achega de propostas de desenvolvemento e actuacións concretas no ámbito do emprego.

Por último, e para completar o ADT do concello de Gondomar, os axentes implicados no seu desenvolvemento, revisarán o traballo realizado, de xeito que, ao incorporar as súas achegas ao documento e baseándose no seu coñecemento e implicación co territorio, as propostas e conclusións obtidas resulten máis axustadas á realidade do concello.

1.2 Apuntamento histórico

Durante o Antigo Réxime, as parroquias que integran o actual concello de Gondomar pertenceron ás xurisdicións de Baiona (xurisdición de reguengo que incluía as parroquias de Borreiros, Chaín, Donas, Mañufe, Morgadáns, Peitieiros e Vilaza), Gondomar (señorío do conde de Gondomar que incluía a vila homónima e a parroquia de Vincios) e Pesegueiro (señorío do Bispo de Tui sobre a parroquia de Couso).

A promulgación da Constitución de 1812 significou a formación dos municipios de Santa Cristina e Borreiros, de Mañufe e Gondomar, de Peitieiros e Couso, de Morgadáns, de Chaín e Vilaza e de Vincios. Sen embargo, a derogación da Constitución decretada polo Rei Fernando VII en 1814 significou a recuperación do réxime señorial.

No segundo período de vixencia da Constitución (1820-1823) creáronse os concellos de Donas, Morgadáns, Peitieiros, Vilaza e Vincios. Unha segunda derogación da Constitución restaurou o Antigo Réxime en 1823.

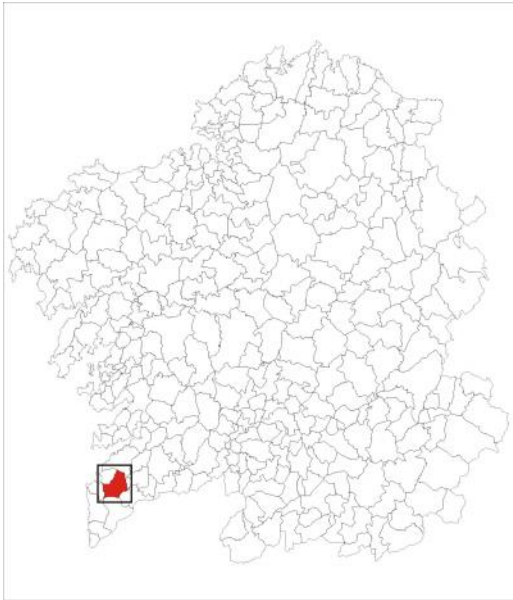
A definitiva instauración do municipalismo a partir de 1835, traducíuse na creación do concello de Gondomar.

Unha das súas parroquias, Morgadáns, constituíuse en entidade local menor en 1932.

2. ENCADRE TERRITORIAL E ADMINISTRATIVO

2.1 Situación do concello dentro da MAIV e da provincia de Pontevedra

O concello de Gondomar localízase no suroeste da comunidade galega entre as coordenadas xeográficas 42° 07' 00'' Norte, 42° 03' 59'' 1 Sur, 8° 40' 59'' 4 Leste e 8° 46' 55'' 5 Oeste.

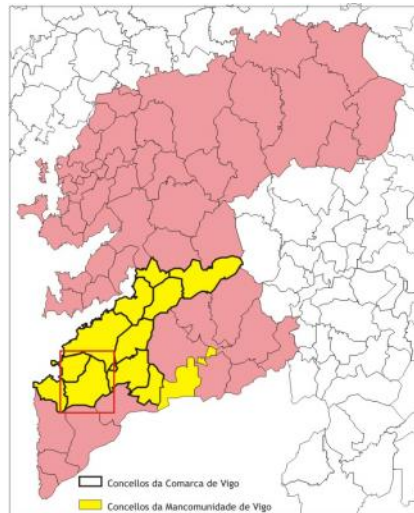
Administrativamente está adscrito á provincia de Pontevedra, situándose no centro-Sur da mesma, no límite con Portugal. O concello pertence ao Partido Xudicial de Vigo e á Diocese de Tui-Vigo.

Limita ao Norte co concello de Vigo e Nigrán, ao Sur con Tomiño e Tui, ao Leste con Baiona, e ao Oeste co Porriño.

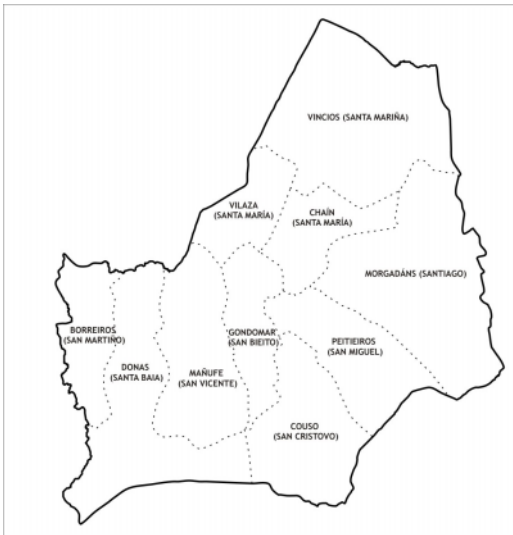
Presenta unha superficie de 74,5 km² ao longo da que se reparten un total de dez parroquias, polas que se distribúen un total de cento noventa e un núcleos de poboación, nos que residen 12.685 habitantes de feito, o que supón unha densidade de 110,26 hab./km².

O concello situase ao Suroeste da Área Metropolitana de Vigo. Pertence á comarca de Vigo, formando parte da súa Mancomunidade, do mesmo xeito que está integrado dentro da Mancomunidade de concellos do Val Miñor, xunto con Nigrán e Baiona.

Presenta altitudes que van dende os pouco máis de 5 m. sobre o nivel do mar que se acadan no extremo O. do municipio, aos pes do Miñor na parroquia de Borreiros, ata os preto de 700 m. que se acadan no L., coincidindo cos cumios da serra do Galiñeiro.

2.2 Estrutura parroquial

A superficie do concello de Gondomar estrutúrase en dez parroquias que albergan un total de cento noventa e unha entidades menores de poboación. Segundo a extensión que presentan, a parroquia máis grande é a de Santa Mariña de Vincios, con preto de 13,7 Km², seguida por Santiago de Morgadães, con pouco máis de 13 Km². Seguen a estas as parroquias de Santa Baía de Donas, San Vicente de Mañufe e San Cristovo de Couso con 10, 7,68 e 7,36 Km² respectivamente. As que presentan un menor tamaño son as de Santa María de Vilaza (3,62 Km²), San Martiño de Borreiros (4 Km²), San Bieito de Gondomar (4,12 Km²) e Santa María de Chaín con 4,15 Km².

Segundo o número de entidades que se asenta en cada parroquia, volve ser a de Santa Mariña de Vincios a máis numerosa con 28 entidades menores, seguida de Mañufe con 24, e Borreiros e Morgadães con 22 cada unha. Das que presentan un número de entidades menores máis baixo destacan Chaín, Couso e Peitieiros con 11, 15 e 16 respectivamente.

As características que presenta o relevo de Gondomar, con forma de anfiteatro que aumenta a altitude dende O. cara o L. e S., favorece a concentración da meirande parte dos asentamentos na zona centro O. do municipio. Así, a maioría dos núcleos de poboación localízanse en altitudes que non superan os 250 m. sobre o nivel do mar, agás na parroquia de Vincios onde algunha entidade menor está entre os 300 e os 350 m.

A todos os efectos, a parroquia máis importante é a de Gondomar, non só porque na súa vila se localice a capital municipal, senón polo maior número de habitantes, con 2.924, o que supón unha densidade de 709,7 hab./km² aproximadamente, sendo a vila de Gondomar o núcleo máis poboado con 1.689 habitantes de feito. Seguen en importancia, segundo a súa densidade demográfica, as parroquias de Borreiros (291,5 hab./km²), Chaín (209,8 hab./km²) e Vilaza (203,59 hab./km²). Mentres que as de Couso, Morgadães, Peitieiros e Donas, son as que presentan unha menor densidade con 55,4 hab./km², 94,2 hab./km², 125,1 hab./km² e 135,4 hab./km² respectivamente.

Pódese apreciar unha clara influencia da morfoloxía do terreo á hora de localizar os núcleos de poboación. Así, as parroquias centrais e do O. son as que presentan unhas maiores densidades demográficas, favorecidas por un relevo máis chá e con menores pendentes, mentres que as situadas no O., onde o terreo aumenta a súa altitude e as pendentes son maiores, presentan unha densidade de poboamento máis baixa.

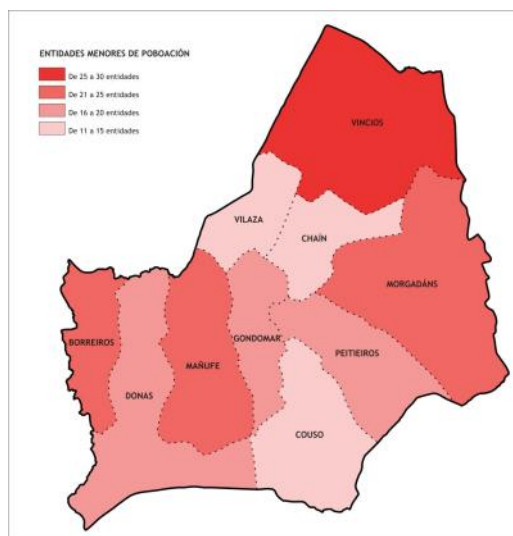

2.3 Entidades de poboación

As entidades menores atópanse máis ben concentradas no centro e O. do territorio municipal. O núcleo máis poboado é o de Gondomar, no que residen máis de 2.924 efectivos. Ségueno, aínda que cunha diferenza maior, os núcleos de Ervillás (na parroquia de Morgadães), a Rocha (Vincios) con 293 habitantes, Prado (Morgadães) con 279, A Fraga (Gondomar) con 254, A Bastida (Couso) con 225 e Bradufe (Gondomar) con 222.

Como lugares menos poboados pódense destacar os núcleos da Pedreira (Couso) con 2 habitantes, O Barco (Mañufe) e A Carballeira (Morgadães) con 3 residentes, O Meixón (Donas) con 5 efectivos, Pampillón (Vilaza) con 7 e Boucelos (Borreiros) e Rapadouro (Mañufe) con 8 e 9 veciños respectivamente.

Así, pódese apreciar como as parroquias situadas preferentemente no centro e O. do territorio, son as que presentan os núcleos máis habitados. Non obstante, son as parroquias situadas tamén no extremo O. e S. as que presentan un menor número de veciños (Borreiros, Mañufe, Couso). Chama a atención o caso da parroquia de Morgadães, que presenta un relevo máis montañoso, pero na que se concentran algúns dos núcleos máis poboados do concello, feito que se pode explicar polo sistema de asentamentos, xa que o carácter montañoso da súa zona L., cun maior nivel de pendentes, fai que a poboación se concentre no centro e O. da parroquia, formando núcleos máis poboados.

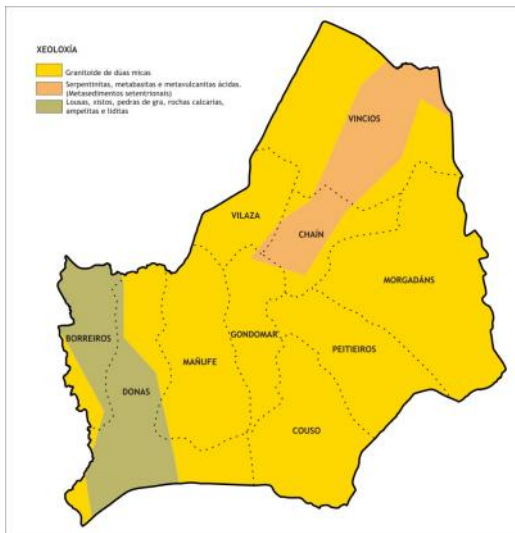

3. RECURSOS NATURAIS

3.1 Solo

A maior parte dos solos do concello de Gondomar están formados por granitos de dúas micas cunha alternancia do granito cataclástico (que sufriu unha intensa deformación) e do granito de dúas micas pouco deformado (composto por diferentes facies: granitos equigranulares de grao medio a groso; granitos porfiroides; granitos equigranulares de grao medio a fino; granitos moscovíticos), cunha pequena incursión de granodiorita precoz (tamén denominada granodiorita de Cereixo) no centro S. do territorio, caracterizada pola intensa foliación que sufriu e que deu como resultados unha rocha cunha disposición paralela das micas.

Polo NO. entra no territorio unha franxa de serpentinitas, metabasitas e metavulcanitas ácidas (Metasedimentos setentrionais) cunha dirección NL.-SO., e que afecta ás zonas centrais das parroquias de Vincios e Chaín.

A franxa O. do concello aséntase sobre rochas metamórficas, entre as que predominan lousas, xistos, pedras de gra, rochas calcarias, ampelitas e liditas.

No que se refire aos usos do solo, as especies arbóreas que dominan na maior parte da superficie do concello de Gondomar son as foráneas, de entre as que sobresaen os eucaliptos e piñeiros, que

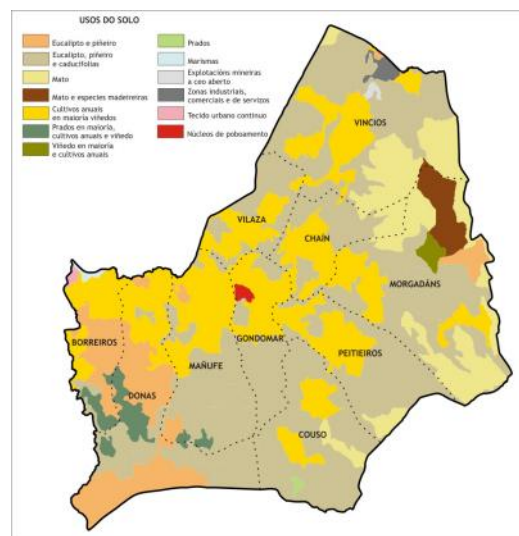
aparecen formando bosques mixtos ben entre eles ou ben con algunhas frondosas. Así, pódese apreciar como estes bosques espállanse por todo o municipio, sendo máis extensas no centro S. e no N. Pola contra, os bosques mixtos de eucaliptos e piñeiros ocupan unha maior extensión no SO. do termo, sobresaíndo nas parroquias de Donas, na que ocupan preto da metade da súa superficie, e Borreiros, que se estenden polo centro, S. e O.

Cara o O. do concello predominan os cultivos anuais, de entre os que destaca o viñedo, sendo importante no N. das parroquias de Borreiros, Donas, Mañufe e Gondomar, así como nas zonas centrais das de Vilaza, Chaín, e Peitieiros.

Cara o L. do concello, existen extensións importantes de mato, principalmente nas parroquias de Vincios e Morgadães, podendo aparecer este asociado a especies madeireiras, sobre todo ao N. da última parroquia mencionada.

A superficie ocupada polos prados en maioría é moi reducida, concentrándose de forma maioritaria no centro da parroquia de Donas, en no S. da de Borreiros, mentres que na de Couso se pode atopar unha pequena área destinada ao cultivo específico de prados no S. da mesma.

Pódese apreciar como as parroquias de Vincios e Gondomar son nas que maior relevancia teñen as actividades antrópicas, o que axudaron a modificar o uso inicial do solo neses lugares. Así, no N. da parroquia de Vincios existe unha ampla

zona dedicada a actividades industriais, comerciais e de servizos, así como algunha explotación mineira a ceo aberto. No que se refire á parroquia de Gondomar, no seu NO. existe unha importante área de concentración de poboación na súa capital municipal. O mesmo ocorre no extremo NO. da parroquia de Borreiros, onde se pode apreciar un tecido urbano continuo que traspasa os límites municipais para prolongarse polo concello de Baiona.

No que se refire á vexetación clímax está practicamente desaparecida, quedando escasos exemplares que aparecen mesturados con outras especies traídas de fora, cunha hexemonía destas, o que minimizan a presenza das autóctonas.

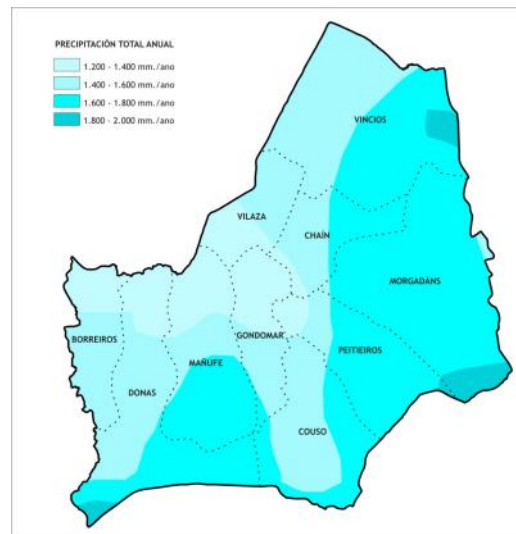
3.2 Características climáticas

A localización xeográfica de Gondomar no extremo L. da Mancomunidade de Vigo fai que dispoña dun dominio climático oceánico húmido caracterizado por un ambiente térmico moi agradable durante todo o ano e unha abundosa pluviosidade, grazas a que a orientación da ría de Vigo facilita a penetración das masas de nubes do SO. As temperaturas son suaves durante todo o ano cunha media que rolda os 14°C en xeral, mentres que as precipitacións son frecuentes e abundosas, agás nos meses de verán, cun total que rolda os 1.600 mm.

A) Precipitacións

A situación do concello e as características do seu relevo fan que as precipitacións sexan abundosas e practicamente uniformes en todo o seu territorio. Soamente nas parroquias situadas máis cara o L., debido á influencia do relevo, provoca un aumento no total de auga de choiva recollida.

Ao longo do ano, a precipitación total recollida na meirande parte do territorio está en torno aos 1.600-1.700 mm. As parroquias situada no centro O. do termo (N. das de Borreiros, Donas, Mañufe e Gondomar, NL. de Peitieiros e S. de Vilaza) presentan uns totais máis baixos do municipio, que non chegan aos 1.400 mm., debido ás formas chás do relevo. A medida que penetramos cara o interior, as choivas van aumentando ata valores que poden chegar aos 1.600 mm., e que afecta principalmente á metade O. e SO. do concello. Na zona S. e a metade L., onde o relevo se caracteriza pola súa elevación e polas pendentes que posúe, as precipitacións totais chegan ata os 1.800 mm. ao ano, roldando os 1.900 mm. nas máximas elevacións do territorio situadas nos extremos L. e SO.

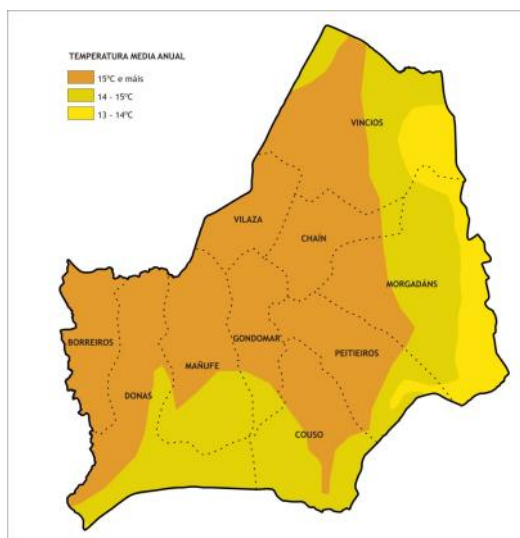

Por estacións, a época de maior pluviosidade é a de outono, con valores que van dos 400 aos 700 mm., seguida do inverno, namentres que o verán é a estación na que se recolle unha menor cantidade de auga. Por meses, os decembro é o máis chuvioso, seguido de novembro e xaneiro, mentres que xullo é o máis seco, seguido de xuño e agosto.

B) Temperaturas

A temperatura media anual do concello de Gondomar está entono aos 14-15°C. Tal e como ocorre coas precipitacións, o relevo modifica as condicións térmicas do territorio polo que a progresiva elevación deste leva a un descenso continuado das temperaturas.

A temperatura media anual da maior parte do concello está por riba dos 14°C., aínda que sofre notorias variacións nas parroquias do S. e L. do municipio. Nestas o terreo eríxese como condicionante principal da variación térmica, xa que a progresiva elevación que experimenta nestes lugares leva consigo unha baixada da temperatura media final.

Máis da metade do territorio goza dunha temperatura media superior a 15°C., localizándose estes valores por toda a zona centro e O., afectando á totalidade das parroquias de Borreiros e Vilaza á práctica totalidade das de Donas, Mañufe, Gondomar, Peitieiros e Chaín, así como ao N. e centro de Couso, ao O. de Morgadães, e ao centro O. de VINCIOS. No S. do concello a temperatura media redúcese ata os pouco máis de 14°C., afectando ao S. e SL. de donas, S. de Mañufe e Gondomar, e O. e S. de couso. Tamén na franxa L. do termo rexístranse estes valores, que afectan ao SL. de Peitieiros, centro L. de Morgadães, e NL. e Centro L. de VINCIOS. Soamente no extremo oriental do concello se rexistran valores por debaixo dos 14°C., no L. das parroquias de VINCIOS e Morgadães, coincidindo coas máximas elevacións do municipio.

Por estacións, o verán é a época que presenta unha temperatura media máis elevada superando lixeiramente os 20°C. na meirande parte do territorio, agás no L. onde estes valores se reducen ata os pouco máis de 18°C. Seguen a esta estación a Primavera, con medias que se aproximan aos 17°C., e o outono, onde se roldan os 16°C. O inverno é a estación máis fría con valores que oscilan entre os 9°C. das zonas máis elevadas do L. e os 12°C. do resto do concello.

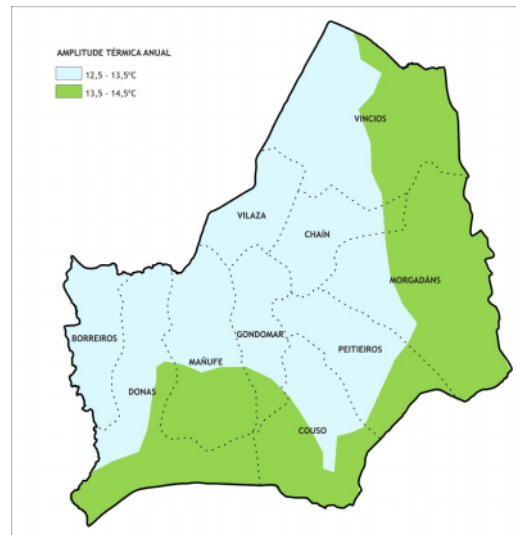

Por meses, os máis calorosos son os de xullo e agosto, con medias que superan os 20°C, seguidos de setembro e xuño. Pola contra, xaneiro recolle as temperaturas máis baixas, que oscilan entre os 9°C. da metade O. e os pouco máis de 6°C. da metade oriental, podendo descender ata os 5°C. nos cumes da serra do Galiñeiro.

C) Amplitude térmica

A amplitude térmica anual indica a diferenza existente entre a temperatura media máxima e a temperatura media mínima acadada ao longo do ano. A distribución que presenta é semellante á das precipitacións totais e á da temperatura media. Pódese volver a apreciar como o relevo é o principal factor que intervéen na variación dos contrastes de temperatura no concello de Gondomar.

A práctica totalidade do concello presenta unha oscilación térmica suave que rolda os 13,5°C. A metade O. e a práctica totalidade da zona central do termo, presentan unha oscilación térmica que rolda os 13 °C., mentres que na zona S. e O. esta amplitude aumenta ata superar os 14°C., froito da maior elevación do relevo e da inclinación das súas pendentes, o que xeran unha moderación das temperaturas máximas e descenso das mínimas.

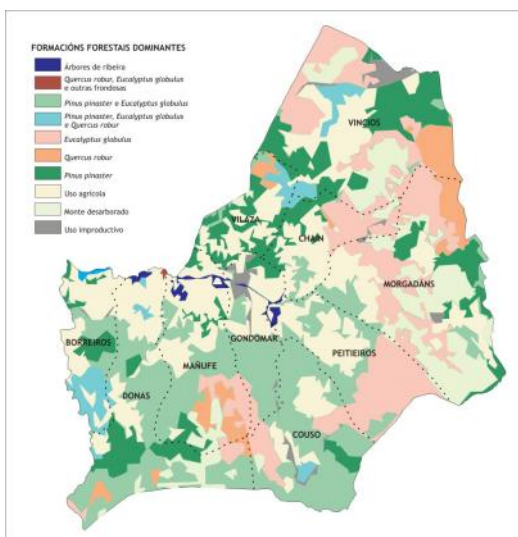
3.3 Vexetación

En Gondomar a superficie de bosque non acada os de 0,5 hectáreas por habitante. O mapa de formacións forestais dominantes amosa un claro predominio dos bosques de especies traídas de fóra en toda a superficie municipal, así como solo de uso agrícola.

No conxunto das formacións forestais destaca a maior extensión que ocupan os bosques mixtos de piñeiro (*Pinus pinaster*) e eucalipto (*Eucalyptus globulus*), que aparece, principalmente no S. do concello. No L. predominan os bosques de eucalipto en solitario, que ocupan superficies considerables nas parroquias de Peitíeiros, Morgadães e Vincios. Tamén se poden atopar espazos con estas especies no S., como no S. de Mañufe e Gondomar, e o N. da de Couso. Os bosques de piñeiro en solitario localízanse no N. e SO. do concello, así como nalgunhas zonas do L., ocupando superficies pequenas. Sobresae a superficie que ocupa nas parroquias de Vilaza e Vincios., sendo menos importante nas de Mañufe, Borreiros e Couso.

A vexetación clímax presenta escasa representatividade no conxunto municipal, reducíndose a superficie que ocupaba en favor das árbores traídas de fóra. Das especies autóctonas domina o carballo (*Quercus robur*), que ocupa as maiores extensións nas parroquias de Morgadães, Vincios e Mañufe, aínda que tamén permanecen pequenos redutos nas de Vilaza e Donas. Esta especie pode aparecer asociada ás foráneas formando bosques mixtos, concentrándose nas parroquias de Borreiros, Vincios e Vilaza, existindo pequenas superficies nas de Donas e Couso. Do resto da vexetación autóctona destaca a presenza de vexetación de ribeira na marxe dos cursos fluviais, sobresaíndo nas marxes do Miñor.

As zonas dedicadas a uso agrícola atópanse principalmente nas zonas máis baixas, coincidindo estas co O. do concello, mentres que nas áreas máis montañosas abunda o monte desbarborado, localizándose este no SL. de Vincios e Morgadães (no L. do municipio), e no S. das de Mañufe e Donas (no S. do termo).

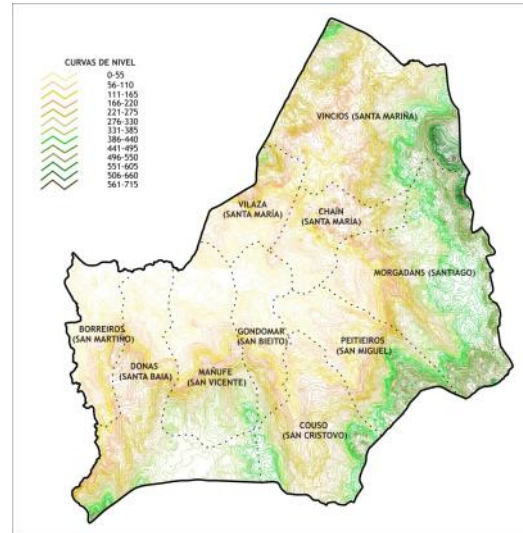
Chama a atención a superficie ocupada por solo de uso improdutivo, froito da acción do home sobre o territorio. As maiores extensións deste localízanse no S. do concello, aproveitando o paso do río Miñor por esta zona para localizar a maior actividade humana, comercial e económica do concello.

A nivel xeral, a vexetación forestal do concello de Gondomar está formada principalmente por especies foráneas de crecemento rápido que ocupan a práctica totalidade do concello, así como por solo de uso agrícola. As especies autóctonas límitanse á presenza de vexetación de ribeira, na cunca dos cursos fluviais, e carballeiras que ocupan unha superficie moi pequena aínda que as maiores extensións se localizan no L. do territorio.

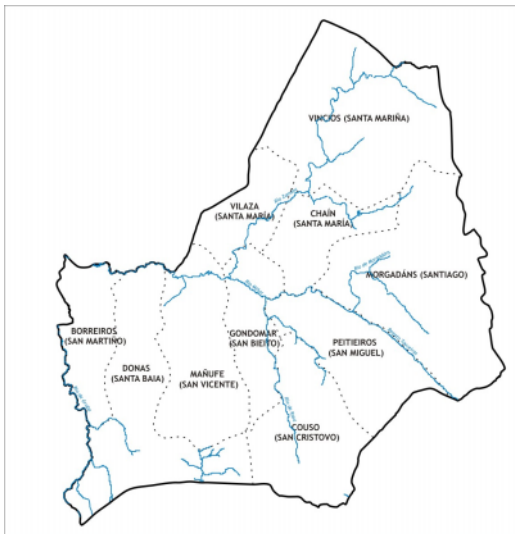

3.4 Relevo

O concello de Gondomar atópase nos contrafortes orientais da serra do Galiñeiro, conformando un territorio que se abre á ría de Baiona formando un anfiteatro natural a partir das formacións montañosas que o pechan polo N. L. e S. É precisamente nestes puntos onde se sitúan as maiores cotas altitudinais que acadan os 391 m. no Pico Castelo (ao N.), os 699 m. na serra do Galiñeiro (no L.), e os 447 m. no Alto do Cereixo (no S. do concello). O resto do territorio está formado por vales fluviais, destacando o do río Miñor que presenta unha dirección L.-O. e o do Zamáns, cunha dirección NL.-SO. Así, pódese apreciar como as parroquias de Vincios, Morgadáns e Peitieiros son as que presentan as maiores altitudes, xunto co N. da de Vincios. Pola contra, a de Borreiros, Donas, Gondomar e Chaín presentan as menores altitudes, ademais dun relevo máis aplanado a medida que se achegan aos cursos fluviais.

3.5 Ríos

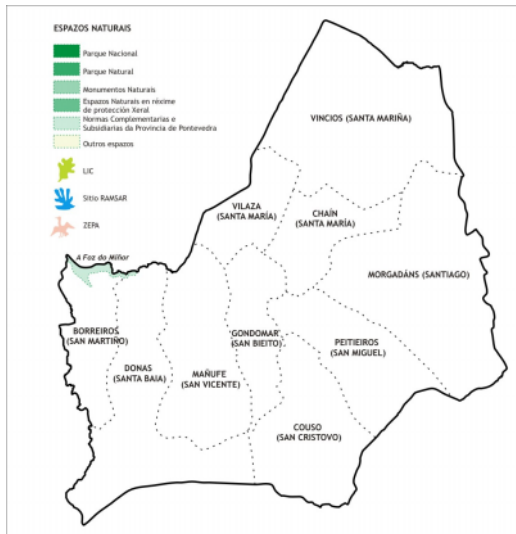

A rede hidrográfica do concello está articulada polo río Miñor, que atravesa o concello de L. a O. aproveitando a presenza dunha liña de fractura para asentar o seu curso, regando as parroquias de San Miguel, Gondomar, Mañufe, Donas e Borreiros. A el verte as súas augas o Zamáns que entra no concello polo N., procedente de Vigo, e leva unha dirección NL.-SO., desembocando á altura da vila de Gondomar, regando no seu percorrido as parroquias de Vincios, Chaín, Vilaza e Gondomar. Tamén é afluente do Miñor o rego de Mañufe, que presenta as súas fontes na parroquia do mesmo nome, levando unha dirección, NL.-SO.-S. O río da Rasa ten as súas fontes na parroquia de Couso, levando unha dirección SL.-NO. ata desembocar no Miñor, polo que no seu traxecto rega as parroquia de Couso e Gondomar.

Tamén percorre parte deste municipio, polo seu O. o río Groba, que soamente rega a parroquia de Borreiros e leva unha dirección S. -N., vertendo as súas augas directamente á ría de Baiona.

3.6 Zonas de interese natural

No concello de Gondomar atópase un só espazo de interese natural coñecido co nome de A Foz do Miño. Esta área está incluída dentro da Rexión Bioclimática Atlántica. Atópase protexida polas Normas Complementarias e Subsidiarias de Planeamento da Provincia de Pontevedra.

4. RECURSOS CULTURAIS E PATRIMONIO

As marcas dos primeiros poboadores nestas terras deixase notar na abundancia de restos prehistóricos do paleolítico inferior atopados no Chan do Cereixo, así como as machadas de bronce no lugar de Cristo María, os gravados do monte de San Antón, as mámoas e castros de Donas, Chaín e Vincios, o que ven a indicar que este territorio presentaba gran atractivo para o asentamento das primeiras culturas.

Da época da romanización queda parte dunha vía romana que unía as cidades de Vigo e Tui, así como tamén hai constancia de poboamentos posteriores.

A orixe do nome deste termo tense atribuído á instalación dun asentamento militar no século VII baixo o mando de Gudemaro. Entre os século XII e XIII experimentouse un crecemento demográfico que influíu na formación de numerosas parroquias, vinculadas señorialmente ao mosteiro de Santa María de Oia, e da que quedou constancia na toponimia así, couto Monufi deu lugar a Mañufe, mentres que as parroquias de Donas e Morgadáns proceden do mosteiro feminino de Santa Baia (S. XII) e dun morgado existente no lugar, respectivamente.

Os conflitos bélicos mantidos con Portugal tiveron en Gondomar un dos seus feitos máis importantes, ao seren arrasadas estas terras polos portugueses nas guerras acontecidas entre 1665 e 1668.

A loita contra os franceses durante a Guerra da Independencia tamén tivo neste territorio algún dos seus episodios, feitos que foron recollidos nas armas do escudo da vila.

Durante o Antigo Réxime, as parroquias que integran o actual concello pertencían ás xurisdicións de Baiona (xurisdición de Reguengo, que incluía as parroquias de Borreiros, Chaín, Donas, Mañufe, Morgadáns, Peitieiros e Vilaza), de Gondomar (señorío do Conde de Gondomar que incluía a vila homónima e a parroquia de Vincios), e de Pesegueiro (señorío do bispo de Tui sobre a parroquia de Couso).

No ano 1616, Diego Sarmiento de Acuña liderou a defensa de Baiona e do Val Miñor fronte aos ataques do pirata Drake, o que lle valeu a admiración de Felipe III, que lle concedeu o título de conde de Gondomar. En 1623 intercede, xunto con outros nobres, na adxudicación, por parte do rei, do voto de Galicia nas Cortes de Castela. Tamén foi peza clave na concesión da Escuadra de Galicia, que tiña como finalidade defender a costa do ataque de corsarios e apoiar a flota do Cantábrico.

A promulgación da Constitución de 1812 significou a formación dos municipios de Santa Cristina e Borreiros, de Mañufe e Gondomar, de Peitieiros e Couso, de Chaín e Vilaza, e de Vincios. Non obstante, a derogación da Constitución por parte do rei Fernando VII en 1814 significou a recuperación do réxime señorial. No segundo período de vixencia da Constitución (1820-1823) creáronse os concellos de Donas, Morgadáns, Peitieiros, Vilaza e Vincios, aínda que no 1823 produciuse unha segunda derogación da Constitución.

No ano 1935 instaurárase de novo o municipalismo, que se traduciu na creación do concello de Gondomar. Unha das súas parroquias, Morgadáns, constituírase como entidade local menor no ano 1932.

4.1 Patrimonio histórico e arqueolóxico

Os primeiros restos arqueolóxicos achados pertencen ao Acheulense, entre os que destaca a estación de Chan de Cereixo (na parroquia de Donas), onde se atoparon numerosos bifaces e fendedores.

Tamén son importantes as mámoas ou necrópoles tumulares das que están catalogadas máis de 20 en todo o municipio, sobresaíndo o campo de mámoas de Chan de Moutas en Prado, na parroquia de Morgadáns; as mámoas dos Bermús e as das Pasaxe en Vincios; e a de Regodauga en Chaín. Na parroquia de Morgadáns aínda se conserva o túmulo da Medoña.

Da Idade de Bronce aínda se conservan máis de 60 estacións arte rupestre catalogadas, de entre as que destacan os gravados da Pedra das Procesiões, dentro do conxunto da Auga da Laxe situado ao pé do monte Galiñeiro, e que é considerado unha das representacións de armas máis importantes de Europa.

Da Idade de Ferro aínda se conservan algúns vestixios, representados por numerosos asentamentos castrexos de entre os que sobresaen o castro de Pena Moura, situado entre as parroquias de Donas e Borreiros; os castros de coto Teixugueira e coto do Castro na parroquia de Chaín; e o monte do Castro en Xián (Vincios), onde apareceron numerosos restos de cerámica, así como muíños de man e algunha tallas antropomórficas.

A influencia romana constátase a través da presenza dos restos dunha vía que pasaba polas parroquias de Couso e Donas, así como pola aparición de ánforas no castro de Xián e polos restos dunha vila entre Burgovedra e Castro (Borreiros).

4.2 Patrimonio arquitectónico

Cando nos referimos a patrimonio arquitectónico queremos dicir bens de tipo relixioso (capelas, igrexas, mosteiros, catedrais e santuarios) e patrimonio civil (casas grandes, pazos, faros, murallas, castelos, torres, pontes...).

O concello de Gondomar dispón dun rico patrimonio arquitectónico, do que destacan os numerosos pazos e o patrimonio relixioso.

No que se refire á arquitectura de tipo relixioso, sobresaen a igrexa románica de Santa Baia de Donas e a de San Miguel de Peitieiros. A primeira, que data de mediados do século XX, pertenceu nas súas orixes a un antigo mosteiro feminino. Dunha soa nave e ábsidas rectangulares, presenta no seu interior interesantes mostras de capiteis historiados e decorados a base de motivos vexetais. A de San Miguel de Peitieiros é de orixe románico, aínda que foi moi transformada nos séculos XVIII y XIX. Conserva parte dos muros do edificio orixinal así como unha portada abucinada cun calvario de estilo moi rudo no tímpano.

O resto da arquitectura relixiosa está formada por igrexas parroquiais, de entre a que tamén merece a pena resaltar as de Santa Mariña de Vincios, de entre os séculos XII e XIII; San Vicente de Mañufe, do século XVIII; Santiago de Morgadáns, do século XIX; e o templo de San Bieito de Gondomar, reedificado en estilo neogótico historicista no século XIX.

IGREXAS	PARROQUIA	IGREXAS	PARROQUIA
San Martiño	Borreiros	Santa María	Chaín
San Cristovo	Couso	Santa Baia	Donas
San Bieito	Gondomar	San Vicente	Mañufe
Santiago	Morgadáns	San Miguel	Peitieiros
Santa María	Vilaza	Santa Mariña	Vincios
CAPELA/ERMIDA	PARROQUIA	CAPELA/ERMIDA	PARROQUIA
Capela das Mercés	Chaín	Capela de Santa Lucía	Vincios
Capela da Virxe da Luz	Borreiros	Capela da Virxe da Soidade	Chaín

Tamén se conservan restos de arquitectura militar, destacando a fortaleza do Galiñeiro, declarada Ben de Interese Cultural (BIC) no ano 1949, os restos dos castelos de Senlle e Morgadáns, e a fortaleza de Gondomar, do século XVI e reformada no XVII, da que aínda se conservan varias torres de vixilancia decoradas coas armas dos Sarmiento de Acuña.

Da arquitectura civil sobresa a ponte romana de Mañufe, de orixe e tipoloxía aparentemente romanas, que foi reconstruída en épocas medievais. As sucesivas modificacións foron importantes, tal e como o demostra a aparición dun perpiaño con inscricións invertido, das que se deduce a data de 1140 d.C. ; a ponte das Ánimas e o acueduto do Bravo (do século XVII) ambos en Gondomar.

Mención especial merecen as casas grandes ou pazos, dos que o concello dispón dunha boa representación cun total de 12 edificios, de entre os que destacan as casas de Avelar en Gondomar, de Baluido en Mañufe, e do Castelo en Chaín, así como as pousas de Bermúdez en Mañufe, e Cernadas en Chaín; e o pazos dos Acevedo en Donas, de Cadaval en Gondomar, e os de Pampillón e Villarrés en Vilaza. Non obstante, o máis destacable do municipio é o pazo de Gondomar, construído no século XII, e reformado posteriormente nos séculos XVII, XVIII e XIX, sendo declarado BIC (Ben de Interese Cultural) no ano 1999. Caracterízase pola escalinata exterior, a balconada da fachada Norte, a galería da fachada Sur, o recinto fortificado coas portas do Reloxo ou o Sol e de Mañufe, así como a atalaia defensiva interior á finca. Tamén chama a atención a garita do garda de monte a cabalo, e o xardín da fachada Norte cos especies arbóreas centenarias. Outro edificio que merece a pena resaltar é o pazo de Barreiro en Vilaza, que foi construído a finais do S. XVII e principios do

XVIII. Presenta muros encalados, pilastras de esquina e entaboamento, fachada posterior cara a sólana, escudo na fachada principal, e capela xunto ao portalón de entrada (construída no 1.751) con espadana. O pazo de Mendoza en Mañufe, fundado por D. Policarpo de Mendoza (Deán da Catedral de Santiago). O pazo de Fontán, tamén na parroquia de Mañufe, que data do século XVI. A súa planta orixinal en L sufriu moitas modificacións. O pazo de Pampillón en Vilaza, construído no século XVII, presenta muros de perpiaño. E aínda conserva a distribución interior orixinal. Pódense destacar as grandes chemineas e o portón de acceso de elegante traza, así como os monumentais brasóns. Posúe un gran canizo e dous enormes lagares que indican que foi unha poderosa casa agrícola. Outros elementos a destacar son o corredor do patio de armas e a escalinata da fachada oeste, así como o xardín, que inclúe especies traídas de América e ten un gran interese botánico, e a mina de auga á que se accede por unha escaleira preto da casa. O pazo de Vilares, tamén na parroquia de Vilaza, foi construído no século XVIII, presentando muros de cachotería con perpiaño, dúas grandes solainas (unha en cada planta) con arcadas. Tiña unha torre, hoxe desaparecida. Conserva o remate ameado. Destacan os brasóns da portada e un fermoso pombal circular realizado en pedra. Non tiña capela, senón oratorio no interior.

Vinculado aos cursos fluviais están os muíños de auga. A relativa proximidade das serras do interior do territorio á costa, propicia cursos fluviais de curto percorrido, que xunto coa forma chá do relevo na súa metade occidental, non favorece a construción destas edificacións. Así, mentres o principal curso de auga do municipio, o Miñor, non presenta en todo o seu treito ningún muíño de auga, no Zamáns localízanse tan só 2, no Groba 3, e no resto dos cursos ata un total de 8.

Por parroquias, sobresaen as de Mañufe e Vilaza con 5 elementos arquitectónicos en cada unha, seguidas de Chaín con 4, e Donas e Gondomar con 3. Da arquitectura relixiosa destaca a parroquia de Chaín con 3 edificios (2 capelas e 1 igrexa), e a de Borreiros con 2 (capela e igrexa); mentres que na arquitectura civil a parroquia de Vilaza presenta 4 pazos, seguida de Mañufe con 3 pazos e unha ponte.

4.3 Patrimonio etnográfico

O patrimonio etnográfico conforma un conxunto de elementos, materiais e inmateriais, produto da actividade que o ser humano desenvolve dentro dun territorio nun tempo determinado. Neste senso, o concello de Gondomar presenta unha certa escaseza patrimonial.

Do patrimonio etnográfico material destaca a presenza do cruceiro de Mañufe, tamén coñecido como “Lugar do Acordo” que foi restaurado recentemente, e conta cun Peto de ánimas ao seus pés. Está tallado en pedra e contén os símbolos da paixón: unha serpente enróscase no fuste que remata nun capitel sobre o que se levanta a Cruz coa figura de Cristo Crucificado. Asemade, posúe especial valor o curro situado na parroquia de Morgadáns, no que aínda se seguen a desenvolver a rapa das bestas, gran espectáculo que se combina coas maravillosas vistas sobre a ría de Vigo. Ten lugar

nunha das ladeiras do monte Galiñeiro. Os cabalos salvaxes son baixados do monte ata o curro, onde os mozos lles cortan as crinas e marcan os poldros.

Entre os aspectos etnográficos non materiais tamén destaca a celebracións de festas populares e romarías. Das actividades que se desenvolven no concello destacan:

**Festas populares e
romarías**

As Tunas os días 5 e 6 de xaneiro
O Antroido
A Romaría de San Bieito o 11 de xullo
As alfombras de flores en Corpus Christi
Os curros de cabalos:
 No Galiñeiro (Vincios) en xullo
 En Morgadáns en xuño
 San Cibrán(Donas) en xuño
San Roque o 16 de agosto
Festa da Rosquilla e Irmanamento con Portugal
Gondomar Folk no verán
O Festival de teatro afeccionado

Destaca o núcleo de Gondomar como o lugar onde se desenvolve un maior número de eventos.

4.4 Recursos turísticos

O turismo no concello de Gondomar é unha práctica bastante desenvolvida grazas non só ao seu clima, con temperaturas suaves e escasas choivas no verán, senón tamén pola súa proximidade a concellos máis desenvolvidos neste campo como Baiona, Nigrán ou Vigo, así como por posuír boas comunicacións con estes. O concello aproveitase da proximidade da costa para captar visitantes nos meses de verán, fixando estes a súa residencia de vacacións neste termo e desprazándose a diario as zonas turísticas máis próximas, como son as praias dos concellos de Nigrán e Vigo, o centro histórico de Baiona e Vigo, e a costa S. da provincia.

Gondomar está rodeada de ricos lugares naturais que permiten a práctica de toda unha serie de actividades ao aire libre. Por un lado, os bosques do concello convértense nun lugar ideal para o sendeirismo e para os percorridos en bicicleta de montaña. Por outro, os miradoiros de Portavedra, Feira da Doce e Prado, situados nos puntos máis altos permiten albiscar paisaxes privilexiadas. Ríos da rexión, como o Zamáns e o Miñor convértense en cita ineludible para os amantes da pesca, xa que neles se poden pescar bos exemplares de troitas, anguías e reos. Os máis aventureiros tamén poden practicar deportes como a caza e a escalada.

O sector turístico de Gondomar caracterízase pola riqueza patrimonial, así como pola oferta de rutas e sendeiros para realizar actividades relacionadas coa natureza e o tempo libre.

Para poder conformar un mapa municipal de recursos turísticos tentouse incorporar todo aquel elemento material e inmaterial que pode ser aproveitado para o goce da poboación local, así como para a atracción de visitantes. Deste xeito, pódese agrupar todo aquel patrimonio que dado o seu estado de conservación, xunto coas características do entorno no que se localiza, pode ser considerado como unha fonte de recursos para a atracción de turistas e a potenciación deste sector no futuro.

Do patrimonio municipal destacan os pazos e casas grandes, de entre os que sobresaen o pazo Conde de Gondomar, así como os de Barreiro, Mendoza, Pampillón, e o de Vilares. Moitos destes son de titularidade privada e presenta un bo estado de conservación, podendo configurar un elemento de atracción dada a súa singular beleza así como a do entorno no que se localizan.

Mención especial merece a ponte de Mañufe, que data de 1140 d.C., polo que sería máis antiga que a de Sampaio, aínda que tamén destacan a ponte das Ánimas e o acueduto do Bravo (do século XVII) ambos na parroquia de Gondomar.

Dos bens de tipo arqueolóxico destaca a estación de Chan de Cereixo na parroquia de Donas, onde se atoparon numerosos restos, así como as fortalezas do Galiñeiro, declarada Ben de Interese Cultural (BIC) no ano 1999, e a de Gondomar. Do mesmo xeito, no municipio pódense atopar fabulosos exemplos de mámoas como as de Chan de Moutas en Morgadáns, as de Vincios e as de Chaín, así como un túmulo na parroquia de Morgadáns, coñecido como “Túmulo da Medoña”; gravados rupestres de entre os que sobresaen os da Pedra das Procesións, considerados como unha das representacións máis importantes de Europa.

Da época castrexa aínda se conservan asentamentos castrexos como os de Pena Moura (entre Donas e Borreiros), os de Coto Teixugueira e Coto do Castro (ambos en Chaín), e o do monte do Castro en Vincios. Pola contra, da época romana aínda se conserva entre as parroquias de Couso e Donas parte da calzada que unía as localidades de Vigo e Tui. No en torno das serras do Galiñeiro así como da Groba aínda se conservan curros que están en activo, xa que se segue a realizar no concello a tradicional rapa de bestas.

Tamén destaca o número de recursos de orixe relixiosa, na que sobresaen as igrexas de Santa Baia de Donas e a de San Miguel de Peitieiros, así como a capela de San Bieito de Gondomar. Tamén chama á atención o cruceiro de Mañufe. Todo o conxunto arquitectónico relixioso presenta un bo estado de conservación grazas en parte a que a maioría destes inmóbeis permanecen en funcionamento.

Tampouco se poden esquecer as rutas a pé que se poden facer por estas terras. A zona S. do municipio é atravesada polo sendeiro das Greas (GR-58), a través do que se pode gozar de fantásticas vistas panorámicas do val do Miñor mestres e que atravesan paraxes. Do mesmo modo, tamén cruza unha pequena zona no O., pola parroquia de Borreiros, dirixíndose posteriormente cara o concello de Baiona.

Os amantes da natureza poderán gozar da Foz do Miñor e do seu contorno, espazo protexido que se localiza na parte baixo do curso fluvial, dende o límite municipal ata pouco antes da capital municipal.

Os amantes das tradicións e das festas e romarías tamén dispoñen de actividades para o seu lecer, que se concentran nos meses de verán. Así, destaca a Romaría de San Bieito o 11 de xullo, as alfombras florais durante a celebración do Corpus Christi, o festival de teatro afeccionado, os concertos do Gondomar Folk, e a Festa da Rosquilla, onde se produce un irmanamento cunha vila de Portugal. Asemade celébrase no curro de Morgadáns a tradicional rapa das bestas, de gran impacto visual xa que se combina o espectáculo da rapa coas maravillosas vistas sobre a ría de Vigo. Celébrase nas ladeiras do monte Galiñeiro, baixando os cabalos salvaxes dende o monte ata o curro, onde os mozos cortan as crinas e marcan aos poldros. As voces dos mozos, os relinchos ... fan deste tipo de acontecementos algo difícil de esquecer. Ademais, durante os curros móntanse multitude de postos onde se venden o tan famoso “polbo á feira” e o churrasco.

A nivel xeral pódese apreciar como o concello destaca polo de patrimonio cultural que pode ser posto en valor para convertelo nun produto de calidade, xa que a calidade é unha das condicións que os visitantes poñen á hora de viaxar cara un destino determinado.

Os recursos patrimoniais atopados tamén se poden aproveitar para a atracción de visitantes, sempre que se mellore oferta de servizos relacionados co turismo. Así, pódese aproveitar a existencia de rutas como o sendeiro das Greas para comunicar algúns destes recursos, conformando un itinerario atractivo e vistoso para os visitantes.

Tamén destacan as actividades lúdico-culturais que se desenvolven e que pretenden revalorizar e protexer as tradicións, e difundir de maneira especial os produtos típicos da zona, así como atraer poboación de todas as idades, destacando as que se desenvolven nos arredores da capital municipal durante a época estival.

Non obstante, un dos inconvenientes que presenta Gondomar é a escasa oferta de aloxamento que posúe, o que repercute de maneira negativa na estada dos visitantes, que ao non dispor dunha oferta hostaleira suficiente provoca unha redución do tempo de permanencia. Actualmente, este servizo está composto por 1 hotel de catro estrelas, 4 casas rurais, e 1 pensión.

Os restaurantes concéntranse nas parroquias de Gondomar e Vicios, aínda que polo resto do concello tamén se pode atopar algún destes establecementos, sobre todo nas parroquias de Couso, Mañufe.

En conxunto, o turismo de interior e de lecer semella ser o potencial que posúe Gondomar, característica que podería de aproveitada para revalorizar e promover este concello no exterior, dada a progresiva demanda de espazos do interior que están a buscar moitos visitantes, no que predomine unha maior calidade ambiental, natural e cultural, así como máis tranquilidade.

5. ORGANIZACIÓN DO TERRITORIO, INFRAESTRUTURAS E EQUIPAMENTOS

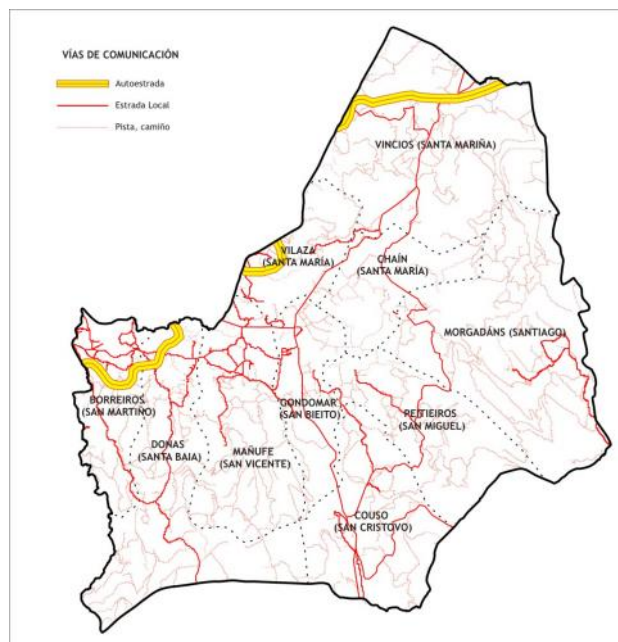
5.1 Planeamento urbanístico vixente

O planeamento vixente na actualidade no concello de Gondomar é o Plan Xeral de Ordenación Municipal finalizado en setembro de 1997 e aprobado de novo acordo o 10 de maio de 2005. Dende o 17 de agosto de 2004 tense licitada a redacción dun novo planeamento.

Para realizar calquera clase de consulta, o concello pon a disposición dos veciños e interesados un arquitecto e un aparelador. Ambos atenden nas dependencias municipais da casa do concello, o arquitecto os venres mentres que o aparelador todos os días de 8:00 a 15:00 h.

5.2 Infraestruturas de comunicación

As características orográficas de Gondomar cun relevo en forma de anfiteatro que mira cara a costa, presentando un límite oriental e meridional que pecha o concello a través dunha serie de serras e elevacións, mentres que a metade occidental caracterízase pola súa morfoloxía chá, fai que as principais vías de comunicación se localicen no O. do concello, mentres que no resto do territorio predominan as estradas locais e as pistas ou camiños, sendo esta últimas máis frecuentes a medida que o terreo aumenta en altitude.

Aínda así, a actual rede de estradas que comunica este territorio non é a máis apropiada, ben sexa polo tipo da vía ou polo estado das mesmas.

A principal vía de comunicación que atravesa este territorio é a autovía A-57, que comunica Vigo con Baiona, e faíno por diversos puntos. Entra no concello polo NL. da parroquia de Vincios, cunha dirección L.-O., e sae polo seu NO. Volve entrar e saír no concello pola parroquia de Vilaza, mantendo unha traxectoria curva no seu escaso percorrido por estas terras. O último treito que pasa por este concello entra polo N. da parroquia de Donas cunha dirección NO.-SL. e sae polo NO. da de Borreiros cun sentido NL.-SO., continuando o seu percorrido polo concello de Baiona.

O resto do viario está formado por estradas locais, que teñen como principal núcleo de conexión a vila de Gondomar, de onde parten para comunicar o resto do territorio. Destaca o maior número de estradas na metade O. do concello, aproveitando a forma chá do relevo, mentres que cara o L. estas son menos frecuentes, existindo no mellor dos casos unha soa vía que pretende enlazar os núcleos situados nas zonas máis elevadas coas das zonas baixas.

Destaca a densa rede de pistas e camiños que posúe o termo e que se expanden por todo o territorio. Esta rede é máis intensa nas zonas elevadas (serra do Galiñeiro e contrafortes da serra da Groba), destacando as parroquias de Morgadáns, S. da de Donas, así como no centro das de Mañufe e Couso. Pola contra, as zonas que presentan unha menor pendente esta rede de camiños é menos densa, sobresaíndo neste senso as parroquias de Vilaza, Gondomar, e N. das de Donas e Borreiros.

5.3 Centros educativos

Dentro do municipio existen un total de once centros educativos, todos eles de titularidade pública. A parroquia de Gondomar, é a que presenta unha maior oferta educativa cun total de 3 centros, seguida de Mañufe, Peitieiros e Donas con dous centros cada unha, mentres que Borreiros e Vincios dispoñen de un cada unha.

Destes once centros, en 7 se imparten clases de Educación Infantil, mentres que Educación Primaria e Especial se imparte en 4. En dous deles se dan clases de ESO (Ensinanza Secundaria Obrigatoria), e en 1 se imparte LOXSE. Asemade, un só centro imparte Programas de Garantía Social, mentres que en outro se imparten ciclos formativos de grao medio. Por último, existe unha escola de música municipal.

Ademais, nos centros educativos que hai no concello hai 21 grupos de educación infantil que van dende os 3 anos ata os 5 anos, cun total de 435 alumnos/as. Esta oferta resulta insuficiente por que só unha gardería que atende á poboación de 0 a 3 anos, e no concello hai 558 rapaces e rapazas de 0 a 4 anos, segundo datos do Padrón municipal de habitantes do ano 2005.

Non existen neste concello ningún centro de ensino superior vinculado á universidade, pero as instalacións do campus universitario de Vigo están pegadas á parroquia de Zamáns.

5.4 Servizos sociais

O obxectivo dos servizos sociais é o de servir aos diferentes grupos sociais que presentan problemáticas específicas e que requiren un tratamento axeitado.

O concello de Gondomar dispón de dúas entidades de iniciativa social, un centro de atención á infancia, unha Oficina de Información Xuvenil e un centro de información ás mulleres. Asemade, o concello dispón dunha Técnica Local de Emprego.

No referente aos servizos á Terceira Idade, tan só existe unha vivenda tutelada de propiedade privada no lugar de Mañufe. Esta oferta resulta insuficiente posto que, no ano 2005, había 1.784, persoas maiores de 65 anos das que o 45,29% pasaba de 75 anos.

Ademais, para avaliar a demanda de servizos sociais no concellos faise necesario coñecer o número de posibles usuarios, entre os que están as persoas que perciben a RISGA e a AES.

- A RISGA (renda de integración social de Galicia) é unha axuda económica asistencial que trata de garantir un mínimo de subsistencia persoal a cidadáns de entre 25 e 65 anos, que aínda que teñen idade laboral e non teñan causa legal de incapacidade física ou psíquica, non teñen os recursos mínimos necesarios para cubrir as necesidades máis urxentes. No ano 2003 había no concello 16 persoas percibindo esta renda.
- A AES (Axudas de Emerxencia Social) é unha prestación económica, non contributiva, de carácter extraordinario e pagamento único, destinadas a paliar situacións de emerxencia de persoas con fogares independentes afectados por un estado de necesidade. No ano 2003 non había en Gondomar ningunha persoa beneficiarias da axuda.

6. POBOACION E VIVENDA

A continuación analizaranse os principais datos relacionados coa poboación e a vivenda no concello de Gondomar, faranse comparacións cos datos relativos á AMV, coa finalidade de coñecer a representatividade do concello e as súas diferenzas ou similitudes con respecto aos outros concellos que a integran. Noutros casos as comparacións faranse tamén con respecto á provincia de Pontevedra e a Galicia.

Os datos utilizados para a análise proveñen dos publicados polo INE e o IGE, a partir dos que se elaboraron todas as operacións estatísticas incluídas neste estudo socioeconómico. Os datos están estruturados nos seguintes apartados:

1. Efectivos poboacionais e evolución demográfica, no que se pretende obter unha visión da actual composición da poboación do concello, tendo en conta o número e súa distribución por sexo, a súa procedencia, así como a súa traxectoria dende o inicio do século XX.
2. Estrutura da poboación, atende aos grupos de poboación segundo a idade vendo como o peso destes grupos poden estar determinando o desenvolvemento económico e social, a través da obtención dunha serie de índices.
3. Movemento natural da poboación, fixándose nos tres principais fenómenos demográficos: os nacementos, as defuncións e os casamentos, e a súa evolución.
4. Movements migratorios, tendo en conta a procedencia e o destino das poboacións migrantes, analizando tamén a súa evolución ao longo do século ata a actualidade.
5. Nivel formativo da poboación do concello a partir dos datos publicados no censo de poboación e vivendas do ano 2001, referidos a poboación de 16 e máis anos de idade. Ademais, tomando os datos da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, verase o último dato de matriculación, en ensino non universitario no concello.
6. Por último, o apartado 6, que estuda a composición e principais características da Vivenda no concello.

6.1 Efectivos poboacionais

A) Poboación segundo sexo e distribución parroquial

Segundo o último dato publicado polo INE, a poboación de Gondomar en xaneiro de 2005 era de 12.685 persoas, distribuídas segundo sexo en 6.280 homes e 6.405 mulleres. O reparto poboacional tendo en conta o sexo, entre as 10 parroquias que compoñen o concello é o seguinte:

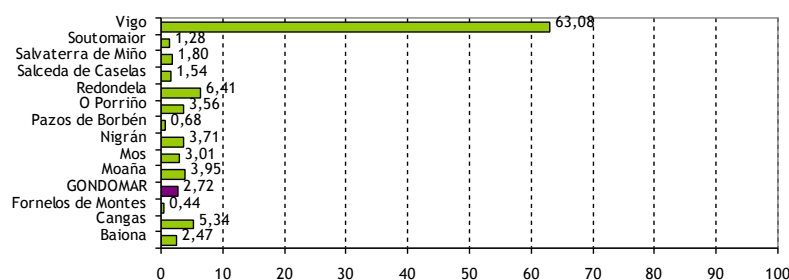
Distribución parroquial da poboación de Gondomar segundo sexo
Ano 2005

Parroquia	Poboación total	Homes	Mulleres
Borreiros (San Martiño)	1166	577	589
Couso (San Cristovo)	408	203	205
Cháin (Santa María)	781	378	403
Donas (Santa Eulalia)	1354	670	684
Gondomar (San Bieito)	2924	1427	1497
Mañufe (San Vicente)	1272	648	624
Morgadáns (Santiago)	1254	628	626
Peitieiros (San Miguel)	807	413	394
Vilaza (Santa María)	737	356	381
Vincios (Santa Mariña)	1982	980	1002
Total	12685	6280	6405

Fonte: INE

A Parroquia máis poboada das 10 que compoñen o concello de Gondomar é a que da nome ao concello, cunha poboación de 2.924 persoas, repartíndose segundo sexo, entre 1.427 homes e 1.497 mulleres. A seguinte parroquia segundo a súa poboación é a de Vincios, con 1.982 persoas, 980 homes e 1.002 mulleres. Seguen, con poboacións aínda por riba dos mil habitantes, Donas, Mañufe, Morgadáns e Borreiros, con poboacións de 1.354, 1.272, 1.254, e 1.116 respectivamente. Por debaixo do millar de habitantes hai 4 parroquias, delas, a menos poboada é Couso, cunha poboación de 408 persoas, das que 203 son homes e 205 mulleres.

Porcentaxe da poboación dos concellos da AMV sobre o total.
Ano 2005

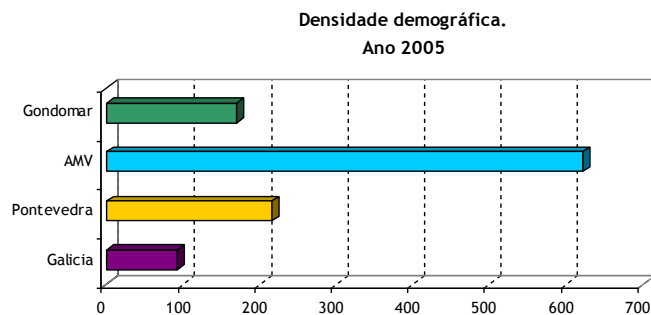
Fonte: elaboración propia a partir de datos do INE

En relación á AMV, a poboación de Gondomar ten un peso do 2,72%, ocupando o oitavo lugar entre os concellos, despois de O Porriño (3,56%), en canto a súa representación poboacional sobre a AMV, a moita distancia en relación a Vigo, que representa o 63,08%.

B) Densidade demográfica

A seguinte gráfica mostra a densidade demográfica, que indica a concentración da poboación por quilómetro cadrado, neste caso comparando a correspondente a Gondomar, AMV, Pontevedra e Galicia. A densidade demográfica no concello é de 170,27 habitantes/km.², sendo a décimo primeira do conxunto da AMV, que ten unha densidade de 621,39 habitantes/ km.². A densidade demográfica en Gondomar, é inferior á da provincia, que é de 215,86 habitantes/ km.² e máis de 2 veces superior á de Galicia, que é de 93,33 habitantes/ km.².

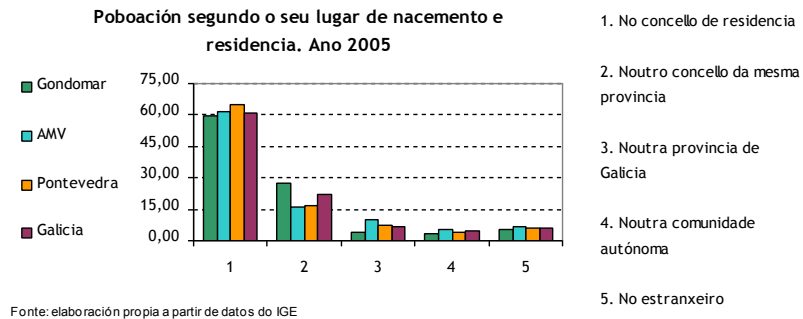
Fonte: elaboración propia a partir dos datos do IGE

C) Poboación segundo lugar de nacemento e residencia

Tendo en conta a poboación do concello segundo o seu lugar nacemento e residencia, como mostran os datos do Padrón Municipal de Habitantes correspondentes ao ano 2005, a mobilidade da poboación do concello é superior á que se produce a nivel da AMV, Pontevedra e, lixeiramente por riba da de Galicia. Así, o 59,83% da poboación do concello naceu e reside no mesmo, mentres que nos outros territorios compártense valores superiores, sendo o de Galicia do 60,74%, seguido da AMV, onde o 61,65% da poboación naceu nalgún dos concellos que a integran, e por último, Pontevedra, cun 65,26% que naceu e reside no mesmo concello. Gondomar é receptor de poboación procedente doutros concellos pontevedreses, en maior medida do que o son os outros tres territorios analizados, así o 27,67% da poboación naceu noutro concello pontevedrés, mentres que en Galicia o 22,34% naceu noutro concello da mesma provincia onde reside. A AMV e Pontevedra comparten valores similares entre si, e inferiores aos do concello, en torno ao 16%. No caso da poboación residente no concello que naceu noutra provincia galega, o valor de Gondomar é máis de 6 puntos inferior á porcentaxe da AMV, 3,93% e 10,02% respectivamente. Por debaixo da AMV, pero aínda representando unha porcentaxe maior que Gondomar, está a poboación que reside na

provincia de Pontevedra e que naceu noutra provincia galega, 7,45%, e tamén á do conxunto galego, que naceu nunha provincia diferente da que reside, 6,41%.

A porcentaxe de poboación de Gondomar residente no concello e que naceu noutra comunidade autónoma representa un 3,18%, sendo inferior aos porcentaxes que lles corresponden á AMV, 5,16%, Pontevedra, 4,32% e Galicia, 4,71%.

Por último, a poboación residente e nacida no estranxeiro representa en Gondomar o 5,39% da poboación, situándose por debaixo da AMV, 6,78%, Pontevedra, 6,19%, e Galicia, 5,80%.

Como se desprende dos datos anteriores, Gondomar é un concello caracterizado pola acollida de poboación inmigrante, especialmente interna, xa que máis da metade da súa poboación residente no ano 2005, un 40,17%, naceu fóra do concello. Mentres que no caso da AMV, Pontevedra e Galicia as porcentaxes son do 38,35%, 34,74% e 39,26%.

D) Poboación segundo nacionalidade

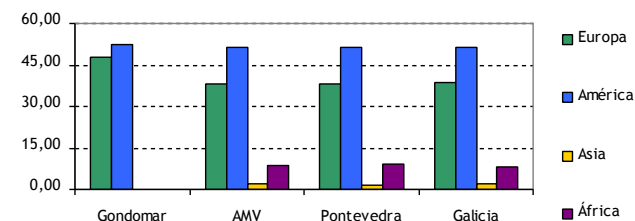
En canto á nacionalidade da poboación do concello, no ano 2001, o 99,24% da poboación de Gondomar posuía nacionalidade española e soamente o 0,76% era de nacionalidade estranxeira. As porcentaxes correspondentes á AMV, Pontevedra e Galicia, son similares e lixeiramente inferiores aos do concello, caso da porcentaxe de persoas de nacionalidade española, 98,43%, 98,59% e 98,70%, respectivamente. Polo tanto, aínda que con valores moi similares, Gondomar posúe unha porcentaxe de poboación con nacionalidade estranxeira que non supera á AMV, 1,59%, Pontevedra de 1,41% e Galicia de 1,30%. En relación a estes datos hai que ter en conta que dende o censo de 2001, é probable que estes datos teñan variado posto que nos últimos anos a chegada de poboación inmigrante doutras nacionalidades ten aumentado no conxunto da AMV.

Na procedencia da poboación de nacionalidade estranxeira en Gondomar, repártese entre os de procedencia europea e americana, non habendo representantes do continente africano nin asiático. A maioría da poboación estranxeira ten nacionalidade americana, 52,17%. Un 47,83% ten nacionalidade dalgún país europeo.

Tendo en conta o sexo, a poboación procedente de Europa é maioría feminina, 56,82% fronte ao 43,88% que representan os homes de nacionalidade europea.

Distribución da poboación con nacionalidade estranxeira segundo procedencia. Ano 2001

Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE

A gráfica anterior mostra as porcentaxes de poboación con nacionalidade estranxeira segundo a súa procedencia en Gondomar, AMV, Pontevedra e Galicia. O máis significativo é o feito de que nos outros tres espazos a poboación estranxeira ten maioritariamente a nacionalidade dalgún país americano, cuns valores entornando ao 51% nos tres casos. Mentres que no concello esta porcentaxe é inferior, decantándose máis cara a poboación de nacionalidade europea. Ademais, cabe destacar que a poboación de procedencia africana supón nos outros espazos as seguintes porcentaxes respectivamente, AMV, 8,42%, Pontevedra, 8,94% e Galicia, 7,6%.

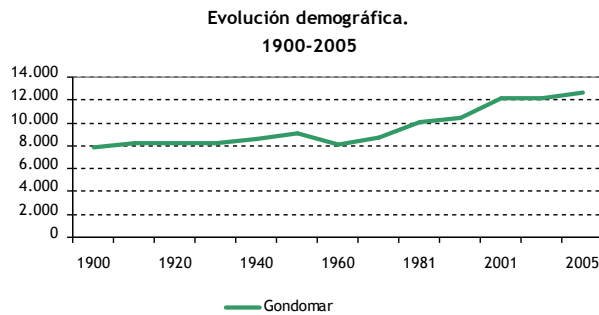
E) Evolución demográfica

Segundo os datos da evolución demográfica publicados polo INE e que recollen cifras de poboación de feito dende 1900 ata 1991, aos que lle engadimos os referidos ao Censo do ano 2001¹ e os datos dos Padróns para os anos 2004 e 2005.

Na gráfica a seguir, obsérvase como no concello se produciu un incremento continuado de poboación ao longo do período, máis suave nas primeiras décadas, sendo a partir entre 1.940 e 1.950 cando se produce o primeiro dos incrementos máis significativos, pasando dunha poboación de 8.570 a 9.037. Outro incremento salientable prodúcese entre 1.970 e 1.981, pasando dunha poboación de 8.679 a 10.009, ou entre os anos 1.991 e 2.001, que se pasou dos 10.440 aos 12.176 habitantes.

¹ Segundo nota do INE, Os datos referidos á evolución da poboación dende 1900 a 1991 publicados polo INE refírense á poboación de feito, proceden dos censos de poboación elaborados cada 10 anos. Para o período 1986 a 1995 os datos corresponden a poboación de dereito, son anuais e derivanse das renovacións padronais, e das rectificacións padronais para os demais anos. A partir do ano 1996 prodúcese un cambio lexislativo que elimina a distribución entre poboacións de feito e poboacións de dereito. Dende 1996 en diante as cifras de poboación teñen carácter oficial e se refíren ó 1 de xaneiro de cada ano. Nesta análise do concello de Gondomar, engádesse á evolución publicada polo INE os datos de poboación referidos ao ano 2001, 2004 e 2005.

Fonte: INE

O crecemento absoluto producido ao longo deste período reflectido na gráfica, de 1.900 a 2.005, foi de 4.843 persoas. O crecemento relativo foi do 61,76%, que de compararse coa AMV, Pontevedra e Galicia, resulta que é superado pola AMV e Pontevedra, con variacións relativas do 342,46% e 105,20%, respectivamente. A taxa de crecemento relativo do concello supera unicamente á de Galicia, que foi do 39,37%.

6.2 Estrutura da poboación

A) Pirámide de poboación

A estrutura da poboación por sexo e idade no concello de Gondomar no 2005 exprésase graficamente na pirámide de poboación que se inclúe a seguir e que deixa ver os principais comportamentos poboacionais que están a caracterizar ao concello, como son o seu progresivo avellentamento, expresado polo estreitamento na súa base, debido ao descenso nas taxas de natalidade, e ao aumento da esperanza de vida das poboacións con máis idade. En xeral, este é o proceso que se está a vivir na maioría dos concellos galegos, se ven, nos concellos rurais esta tendencia é moito máis marcada que nos urbanos.

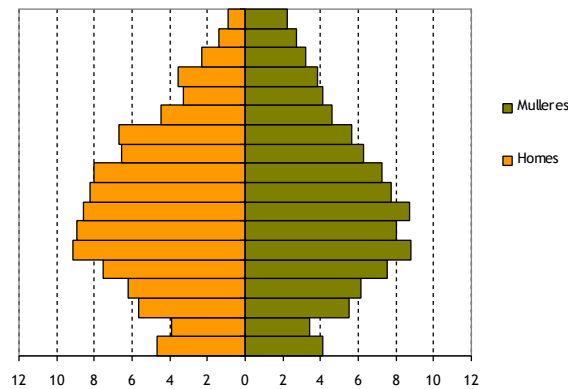
No caso de Gondomar, hai que sinalar o importante peso que ten a poboación potencialmente activa, a que posúe entre 20 e 64 anos de idade, que no caso dos homes supón o 66,78% e no das mulleres o 63,82%. Isto explícase pola localización de empresas nos polígonos industriais do concello e concellos limítrofes, como O Porriño e Mos o que fai que moita poboación resida neste concello, onde ademais a adquisición de vivenda é máis accesible que en Vigo e se dispón dunha serie de infraestruturas e servizos que non teñen os concellos do Porriño ou Mos.

A existencia dunha forte actividade económica no concello e que redundará na chegada de poboación moza, é unha realidade que parece estar a conter a xeral diminución do peso dos grupos de poboación de menos idade. Como se observa na pirámide, a diferenza máis forte entre o peso dos grupos de poboación de diferentes idade, prodúcese entre a cohorte de 25-29 anos e a de 20-24 anos, pasando de representar o primeiro o 11,22% entre os homes e o 11,02% nas mulleres, mentres que o grupo de idade inmediatamente inferior representa o 7,19% nos homes e 7,39% nas mulleres.

É dicir, que a poboación pertencente os grupos de menor idade, ten un peso considerable no concello, a diferenza do que acontece noutros concellos da área, onde o estreitamento na base da pirámide é moito máis marcado. De feito, a poboación comprendida entre 0 a 19 anos supón case o 21% do total.

Pirámide de poboación de Gondomar
Ano 2005

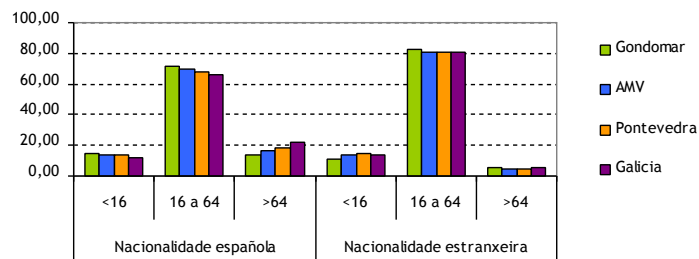
Fonte: elaboración propia a partir de datos do INE

A pirámide deixa apreciar a distribución por sexo, sendo maioritaria a poboación masculina ata o grupo de idade de 55-59 anos, a excepción do grupo de 50 a 54 anos, a partir dos 60 anos, sendo a diferenza en torno a 1 punto en cada un dos intervalos.

B) Distribución da poboación por grandes grupos de idade

En canto á distribución por grandes grupos de idade no concello de Gondomar, analizarase separadamente a poboación con nacionalidade española e a de nacionalidade estranxeira, comparando a distribución de cada unha delas en dous anos diferentes, no 2001 e no 2005.

Distribución da poboación segundo nacionalidade e grandes grupos de idade. Ano 2005

Fonte: elaboración propia a partir de datos do INE

A poboación con nacionalidade española, repártese no ano 2005 nas seguintes porcentaxes, a de menos de 16 anos representaba o 14,95%, a de 16 a 64 anos de idade era o 71,73%, mentres que a poboación de máis de 64 anos era o 13,92%. Aínda que Gondomar é o espazo cunha poboación menos avellentada dos catro comparados, a distribución é bastante semellante á do espazo metropolitano, onde o 13,88% da poboación ten menos de 16 anos, un 69,83% ten entre 16 e 64 anos de idade e un 16,30% ten máis de 64 anos de idade. No caso de Pontevedra a distribución é a seguinte, 13,76% da poboación ten menos de 16 anos, un 68,13% ten entre 16 a 64 anos de idade, e un 18,11% ten máis de 64 anos de idade. As maiores diferenzas preséntanse con respecto a Galicia, onde a poboación atópase máis envellecida, xa que a porcentaxe de poboación máis moza, representa unha porcentaxe do 12,21%, a que posúe entre 16 e 64 anos supón o 66,12% e a de máis de 64 anos de idade representa o 21,67%.

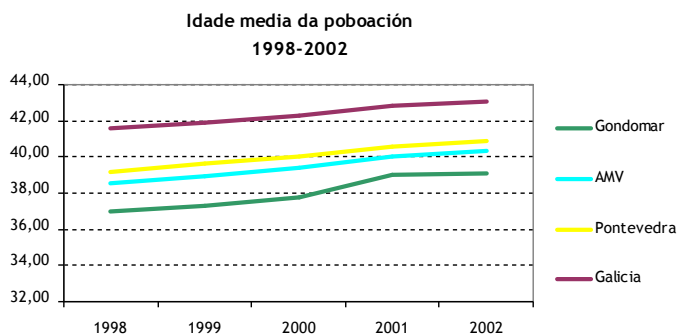
En canto á poboación con nacionalidade estranxeira, a distribución da poboación segundo grandes grupos de idade é a seguinte, 11,21% ten menos de 16 anos, o 82,96% ten entre 16 a 64 anos de idade, e un 5,83% posúe máis de 64 anos de idade. Esta distribución amosa unha poboación comparada coa poboación con nacionalidade española, máis moza, e cun peso máis importante da poboación potencialmente activa e moito menor o da poboación maior, como se observa a diferenza é de case 8 puntos por debaixo da poboación maior con nacionalidade española.

Se comparamos a poboación con nacionalidade estranxeira en relación aos outros espazos comparados, obsérvase que as porcentaxes teñen unha maior semellanza que no caso da poboación con nacionalidade española, así, no caso da AMV, as porcentaxes segundo os grandes grupos de idade son 14,13% para a poboación menor de 16 anos de idade, 80,99% para a de 16 a 64 anos de idade e de 4,88% no caso da poboación de máis de 64 anos. En Pontevedra a distribución é de 14,53% para as persoas de nacionalidade estranxeira menor de 16 anos, de 80,55% para a de 16 a 64 a anos de idade, e de 4,92% a maior de 64 anos. En Galicia, as porcentaxes son para cada un deses grupos de 13,90%, 80,96% e 5,14%.

C) Idade media da poboación

Na gráfica seguinte compárase a evolución da idade media da poboación do concello de Gondomar coa correspondente á AMV, Pontevedra e Galicia, dende o ano 1998 a 2002. O concello é o que posúe unha idade media máis baixa dos catro espazos comparados, aínda que ao longo do período analizado este indicador aumentara en 2,10 anos. Así, no ano 1998, a idade media era de 37 anos, acadando os 39,10 anos no 2002.

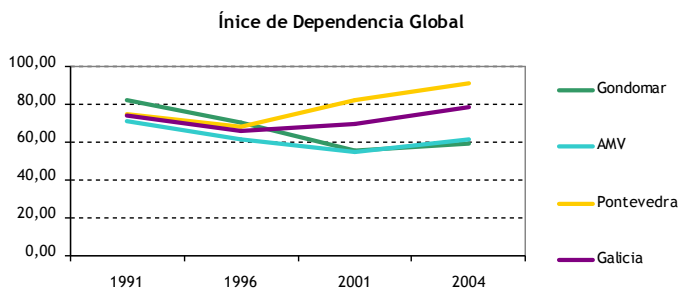

Fonte: elaboración propia a partir dos datos do IGE

O seguinte espazo cunha idade máis baixa é a AMV, 38,52 no 1998 e no 2002 a idade media acadada foi 40,34, aínda que é na AMV onde se produce un menor incremento no indicador entre estes anos, de 1,82. No caso de Pontevedra pasouse do 39,20 anos no 1998 ao 40,90 no 2002, sendo o crecemento de 1,70. Por último, cun indicador máis alto, atópase Galicia, que posuía no ano 1998, unha idade media de 41,60 anos, acadando no 2002 o valor de 43,10, sendo polo tanto a variación de 1,50 anos.

D) Índice de Dependencia Global, Senil e Xuvenil

A continuación analizaranse o Índice e dependencia global (IDG), indicador que pon en relación aos grupos de poboación dependentes economicamente co grupo de poboación potencialmente activa, é dicir, as persoas de menos de 20 anos e as de máis de 64 co grupo de poboación con idade comprendida entre 20 e 64 anos.

Fonte: Elaboración propia a partir de datos do IGE

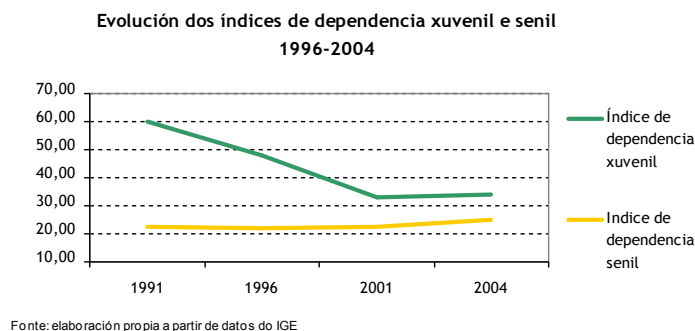
Na gráfica compáranse os valores do IDG correspondentes a Gondomar, AMV, Pontevedra e Galicia, ao longo dun período de 15 anos, dende 1991 ao 2004. O valor correspondente a Gondomar no ano 1991 era do 82,54%, é dicir que por cada 100 persoas consideradas potencialmente activas, había 79 persoas dependentes, con idades entre 0 e 19 anos e máis de 64 anos. Este indicador descendeu ata chegar ao valor de 55,66% no ano 2001, cando Gondomar acadou o valor máis baixo, volvendo a

subir, no ano 2004 ata o valor de 59,10%, polo que podemos dicir que o peso da poboación dependente con respecto á poboación potencialmente activa decreceu ao longo destes anos, resultando o valor máis favorable dos catro que se están a comparar.

A AMV posúe valores moi semellantes, sendo o valor correspondente ao ano 1991 do 71,19% e no ano 2004 do 61,50%, sendo o espazo onde se produce un maior descenso no número de persoas dependentes con respecto á poboación activa. Galicia e Pontevedra tiveron traxectorias máis negativas neste indicador, como se observa na gráfica. No caso de Galicia o IDG no ano 2004 é foi de 78,35%, mentres que Pontevedra é o espazo onde este indicador da estrutura da poboación creceu máis, acadando un valor no ano 2004 do 91,09%.

O Índice de Dependencia Xuvenil (IDX), que relaciona a poboación menor de 20 anos coa poboación potencialmente activa, a de 20 a 64 anos de idade, experimentou un descenso moi significativo no concello de Gondomar entre 1991 e 2004, pasando do valor 59,83% no ano 1991, ata chegar ao valor de 33,93% no ano 2004, debido ao descenso da natalidade e polo tanto do peso da poboación moza en relación á de 20 a 64 anos de idade.

Pola contra, o Índice de Dependencia Senil (IDS), que compara os pesos do grupo de poboación maior de 64 anos co de 20 a 64 anos de idade, como se observa na gráfica, a tendencia é de suave crecemento dende o ano 1991. Nese momento o valor era do 22,72%, incrementándose ata o ano 2004, no que acadou un valor do 25,16%, e que está motivado polo envellecemento da poboación.

E) Índice de recambio da poboación activa, envellecemento e sobreenvellecemento

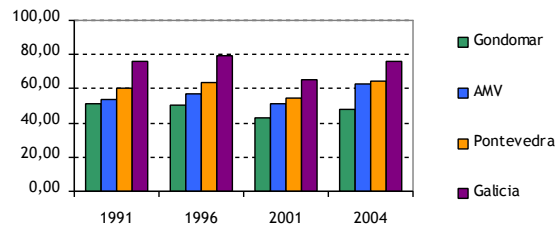
O Índice de Recambio da Poboación Activa (IRPA), é un indicador que relaciona a poboación entre 60 e 64 anos e a comprendida entre os 20 e os 24 anos, e que explica a capacidade dunha poboación para substituír os individuos que abandonan o mercado de traballo ao acadar a idade da xubilación.

Na gráfica seguinte, compáranse os valores correspondentes a Gondomar, AMV, Pontevedra e Galicia, ao longo dun período que vai dende 1991 ao ano 2004. No caso do concello o IRPA experimentou unha serie de oscilacións, sendo o saldo ao final do período de un decrecemento, de

-3,01%, do peso da poboación de 60 a 64 anos en relación á de 20 a 24. No ano 1991, o IRPA en Gondomar era do 51,11%, acadando o valor de 48,10% no ano 2004, polo que a capacidade de substitución da poboación que vai abandonando o mercado de traballo mellorou lixeiramente ao longo destes anos.

Comparación do Índice de recambio da poboación activa

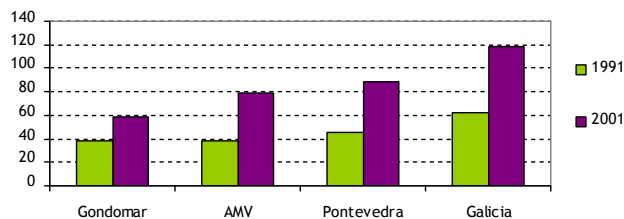
Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE

A traxectoria deste indicador na AMV é outra, xa que experimentou un crecemento de 9,13 puntos, entre estes anos. Así, no ano 1991, o valor era do 53,61%, acadando o valor do 62,74% no ano 2004.

Os valores pertencentes a Pontevedra son máis altos, así no ano 1991 correspondíalle un IRPA do 60,19%, aumentado ata o 64,22% no ano 2004. En Galicia no ano 1991 era do 75,74%, onde a variación do indicador foi a menos marcada, xa que no ano 2004 o valor correspondente ao IRPA era do 75,81%, sendo a capacidade de substitución da poboación que vai abandonando o mercado de traballo é moito menor, en torno aos 30 puntos por debaixo da de Gondomar.

Outro dos indicadores sobre a estrutura da poboación é o Índice de envellecemento, que explica a relación entre a poboación menor de 20 anos e a maior de 64. Como se mostra na gráfica, este Índice tivo un aumento de 20,41 puntos en Gondomar, entre os 1991 e 2001, pasando do 37,97% do ano 1991 ao 58,38% no ano 2001.

Índice de envellecemento 1991-2001

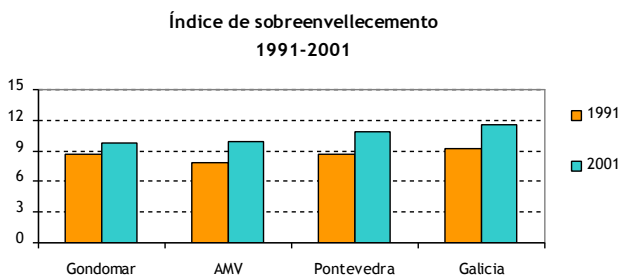

Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE

Sen embargo, se o comparamos con os outros espazos incluídos na gráfica, obsérvase, novamente que o concello posúe unha poboación máis moza que os demais espazos comparados. Así, en relación aos datos correspondentes á AMV, Pontevedra e Galicia, obsérvase que en tódolos territorios aumentou a proporción de poboación maior con respecto á poboación moza en maior medida que en Gondomar, ademais de que os valores de partida, agás no caso da AMV, eran máis altos que no concello. Así, no ano 1991 o índice de envellecemento na AMV era do 37,74%, experimentado un aumento moi significativo, de 41,24 puntos, no ano 2001, no que o índice acadou o valor de 78,98%. O aumento experimentado en Pontevedra foi de 43,73 puntos, pasando do 45,06 do ano 1991 ao 88,79% no 2001. No caso de Galicia, o aumento é aínda máis marcado, sendo o peso da poboación maior con respecto á moza moi significativo. Así, o aumento que experimentou Galicia entre estes 10 anos foi de 56,72 puntos, pasando do 62,26 do ano 1991, ao 118,98 no ano 2001.

O Índice de sobreenvellecemento é a relación entre a poboación maior de 84 anos e a poboación maior de 64. A traxectoria deste indicador é similar á experimentada polo índice de envellecemento. A gráfica mostra o aumento producido entre os anos 1991 e 2001 neste indicador no concello, que foi o máis baixo dos catro analizados, de 1,09 puntos. Así, o Índice de sobreenvellecemento pasou dun valor de 8,68% no ano 1991 ao 9,77%. A AMV tiña no ano 1991 un índice de sobreenvellecemento do 7,90%, acadando o valor de 9,95% no 2001. Pontevedra e Galicia teñen valores máis altos, tanto no ano 1991, 8,73% e 9,20% respectivamente, como no ano 2001, onde Pontevedra acadou o valor de 10,84% e Galicia o 11,49%, sendo o aumento respectivo entre estes dous anos de 2,11 e 2,29 puntos.

Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE

6.3 Movemento natural da poboación

A) Nacementos, casamentos e defuncións

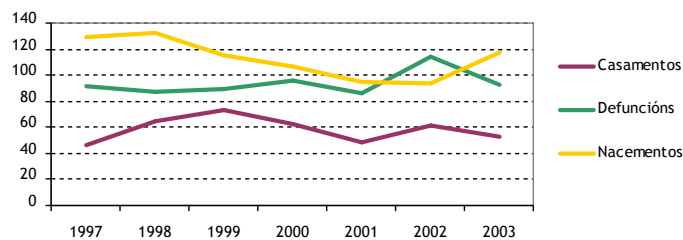
O estudo do movemento natural da poboación nun territorio basease na análise dos nacementos, dos casamentos e das defuncións. Na gráfica que se inclúe a continuación, obsérvase a evolución destes tres fenómenos demográficos no concello de Gondomar entre os anos 1997 e o 2003 e en termos absolutos.

No caso dos nacementos, producíronse algunhas oscilacións, sendo o saldo para o período negativo, experimentándose un descenso no número de nacementos de 12, así se pasou dos 129 nacementos do ano 1997 aos 117 do ano 2003. No ano 1998 rexístrase maior número de nacementos no concello, 133, e no 2002, o número máis baixo do período, 94.

O número de defuncións, a pesar de experimentar un aumento máis forte no ano 2002, onde se acadou a cantidade de 114 defuncións, como se observa na gráfica, tivo un aumento de 1 ao longo do período. Así, no ano 1997, a número de defuncións foi 92 e no 2003, 93.

Evolución no número de nacementos, casamentos e defuncións
1997-2003

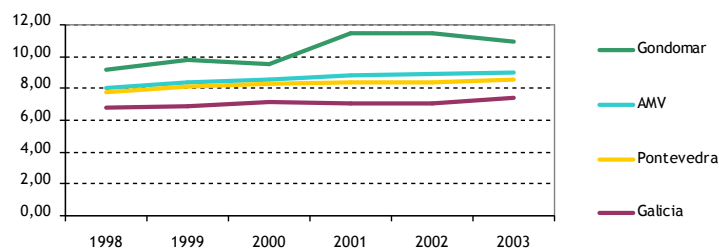
Fonte: movemento natural da poboación. IGE e INE

Os casamentos, experimentaron tamén aumento, o saldo do período é de 7. No ano 1997 rexistráronse 46 casamentos, mentres que no ano 2003, o número de casamentos rexistrado no concello foi de 53.

B) Taxas brutas de natalidade, nupcialidade e mortalidade

A análise das taxas correspondentes a este tres fenómenos permiten dimensionar a súa incidencia no concello ademais de realizar comparacións con respecto os valores correspondentes a AMV, Pontevedra e Galicia.

Evolución da Taxa Bruta de Natalidade
1998-2003

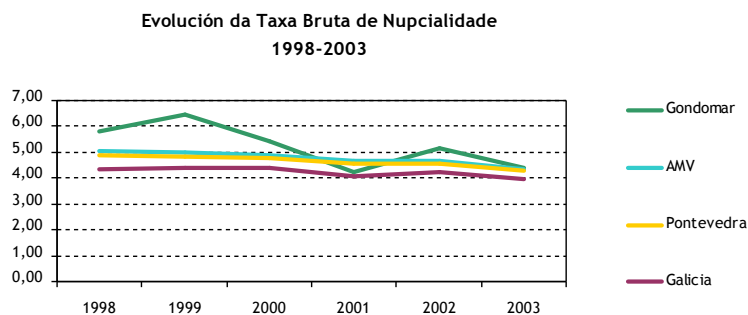

Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE

A Taxa Bruta de Natalidade (TBN), que mide o número de nacementos por cada mil habitantes, foi no ano 1998 en Gondomar de 12,36%. Dende ese ano a taxa de natalidade experimentou algunha variación á baixa, acadando o valor máis baixo no ano 1996, de 8,42%. A partir dese ano, a TBN comezou a crecer novamente, ata acadar o valor de 10,93% no ano 2003.

Ademais, aí que sinalar que Gondomar é o espazo dos catro comparados con taxas máis altas, como se observa na gráfica, sendo superior a súa taxa ao longo do período analizado. Séguelle a AMV, cunha taxa que tamén experimentou un pequeno aumento, sendo no ano 1998 8%, e acadando o valor de 8,98% no ano 2003; Pontevedra, que posuía unha taxa do 7,81% no ano 1998, e acadou o 8,58% no 2003; Galicia, que experimentou unha pequena recuperación do indicador, aínda que posúe os valores máis baixos, así, a taxa no ano 1998 era do 6,80% aumentando ata o 7,37% no ano 2003.

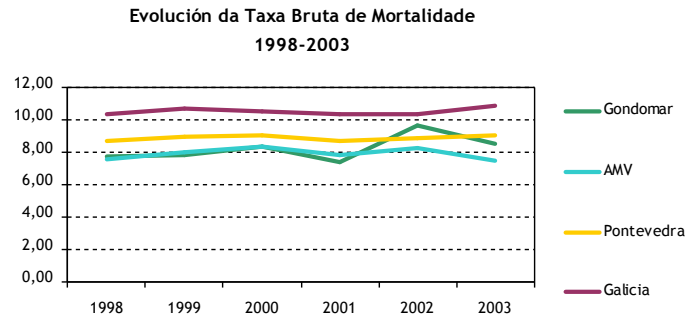
Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE

A evolución nos casamentos no concello de Gondomar, medida pola Taxa Bruta de Nupcialidade (TBNup) experimenta un cambio negativo, como se observa na gráfica anterior, producíndose un decrecemento de -1,39 puntos entre o 1998 e o 2003, o máis marcado dos espazos comparados. Así no ano 1998 a taxa era de 5,81%, e no ano 2003 acadou o valor de 4,42%. Aínda que o valor descendeu en Gondomar, mantívose por riba dos valores correspondentes aos outros espazos, que ademais tiveron unha traxectoria máis constante. Na AMV pasouse dun valor do 5,05% no ano 1998 ao 4,69% no 2002. No caso de Pontevedra, do 4,87%, ao 4,58% e en Galicia, do 4,37% ao 4,21%.

Na Taxa Bruta de Mortalidade (TBM), que reflexa o número de mortes por cada mil habitantes, obsérvase como en Gondomar este fenómeno experimenta variacións, sendo o saldo positivo ao final do período, cun aumento de 0,72 puntos. Así, no ano 1998, a taxa de mortalidade era do 7,77%, chegando ata o 8,49% defuncións por cada 1000 habitantes no ano 2003. No ano 2002, o concello acadou o seu valor máis alto, cunha taxa do 9,61%. Isto fai que o concello se sitúe unicamente por riba da AMV, que é o espazo cunha taxa de mortalidade máis baixa.

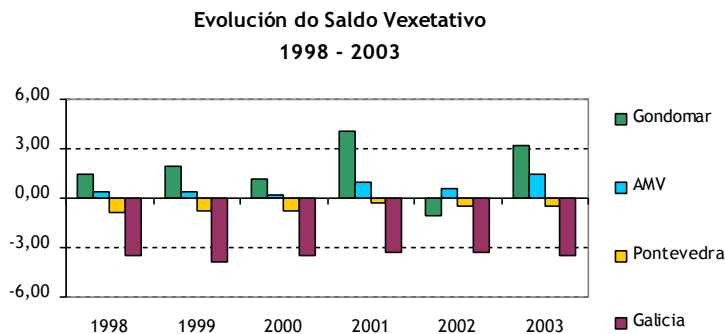
Na AMV a taxa de mortalidade decreceu moderadamente, correspondéndolle un valor no ano 1998 do 7,60‰ e un 7,52‰ no ano 2003. Pontevedra, cunha taxa lixeiramente superior á da AMV, pasou do 8,69‰ do ano 1998 ao 9,03‰ no 2003. Galicia é o territorio analizado con taxas de mortalidade máis altas, sendo a taxa do ano 1998 do 10,31‰ e que no 2003 foi do 10,36‰.

Fonte: Elaboración propia a partir de datos do IGE

C) Saldo vexetativo

O saldo ou crecemento vexetativo da poboación é a diferenza entre os nacementos e as defuncións producidas nunha poboación nun período determinado, neste caso expresado por mil habitantes. Saldo con valores negativos, tradúcense en maior número de defuncións que nacementos, saldo positivos, polo tanto, responden a un maior número de nacementos en relación ás defuncións.

Fonte: elaboración propia a partir dos datos do IGE

Como se observa na gráfica, o saldo vexetativo en Gondomar, tivo un crecemento positivo durante o período analizado, sendo superiores incluso aos da AMV, ambos son os únicos espazos que mantiveron valores positivos ao longo do período. o espazo que mantivo valores positivos ao longo do período. Unicamente no ano 2002, Gondomar rexistrou un valor negativo, nese ano as defuncións

superaron aos nacementos, cunha taxa do -1,10%. No ano 1998, Gondomar partía dun valor do 1,43%, mentres que no ano 2003, o valor acadado foi do 3,17%.

O saldo vexetativo na AMV, tamén aumentou entre os dous anos de referencia, aínda que dun xeito máis moderado que no caso do concello, así no ano 1998 o saldo era de 0,40%, incrementándose lixeiramente no ano 2002 ata o valor de 0,62%. No caso de Pontevedra, presenta saldos negativos durante o período, que van do -0,88% do 1998 ó -0,49% do ano 2002. Os valores correspondentes a Galicia, máis baixos que os de Pontevedra, experimentan tamén un pequeno aumento neste período de análise, pasando do -3,50% do ano 1998 ó -3,30% do ano 2002.

Os catro territorios comparados están experimentando polo tanto, aumentos positivos e suaves do saldo vexetativo, aínda que unicamente no concello e na AMV é onde as taxas de natalidade están a superar ás de mortalidade.

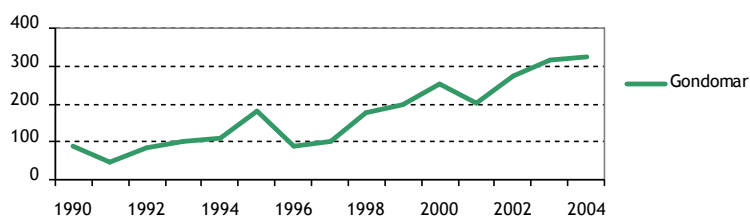
6.4 Movements migratorios

O estudo das características dunha poboación e o seu comportamento ao longo do tempo, analízase a través do movemento natural da poboación, realizado no apartado anterior, xunto cos movementos migratorios. Na análise tómase a Estatística de Movementos Migratorios que elabora o IGE a partir da Estatística de Variacións Residenciais elaborada polo INE, resultado das altas e baixas rexistradas nos padróns municipais. Segundo o IGE, o concepto de migración é equivalente ao do cambio de concello de residencia.

A) Emigración

Comezando pola análise da emigración, que se refire, nun determinado ámbito xeográfico ás migracións que teñen orixe nese ámbito e destino fora do mesmo. Dentro do concepto de emigración diferenciaremos ás emigracións internas e as externas. As primeiras son aquelas que teñen orixe nun concello de Galicia e destino noutro concello da comunidade. As emigracións externas son aquelas que teñen destino fóra da comunidade autónoma, diferenciando entre as que son cara o resto de España ou cara o estranxeiro.

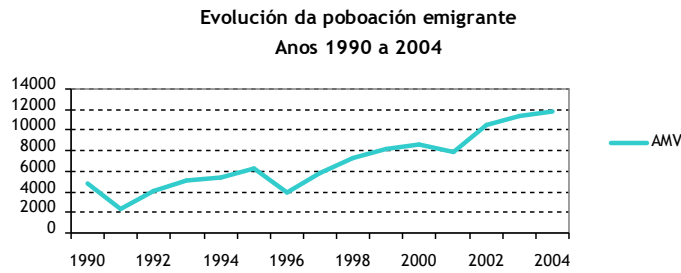
Evolución da poboación emigrante
Anos 1990 a 2004

Fonte: elaboración propia partir de datos do IGE

Analizando a evolución do fenómeno da emigración en Gondomar, entre os anos 1990 e 2004, representado na gráfica, obsérvase cómo experimentou unha serie de variacións ao longo do período, aínda que a tendencia clara foi de aumento, así no ano 1990 o número absoluto de emigrantes no concello foi de 89 persoas, e no ano 2004 a número chegou ata 324. Na gráfica obsérvase algunhas variacións ao longo do período, sendo 1991 o ano onde se rexistra o número de emigrantes máis baixo, cun total de 45 persoas, a partir dese ano, a pesar das oscilacións, a emigración foi aumentando en Gondomar.

Fonte: elaboración propia partir de datos do IGE

Como se observa na gráfica precedente, na que se reflicte a evolución da emigración no conxunto da AMV, no mesmo período que en Gondomar, pódese dicir, que a traxectoria é moi similar, sendo a característica principal, a do crecemento constante. No caso da AMV, pasouse dun número de emigrantes no ano 1990 de 4.834 persoas, a 11.835 no ano 2004.

A continuación tense en conta o destino destas emigracións para diferenciar entre as internas, é dicir, as que teñen como destino outro concello galego, dentro ou fora da provincia de Pontevedra, e a emigración externa, a outra comunidade autónoma ou ao estranxeiro, neste caso, compararemos os valores de Gondomar cos da AMV, a provincia e Galicia.

Como se observa nas porcentaxes incluídas no cadro a seguir, a maioría da poboación emigrante en Gondomar faíno internamente, un 78,47% fronte ao 22,53% que o fai con destino fora de Galicia. As porcentaxes para os outros tres territorios de referencia son similares, sendo a emigración interna a maioritaria, aínda que as porcentaxes da AMV, Pontevedra e Galicia, son menores ás de Gondomar, representando o 67,76%, 68,50 e 71,68%, respectivamente. Polo tanto, nestes tres espazos, a emigración externa, ten un maior peso que no caso do concello.

A emigración interna cara a provincia representa no concello o 88,84%, sendo do 11,16% a porcentaxe de persoas que emigran cara outra provincia galega. A poboación que decide emigrar a algún concello da mesma provincia é no caso da AMV do 82,30%, en Pontevedra do 80,53% e en Galicia do 81,84%. E a poboación que decide emigrar a outra provincia galega no caso da AMV representa o 17,70%, en Pontevedra o 19,47% e o 18,16% en Galicia.

A emigración externa, que como xa se sinalou representa o 22,53% do total da emigración en Gondomar, está moi marcada pola que emigra cara outra comunidade autónoma, 98,63%, sendo a que emigra cara ao estranxeiro unicamente do 1,37%. As porcentaxes nos outros tres territorios tamén están moi marcadas pola maioría da poboación que emigra cara outra comunidade autónoma, aínda que a emigración cara ao estranxeiro ten un peso algo superior á do concello, dun xeito menos decantado que en Gondomar. Así, na AMV o 9,24% das persoas que emigran fóra de Galicia fano ademais ao estranxeiro, e un 90,76% faino a outra comunidade autónoma. As porcentaxes en Pontevedra son 9,81% para a poboación que emigra ao estranxeiro, fronte ao 90,19% que o fai cara outra comunidade autónoma. E por último, en Galicia, a porcentaxe que emigra ao estranxeiro é de 10,76% mentres que cara outra comunidade autónoma o fai o 89,24%.

Emigración segundo tipo e porcentaxes de representación.
Ano 2004

Orixe	Emigración interna			Emigración externa			Total
	Á mesma provincia	A outra provincia de Galicia	Total	A outra CCAA	Ó Estranxeiro	Total	
Gondomar	223	28	251	72	1	73	324
	88,84%	11,16%	77,47%	98,63%	1,37%	22,53%	100%
AMV	6621	1424	8045	3456	352	3808	11873
	82,30%	17,70%	67,76%	90,76%	9,24%	32,07%	100%
Pontevedra	13323	3221	16544	6862	746	7608	24152
	80,53%	19,47%	68,50%	90,19%	9,81%	31,50%	100%
Galicia	46903	10409	57312	20208	2437	22645	79957
	81,84%	18,16%	71,68%	89,24%	10,76%	28,32%	100%

Fonte: INE, Estadísticas de variacións residenciais. IGE

B) Inmigración

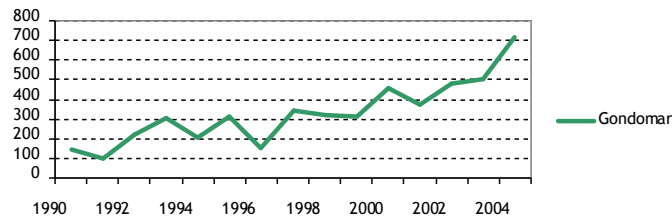
A continuación analizaremos a inmigración seguindo o mesmo esquema que no caso da emigración. Tomando novamente a definición do IGE, as inmigracións para un ámbito xeográfico determinado son aquelas migracións con destino nese ámbito xeográfico e orixe fora do mesmo.

Comezaremos pola análise da evolución da poboación inmigrante entre o período de 1990 a 2004 no concello. De forma semellante ao acontecido no caso da emigración, a inmigración experimentou variacións ao longo do período sinalado, como se observa na gráfica axunta, aínda que a tendencia experimentada foi dun claro aumento no número de persoas que ao longo dos 15 anos analizados fixaron a súa residencia no concello de Gondomar. No ano 1990 o número de persoas que se

asentaron en Gondomar foi de 147, mestres que no ano 2004 o número total de persoas inmigrantes chegadas a Gondomar foi de 716. Ao longo do período algunhas variacións, como se observa na gráfica, e é a partir do ano 2001, con 372 persoas inmigrantes, cando comeza o crecemento constante ata o ano 2004.

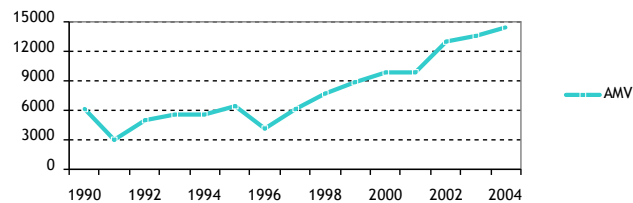
Evolución da inmigración
Anos 1990 a 2004

Fonte: IGE

En relación a evolución do fenómeno inmigratorio na AMV, é interesante sinalar o feito de que ambos territorios posuiron traxectorias moi semellantes, aínda o inicio da etapa de máis aumento no número de inmigrantes, é anterior, en torno ao ano 1997, como se observa na gráfica correspondente ao territorio metropolitano.

Evolución da inmigración na AMV.
Anos 1990 a 2004

Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE.

A continuación analizarase a inmigración atendendo á súa procedencia, como no caso da emigración, estudarase a inmigración interna, diferenciando a que procede da mesma provincia daquela que ten orixe noutra provincia galega, e a inmigración externa, esta é a que procede doutra comunidade autónoma e do estranxeiro. Os datos son os correspondentes ao 2004.

Número de persoas inmigrantes e taxa de representación.
Ano 2004

Orixe	Inmigración interna			Inmigración externa			Total
	Da mesma provincia	Doutra provincia de Galicia	Total	Doutra CCAA	Do Estranxeiro	Total	
Gondomar	528	20	548	75	93	178	716
	96,35%	3,65%	76,54%	44,64%	55,36%	24,86%	100%
AMV	5994	1635	7629	2778	3820	6598	14227
	78,57%	21,43%	53,62%	42,11%	57,89%	43,38%	100%
Pontevedra	13323	3314	16637	5966	7145	13111	29748
	80,08%	19,92%	55,93%	45,50%	54,50%	44,07%	100%
Galicia	46903	10409	57312	18331	19366	37697	95009
	81,84%	18,16%	60,32%	48,63%	51,37%	39,68%	100%

Fonte: INE, Estatísticas de variacións residenciais. IGE

A inmigración interna en Gondomar supón o 76,54% do total da inmigración, sendo o 24,86% a poboación que conforma a inmigración externa, provinte doutra comunidade autónoma ou do estranxeiro. Existen diferenzas salientables en canto ao reparto entre inmigración interna e externa en relación á AMV e Pontevedra e Galicia, en relación ao feito de que a porcentaxe de poboación que inmigra dende a mesma provincia é maior no concello que nos outros espazos, onde a inmigración externa adquire maior peso.

Na AMV a inmigración interna é do 53,62%, e de 55,93% en Pontevedra, e de 43,38% e do 44,07%, respectivamente, para a inmigración externa. No caso de Galicia, con valores máis próximos a Gondomar, as porcentaxes son do 60,32% no caso da inmigración interna e do 39,68% no da externa.

A procedencia da inmigración interna no caso do concello de Gondomar, obsérvase como a grande maioría da poboación faino dende a mesma provincia de orixe, en termos absolutos 528 persoas, que supoñen o 96,35%, fronte ás 20, 3,65%, que proveñen doutra provincia galega. Nos outros tres territorios incluídos na análise, as porcentaxes que representan a inmigración interna procedente doutra provincia galega están en torno ao 20%, moi por riba de Gondomar, e, en torno ao 80% a proporción de poboación que inmigra dende algún concello pontevedrés.

En canto á procedencia da inmigración externa, Gondomar recibe a maioría da súa poboación inmigrante do estranxeiro, 55,369%, mentres que o 44,64% provén doutras comunidades autónomas. As porcentaxes para os dous tipos de inmigración externa, nos outros tres espazos teñen un reparto similares acontece tamén no caso dos outros tres territorios. No caso da AMV, a porcentaxe de

persoas inmigrantes doutras comunidades autónomas é de 42,11% e de 57,89% do estranxeiro. No caso de Pontevedra a distribución é de 45,50% doutras comunidades autónomas e 54,50% do estranxeiro. En Galicia, a porcentaxe de persoas inmigrantes que chegan doutras comunidades autónomas é de 48,63%, mentres que as que veñen do estranxeiro é de 51,37%.

C) Saldo migratorio

De seguido, analizarase o saldo migratorio (no sucesivo, SM), que segundo o IGE, para cada ámbito territorial, é a diferenza entre o total de inmigrantes e o total de emigrantes. Se o saldo migratorio posúe valores positivos indica que as entradas de poboación superan ás saídas, e ao contrario se é negativo. Tomaranse como anos de análise o 1992 e o 2003 e atenderase ao saldo migratorio interno e externo, segundo o esquema seguido anteriormente no estudo da emigración e a inmigración, diferenciando entre o saldo interno na mesma dentro da provincia e o saldo migratorio interno co resto e Galicia. Tamén se considerará o saldo migratorio externo con outras comunidades autónomas e co estranxeiro.

Os valores incluídos no cadro, mostran como en Gondomar, entre o ano 1992 e o 2003, produciuse unha variación moi significativa no saldo migratorio, pasando dun valor que xa era positivo de 150, a un valor do 387, o que se traduce nun claro aumento da inmigración en relación á emigración neste período de 11 anos.

O saldo migratorio interno experimentou unha traxectoria semellante. Pasando dun valor do 113 no ano 1992 a un valor do 291 no ano 2003. Pola contra, o saldo interno intraprovincial decreceu neste período aínda que a poboación que continua emigrando cara o resto de Galicia segue a superar á que inmigra, así, no ano 1992, o saldo interno con Galicia era de -6 e no ano 2003, acadou o valor de -3.

No caso do saldo migratorio externo tamén se incrementou positivamente, pasándose dun valor do 37 no ano 1992 ao 96 no 2003, o que se traduce nunha maior cantidade de persoas que veñen residir ao concello con respecto ás que o deixan dende fora de Galicia e especialmente con orixe no estranxeiro, xa que o saldo migratorio externo con España experimentou un crecemento absoluto de 15 no período analizado, pasando dun valor do 4 no ano 1992, a un valor do 19 no ano 2003, mentres que no caso do saldo migratorio co estranxeiro, o aumento foi maior, no ano 1992 se contaba cun valor do 33, mentres que no ano 2003, o saldo acadado foi de 77.

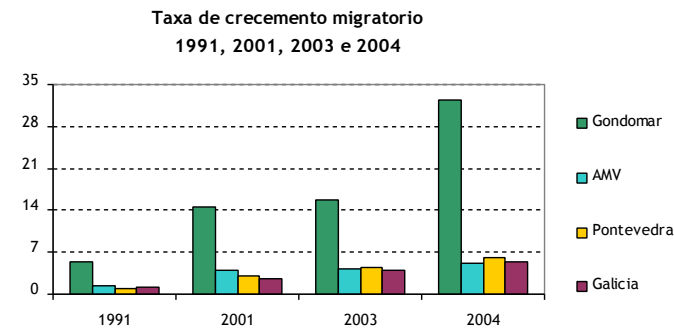
Saldos Migratorios, internos e externos.
Anos 1992 e 2003

Tipo de Saldo Migratorio	Gondomar		AMV		Pontevedra		Galicia	
	1992	2003	1992	2003	1992	2003	1992	2003
SM Total	150	387	3397	9751	30821	68402	-21916	-53092
SM Interno	113	291	1927	4456	18440	41944	-18209	-41888
SM Interno Intraprovincial	119	86	1283	3402	15024	34642	-15024	-34642
SM Interno con Galicia	-6	-3	644	1054	3416	7302	-3185	-7246
SM Externo	37	96	1470	5295	1759	4079	6915	11175
SM Externo con España	4	19	844	1518	-49	-1274	607	-3627
SM Externo co Estranxeiro	33	77	626	3777	1808	5353	6308	14802

Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE

Como se recolle na táboa, o saldo migratorio na AMV e Pontevedra posúe valores positivos nestes dous anos de referencia, igualmente acontece en toda a tipoloxía de saldos migratorios reflectida na mesma. A única excepción corresponde a Pontevedra, que ten saldo migratorio negativo de tipo externo con España nos dous anos, é dicir, que o número de persoas que emigraron da provincia de Pontevedra cara España no ano 1992 foi maior que os que inmigraron en 49 persoas e, no ano 2003 en 1.274. No caso do conxunto galego entre estes dous anos os valores resultan positivos, de xeito que a poboación emigrante seguiu superando a inmigrante. E nos saldos migratorios externos do conxunto galego, a situación é a contraria, xa que nestes dous anos tódolos saldos migratorios recollidos teñen valores positivos, a excepción do saldo migratorio externo con España do ano 2003, que obtén un valor negativo, de - 3.627. Sen embargo co estranxeiro o saldo segue a ser positivo. Este feito a nivel de Galicia está influído polo aumento da poboación emigrante retornada que está acadando nestes últimos anos un peso significativo na comunidade autónoma, así os saldo externos co estranxeiro nestes dous anos analizados obtiveron valores do 6.308 no 1992 e de 14.802 no 2003.

Fonte: elaboración propia a partir dos datos do IGE

Para finalizar co estudo dos movementos migratorios en Gondomar, a continuación analizarase a taxa de crecemento migratorio, que se define como a diferenza entre o número de inmigrantes e o número de emigrantes con respecto a poboación total nun período determinado por cada 1.000 habitantes, de xeito que os valores positivos implican que a inmigración é maior que a emigración, polo tanto, valores negativos indican que as saídas de poboación superan ás entradas. Tomando este indicador é posible comparar cal é o comportamento dos movementos migratorios no concello en relación a AMV, Pontevedra e Galicia.

A gráfica representa que no ano 1991 o número de persoas inmigrantes xa superaban ás emigrantes, cunha taxa de 5,40% no concello, sendo en torno aos catro puntos maior que no resto de espazos comparados, xa que Pontevedra tiña un valor do 1,04%, 1,39% na AMV, e 1,25% no conxunto galego. No seguinte ano incluído na gráfica, 2001, a taxa aumenta considerablemente no concello, chegando ao 14,53%, mentres que na AMV, Pontevedra e Galicia tamén aumentou aínda que de xeito máis moderado, cuns valores do 3,88%, 3,11% e 2,62%, respectivamente. No ano 2003, o concello experimenta outro lixeiro crecemento acadando o valor de 15,85%. Mentres, na AMV, Pontevedra e Galicia a taxa tamén seguiu medrando, aínda que dun xeito moito máis suave, correspondéndolle os seguintes valores respectivamente, 4,29%, 4,46% e 4,06%. No último ano incluído na gráfica, Gondomar experimenta o maior crecemento na taxa migratoria, ata acadar o valor de 32,34%. Os outros espazos, aínda que tamén seguen medrando, continuaron tendo valores moi por debaixo dos correspondentes ao concello, a AMV, 5,14%, Pontevedra 6,01% e Galicia, 5,47%.

6.5 Nivel de formación da poboación

A seguir, analizarase o nivel de formación da poboación a través das estatísticas extraídas do Censo de Poboación e Vivendas do ano 2001, publicado polo INE e explotada polo IGE. Ademais, para o ensino non universitario, tomaranse datos publicados pola Consellería de Educación e Ordenación Universitaria.

A) Nivel de estudos da poboación

En canto ao nivel de estudos da poboación, tómase a estatística do censo do 2001 que recolle a poboación de 16 e máis anos en vivendas unifamiliares, segundo o sexo e o nivel de estudos. O cadro a seguir, mostra as porcentaxes correspondentes, para o conxunto da poboación de Gondomar e como se reparte a mesma entre homes e mulleres. Os datos incluídos na seguinte táboa, amosan cómo un 2,51% da poboación de Gondomar non sabe ler nin escribir, sendo a porcentaxe de mulleres nesa situación significativamente maior á dos homes, 66,40% e 33,60% respectivamente. A porcentaxe de poboación que non acadou os 5 anos de escolarización foi do 15,61% da poboación, neste caso tamén superan ás mulleres aos homes aínda que dun xeito menos significativo, 57,73% de mulleres, e 42,27% os homes. O 30,02% da poboación non completou o Bacharelato elemental, ESO ou EXB. Neste nivel educativo o reparto é moi igualitario entre homes e mulleres, 51,24% e 48,76% respectivamente. A poboación que completou este nivel educativo representa un 28,66%, sendo a porcentaxe de homes do 52,36% e o das mulleres do 47,64%. No seguinte nivel de estudos, Bacharelato superior, BUP/LOXSE, COU/PREU, encóntrase unha porcentaxe de poboación xa máis baixo, 7,67%. Xa no anterior nivel e tamén neste caso, como acontece xeralmente noutros concellos, a medida que se eleva o nivel educativo, as mulleres superan aos homes, correspondéndolle unha porcentaxe do 51,30%, e aos homes 48,70%. No seguinte nivel contemplado, FPI, no que se encontra un 3,27% da poboación, as porcentaxes están moi igualadas, aínda que é maioría a poboación masculina, 51,67%. No caso do FPII, cun 4,21% da poboación total, o reparto entre os sexos é moi similar, sendo a porcentaxe masculina do 48,58% e o feminino do 51,42%.

Nos niveis de estudos superiores, onde se atopan porcentaxes de poboación máis baixas, as mulleres son maioría significativa con respecto aos homes no caso do nivel de Diplomatura, Arquitectura e Enxeñería técnica (4,15% da poboación), 63,40% fronte ao 36,60% da poboación masculina. No caso do nivel de licenciatura, onde se atopa un 3,51% da poboación, a distribución segundo sexo é favorable aos homes, 51,27%, correspondéndolle ás mulleres a porcentaxe do 48,63%. E xa por último, en nivel de doutoramento (0,72% da poboación), a distribución é a seguinte, 37,84% mulleres e un 62,16% homes.

Poboación de 16 e máis anos en vivendas familiares con nivel de estudos clasificable por tipo de estudos, segundo o sexo en Gondomar (%)
Ano 2001

Nivel de estudos	Total	Homes	Mulleres
Non saben ler nin escribir	2,51%	33,60%	66,40%
Menos de 5 anos de escolarización	15,61%	42,27%	57,73%
Sen completar bacharelato elemental, ESO ou EXB	30,02%	51,24%	48,76%
Bacharelato elemental, ESO ou EXB completo	28,66%	52,36%	47,64%
Bacharelato Superior BUP/LOXSE, COU/PREU	7,67%	48,70%	51,30%
FPI, FP grao Medio, Oficialía industrial	3,27%	51,67%	48,33%
FPII, FP Grao Superior, Mestría Industrial.	4,21%	48,58%	51,42%
Diplomatura, Arquitectura, Enxeñería Técnica	4,15%	36,60%	63,40%
Licenciatura, Arquitectura, Enxeñería Superior	3,51%	51,27%	48,73%
Doutoramento	0,22%	62,16%	37,84%

Fonte: Elaboración propia a partir de datos do IGE

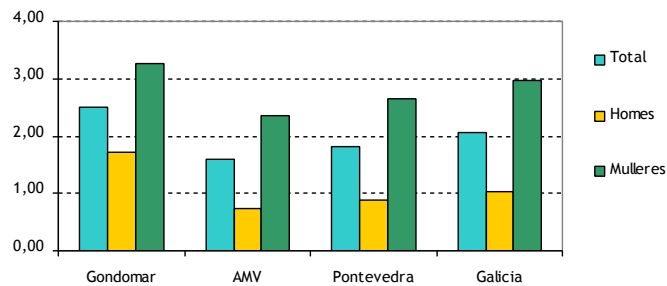
B) Taxa de analfabetismo

O analfabetismo da poboación mídese como a porcentaxe de poboación que sobre o total dun territorio determinado, non sabe ler nin escribir. Nesta ocasión analizarase o analfabetismo no concello, comparándoo coas porcentaxes correspondentes á AMV, Pontevedra e Vigo, e tendo en conta a distribución entre sexos, neste caso sobre o total da poboación, xa que no apartado anterior, observouse como se distribúe entre a poboación masculina e a feminina o analfabetismo (poboación que non sabe ler nin escribir).

En Gondomar a taxa total de analfabetismo no ano 2001 era de 2,51%, representando en termos absolutos a 253 persoas. Como na maioría dos concellos, o analfabetismo ten maior incidencia entre a poboación feminina, repartíndose a taxa total entre sexos do seguinte xeito, un 1,73% para os homes, case 2 puntos por debaixo da taxa que posúe a poboación feminina, do 3,26%. O número absoluto de homes era de 85, e o das mulleres de 168.

Taxa de analfabetismo da poboación con nacionalidade española. Ano 2001

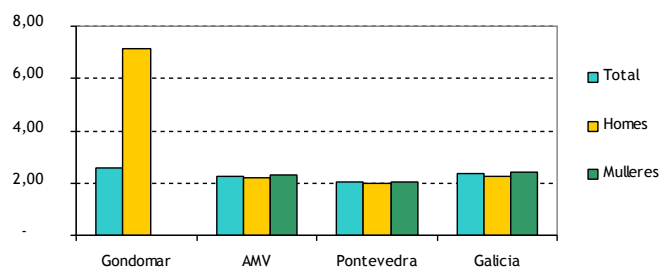
Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE

Na anterior gráfica compáranse as taxas de analfabetismo total e as feminina e masculina sobre o total da poboación no concello, AMV, Pontevedra e Galicia. Como se observa, o analfabetismo en Gondomar é maior que nos outros territorios. A taxa é lixeiramente superior á galega, que é do 2,05%. A de Pontevedra é de 1,82% e a maior distancia establécese con respecto á AMV, que era do 1,59%.

A maior diferenza atópase ao analizar ás taxas segundo sexo en relación á poboación total. A poboación feminina é a que posúe as taxas máis altas nos catro territorios. Como acontece en Gondomar, a porcentaxe de mulleres cun nivel educativo de analfabetismo con respecto ao total da poboación é superior á dos homes, no caso da AMV a porcentaxe é do 2,35%, en Pontevedra o 2,65% e en Galicia o 2,98%.

No caso dos homes, o concello tamén ten unha situación de maior incidencia do analfabetismo que os outros territorios, lémbrese, 1,14%. A porcentaxes pertencentes á AMV, Pontevedra e Galicia son similares, 0,75%, 0,89% e 1,03%, respectivamente.

Taxa de analfabetismo da poboación estranxeira segundo sexo. Ano 2001

Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE

En relación a taxa de analfabetismo da poboación estranxeira, no ano 2001, das 78 persoas que posuían nacionalidade estranxeira (28 homes e 50 mulleres), unicamente 2 homes atopábanse en situación de analfabetismo, o que ven representar unha porcentaxe de analfabetismo total do 2,56%, moi similar ás correspondentes aos outros espazos xeográficos, tamén en torno ao 2%. A taxa masculina en Gondomar era do 7,14%, neste caso, significativamente por riba dos outros espazos, que reparten a incidencia entre ambos sexos dun xeito moi similar, lixeiramente por riba do 2%.

C) Tipo de estudos da poboación

A seguinte táboa ofrece datos sobre a porcentaxe de poboación de 16 anos e máis en vivendas familiares con nivel de estudos clasificables segundo tipo para o total da poboación do concello así como a súa distribución por sexo, no ano 2001. Os datos mostran que hai dúas categorías maioritarias, a de Ciencias sociais, 28,70% da poboación e, Formación técnica e industrias, 19,54%. Na primeira son maioría as mulleres (68,30%) fronte aos homes (31,70%), e na segunda son maioría os homes fronte ás mulleres, sendo tamén maior a diferenza entre ambos sexos, 82,62% e 17,38%, respectivamente. O terceiro tipo de estudo maioritario é o de Saúde e servizos sociais, representando un 11,98% do total da poboación. Neste caso, son maioría as mulleres, 68,98%, fronte aos homes, 31,02%. Cunha porcentaxe moi similar segue a poboación cun tipo de estudos encadrados dentro da categoría Maxisterio e educación infantil, con 9,22% da poboación. As mulleres representan nesta categoría o 71,53%, mentres que os homes son o 28,47%. Como acontece noutros concellos, as mulleres están formadas en estudos que as capacitan para realizar actividades que teñen que ver cos servizos sociais e á comunidade, en maior porcentaxe que os homes, máis especializados en estudos relacionados coa industria e ocupacións técnicas. Así, ademais do reparto entre sexo xa vistos, no caso dos estudos de enxeñerías, cunha porcentaxe de poboación do 4,80%, os homes representan o 78,38%, e as mulleres, un 21,62%.

Por último, cabe salientar o feito de que unicamente un 1,02% da poboación posúe estudos encadrados dentro do tipo agricultura, gandería, pesca e veterinaria, sendo o reparto entre sexos o seguinte, 56,25% homes, e 43,75% as mulleres.

Poboación de 16 e máis anos en vivendas familiares con nivel de estudos clasificable por tipo de estudos, segundo sexo en Gondomar (%)
Ano 2001

Tipo de estudos	Total	Homes	Mulleres
Dereito	2,43	42,11	57,89
Maxisterio e educación infantil	9,22	28,47	71,53
Ciencias sociais	28,70	31,70	68,30
Artes e humanidades	7,50	37,61	62,39
Informática	2,75	60,47	39,53
Enxeñerías	4,74	78,38	21,62
Formación técnica e industrias	19,54	82,62	17,38
Ciencias	4,80	48,00	52,00
Arquitectura e construción	1,28	60,00	40,00
Agricultura, gandería, pesca e veterinaria	1,02	56,25	43,75
Saúde, servizos sociais	11,98	31,02	68,98
Outros servizos	6,02	41,49	58,51

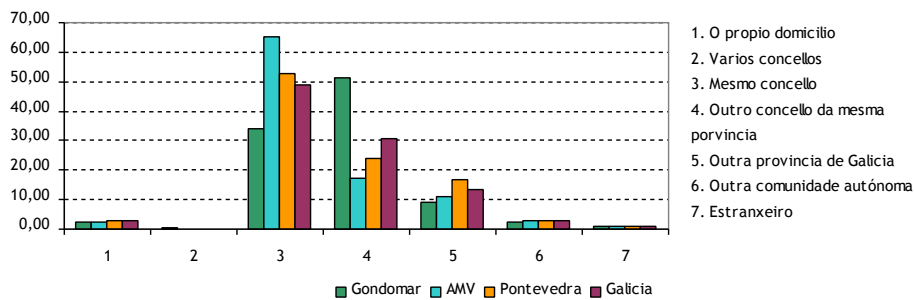
Fonte: Elaboración propia a partir de datos do IGE

D) Lugar de estudo da poboación

A seguinte gráfica, amosa o lugar de estudo da poboación de Gondomar non ocupada de 16 anos e máis, tendo en conta o sexo no ano 2001. Máis da metade da poboación, 51,42%, estuda no concello, mentres que un 33,90% o fai no mesmo concello. Nestes dous casos, obsérvanse diferenzas con respecto aos outros tres territorios, especialmente con respecto á AMV, onde o 65,18% estada no seu concello de residencia, e un 17,41% noutro concello da provincia. No caso da poboación que estuda noutra provincia, en Gondomar a porcentaxe é do 8,99%, moi similar á AMV, onde o fai un 11,11%, e por debaixo de Pontevedra onde o fai un 16,72%, e de Galicia, cun 13,53%.

Poboación de 16 e mais anos non ocupada segundo sexo e lugar de estudo.
Ano 2001

Elaboración propia a partir de datos do IGE.

En canto á poboación que estuda noutra comunidade autónoma, Gondomar posúe a porcentaxe máis baixa dos 4 comparados, correspondéndolle un 2,28%, sendo as porcentaxes correspondentes a AMV, Pontevedra e Galicia moi similares, 2,86%, 2,87% e 2,98%, respectivamente. O mesmo acontece coa poboación que estuda no estranxeiro, neste caso ningunha das porcentaxes acada o 1%, sendo o correspondente a Gondomar do 0,91%, de 0,81% na AMV, 0,93% en Pontevedra, e de 0,87 en Galicia.

E) Educación non universitaria

No curso académico 2003/2004, Gondomar contaba con 1.691 alumnos e alumnas matriculados en ensinanza non universitaria, dos cales, 1.554 o facían en centros públicos, mentres que 137 estudaban en centros privados.

O reparto desta poboación segundo etapas educativas concéntrase principalmente na educación primaria e secundaria, con porcentaxes de 39,03% e 31,40%. No primeiro caso as porcentaxes da AMV, Pontevedra e Galicia, atópanse en torno aos 6 puntos por debaixo, e no da educación secundaria, en 4 puntos por debaixo. Nestes dous niveles educativos, a totalidade da poboación atopábase matriculada en centros da rede pública, 660 persoas no caso da primaria, e en secundaria, 531 persoas.

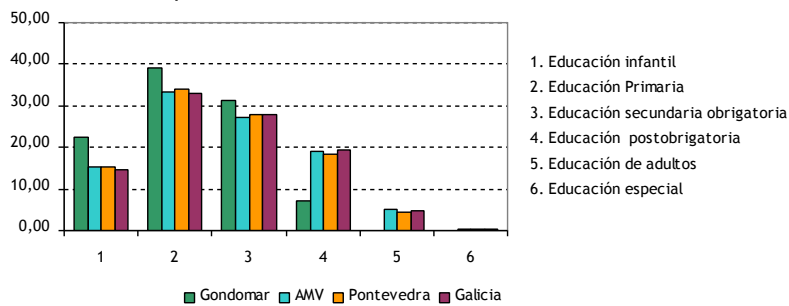
A porcentaxe de poboación na etapa de educación infantil era do 22,59%, algo máis de 7 puntos por riba dos outros espazos, e o reparto entre centros públicos e privados era tamén maioritario na rede pública, das 382 matrículas, 245 eran en centros públicos, e 137 en privados.

A poboación matriculada en ensinanzas de secundaria postobrigatoria era do 6,98%, o que supón 118 persoas, todas elas en centros da rede pública.

Non se rexistra ningún caso de persoas estudantes de ensinanzas de Educación de adultos e de Educación Especial.

Poboación de 16 e mais anos non ocupada segundo sexo e tipo de estudo. Ano 2001

Elaboración propia a partir de datos do IGE.

6.6 Vivenda

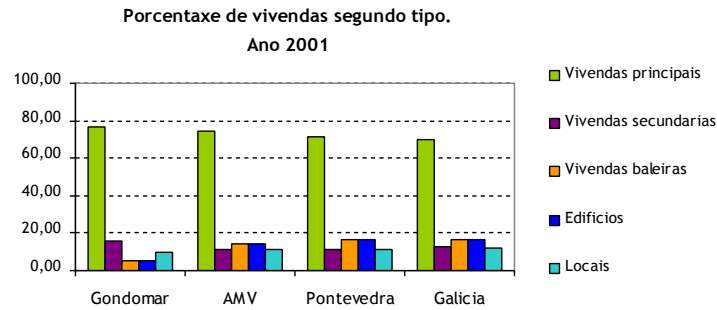
Os datos referidos a situación da vivenda no concello de Gondomar foron obtidos do IGE e proveñen do Censo de Poboación e Vivenda do ano 2001, realizado polo INE. Segundo o IGE, considérase vivenda ao “recinto estruturalmente separado e independente que, pola forma en que foi construído, reconstruído, transformado ou adaptado, está concibido para ser habitado por persoas, ou, aínda que non fose así, constitúe a residencia habitual de alguén no momento censal”. Considérase edificio á “construción permanente, separada e independente, concibida para ser utilizada como vivenda ou para servir a fins agrarios, para a prestación de servizos ou, en xeral, para desenvolver calquera actividade” (administrativa, comercial, industrial, cultural, ...), e a definición de local que como a de vivenda, trátase dun “recinto estruturalmente separado e independente, que non está dedicado exclusivamente a vivenda e no que se levan ou se poden levar a cabo actividades económicas dependentes dunha empresa ou institución. O recinto debe estar situado nun edificio, total ou parcialmente”.

A) Tipo de vivenda

O número total de vivendas no ano 2001 en Gondomar era de 4.482, representando o 2,32% do total e vivendas da AMV. Delas, 3.439 eran vivendas principais o que representa un 76,73%, o número de vivendas secundarias era de 702, o 15,66% do total. As vivendas baleiras, eran 238, representado un 5,31% do total. O número de edificios era nese ano de 4.012, o que supón unha porcentaxe do 89,51%, e o número de locais 448, que representan o 10,00%.

Como se observa na gráfica a estrutura da vivenda segundo o seu tipo é bastante similar entre os catro territorios comparados, sendo o tipo maioritario o de vivenda principal. A diferenza máis salientable atópase no maior número de vivendas secundarias no concello, que nos outros territorios e no menor número de vivendas baleiras e edificios que en ditos espazos.

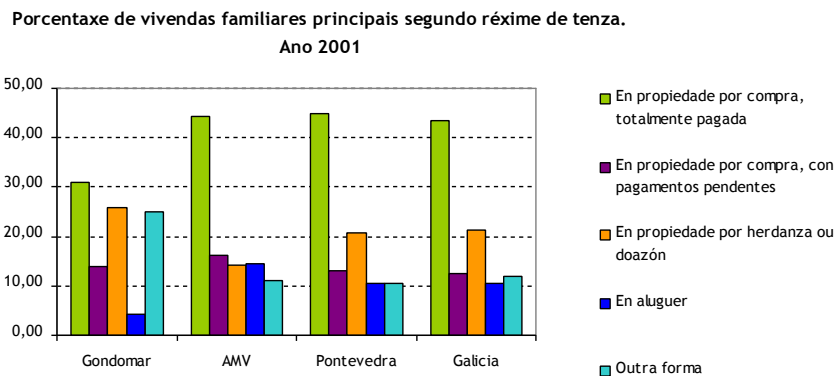
Fonte: elaboración propia a partir de datos do INE

En canto á porcentaxe de vivendas principais que posúen segunda vivenda, en Gondomar no ano 2001, representaban o 4,77%, mentres que na AMV a porcentaxe de vivendas principais que dispoñen de segunda vivenda é de 10,94% por riba tamén de Pontevedra, 9,24% e de Galicia, 10,71%.

B) Réxime de tenza da vivenda

No relativo ao réxime de tenza da vivenda no concello, a forma maioritaria é a de “En propiedade por compra, totalmente pagada”, no que se encontran 1.064, das 3.439 vivendas, o que supón o 30,94%. As porcentaxes para a AMV, Pontevedra e Galicia, son superiores, 44,31%, 45,01% e 43,51%, respectivamente.

O segundo réxime maioritario é o da vivenda en Propiedade por herdanza ou doazón, 25,88%, estando por riba dos demais territorios, aínda que máis próximo a Galicia, 21,44% e Pontevedra, 20,81%, e a máis distancia da AMV, 14,10%.

Fonte: elaboración propia a partir dos datos do IGE.

Baixo o réxime “Outras formas”, atópanse tamén unha porcentaxe significativa de vivendas, 25,09% en Gondomar, habendo en torno aos 14 puntos de diferenza con respecto aos outros tres espazos comparados.

O seguinte grupo maioritario no concello, é o de “En propiedade, por compra, con pagos pendentes”, no que se atopan un total de 474 vivendas, o que ben representar o 13,78%. Este réxime ocupa unha proporción algo superior na AMV, cun 16,07% da vivenda, mentres que en Pontevedra e Galicia é algo minoritario, 13,15% e 12,57% respectivamente.

A porcentaxe de vivendas baixo o réxime de aluguer, representan o 4,30% no concello, sendo o minoritario, e situándose tamén por debaixo da porcentaxe que ocupa nos outros tres espazos, na AMV representa o 14,49%, o 10,51% en Pontevedra e o 10,50% en Galicia.

C) Principais problemas da vivenda e do contorno

Seguidamente analízanse os datos que teñen que ver coa calidade da vivenda e do seu contorno, analizados a través dos principais problemas identificados e recollidos no Censo de poboación e vivendas do ano 2001 elaborado polo INE.

No concello o principal problema identificado é o das “malas comunicacións”, cunha porcentaxe do 46,03% das vivendas analizadas. Nos outros espazos as porcentaxes son inferiores, situándose entre o 20 e o 30%.

Cunha porcentaxe similar, sinálase o problema da “pouca limpeza nas rúas”, 42,89%, neste caso a AMV encóntrase por riba do concello, 48,86%, e Pontevedra e Galicia, por debaixo, 40,61% e 30,50%, respectivamente.

O seguinte problema con maior incidencia no concello é o das poucas zonas verdes, cunha porcentaxe do 20,30%. Neste caso a AMV sitúase por riba, cunha porcentaxe do 46,33%. Pontevedra, cun 37,75%, e en Galicia, o 30,75%.

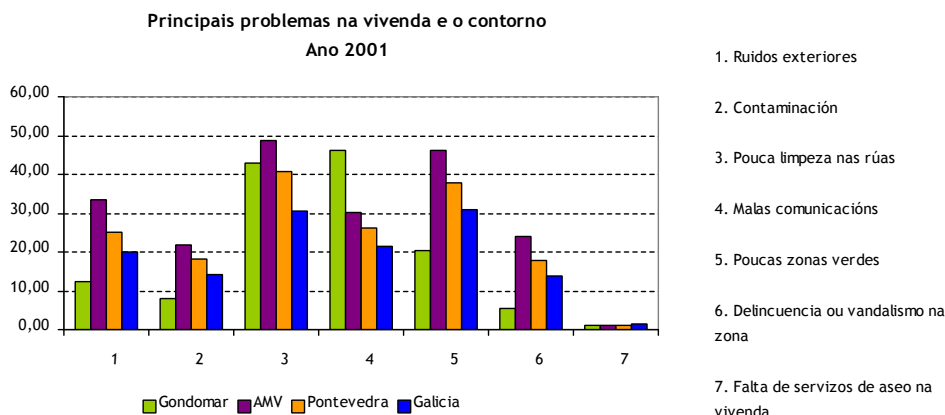
Cunha porcentaxe bastante por debaixo atópase o problema da existencia de ruídos exteriores, neste caso nunha porcentaxe do 12,53%. As porcentaxes correspondentes aos outros espazos son superiores, Na AMV é o 33,37%, en Pontevedra o 25,04% e no conxunto galego o 20,14%.

Segue o problema da contaminación, cunha porcentaxe do 8,05%. Neste caso tamén está por debaixo dos tres espazos comparados, así, na AMV a representa o 21,84%, un 18,15% en Pontevedra e o 14,00% en Galicia.

O problema da delincuencia sinálase nunha porcentaxe do 5,55%. A AMV, é o espazo onde este problema ten maior peso, 23,93%. No caso de Pontevedra e Galicia as porcentaxes son do 17,69% e 13,67%, respectivamente.

Por último, o problema que ten que ver coa “Falta de servizos de aseo na vivenda”, sinálase nunha porcentaxe do 1,05% no concello. Nos outros tres espazos tampouco se supera o 1,5%.

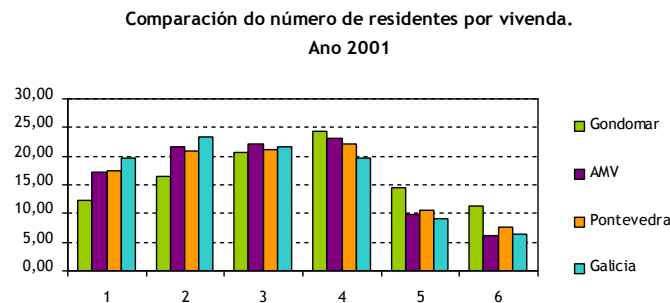

Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE.

D) Residentes e tamaño medio da vivenda

Para finalizar a análise da vivenda no concello, terase en conta o número de residentes así como tamaño medio da mesma. Voltando aos datos do Censo do ano 2001, en Gondomar, a maioría das vivendas contabilizadas son de 4 residentes, 838 vivendas, representando o 24,37%, por riba da AMV (23,06%), Pontevedra (22,15%) e Galicia (19,74%).

As vivendas de 3 residentes son o 20,76% en Gondomar, porcentaxe lixeiramente menor ao da AMV, Pontevedra e Galicia, que novamente comparten valores semellantes en torno ano 22%.

Fonte: elaboración propia a partir de datos do IGE.

As vivendas de 1, 2, 5 e 6 residentes comparten valores similares, que van dende o 11,28% das vivendas de 6 residentes, á porcentaxe do 16,57%, que representan as de 2 residentes. Nos outros espazos, as vivendas de 1 e 2 residentes representan unha porcentaxe maior que no caso do concello, mentres que a porcentaxe é menor nas de 5 e 6 residentes.

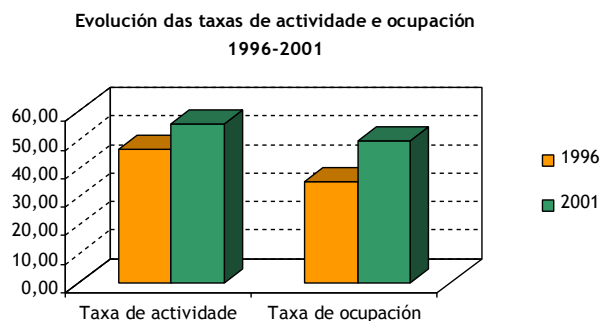

En canto ao tamaño medio do fogar, Gondomar posúe un valor do 3,5 persoas por vivenda, un valor superior, aínda que moi similar aos outros tres espazos, AMV, 3,24, Pontevedra, 3,1 e Galicia, 3,00.

7. MERCADO DE TRABALLO

A continuación ofrecemos os datos do mercado de traballo correspondentes a Gondomar. Neste apartado analizaremos o comportamento das principais variables do mesmo, como son o nivel de actividade, ocupación e desemprego, contemplando a súa evolución e desagregación por sexo e sectores económicos.

Estes datos están sacados para o caso da actividade e ocupación, do Padrón municipal de habitantes de 1996 e do censo de poboación e vivenda do ano 2001, mentres que para o desemprego utilizáronse as estatísticas obtidas da Consellería de Traballo.

Fonte: elaboración propia a partir dos datos do IGE

No período que vai entre 1996 e o 2001, o concello de Gondomar experimentou un crecemento nas súas taxas de actividade e ocupación debido ao aumento producido nas cifras de poboación, que se traduciu nun aumento da poboación maior de 16 anos, pero sobre todo nun aumento da poboación ocupada. Isto fixo que as taxas do concello se consolidasen por riba das taxas da AMV, Pontevedra e Galicia.

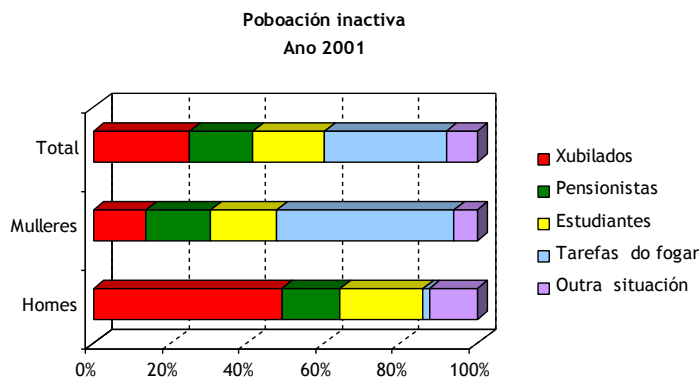
**Características da poboación maior de 16 anos
Ano 2001**

	Poboación maior de 16 anos	Activos /as	Ocupados /as	Inactivos					
				Total	Xubilados /as	Pensionistas	Estudantes	Tarefas do fogar	Outra situación
Homes	4.916	3.472	3.213	1.444	709	219	312	24	180
Mulleres	5.143	2.146	1.792	2.997	409	510	515	1.386	177
Total	10.059	5.618	5.005	4.441	1.118	729	827	1.410	357

Fonte: Censo de Poboación e vivenda. IGE

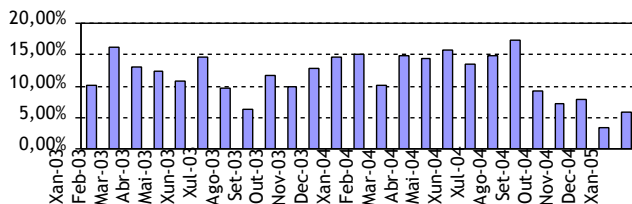
Na anterior táboa están os datos sobre as características da poboación maior de 16 anos en relación coa actividade de Gondomar. Aquí pódense apreciar as diferenzas que hai entre a poboación masculina e feminina do concello. Así mentres que para as mulleres o número de inactivas e maior que o de activas, para os homes pasa exactamente o contrario. Tamén se observa como a distribución da poboación inactiva nas diferentes categorías é distinta, tendo un peso moi importante para as mulleres os epígrafes de tarefas do fogar e de estudantes, mentres que para os homes eran os de xubilados e estudantes. Este feito é significativo dunha menor incorporación da muller ao mercado de traballo.

Fonte: Censo de Poboación e vivenda. IGE

O número de desempregados do concello estivo variando, durante o período de xaneiro 2003 a xaneiro 2005, entre os 528 parados (xullo 2003) e os 732 parados (xaneiro 2005). Ao final do período a cifra total de desemprego era un 21,80% maior que a de xaneiro do 2003, acadando unha cifra de 732 desempregados.

**Porcentaxe de variación do paro con respecto ao mesmo mes do ano anterior
xaneiro 2003-xaneiro 2005**

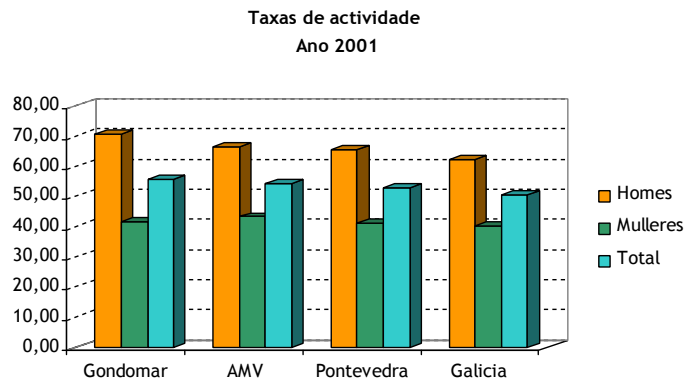

Fonte: informe mensual do paro rexistrado. SGC

7.1 Actividade

A taxa de actividade do concello de Gondomar situouse no 2001 no 55,85%, o que supuxo un avance con respecto ao valor do 1996 de 8,90 puntos porcentuais. Isto fixo que se situase por riba dos valores da área metropolitana de Vigo, da provincia de Pontevedra e de Galicia que para o ano 2001 presentaban uns valores do 54,38%, do 52,69% e do 50,68%, respectivamente.

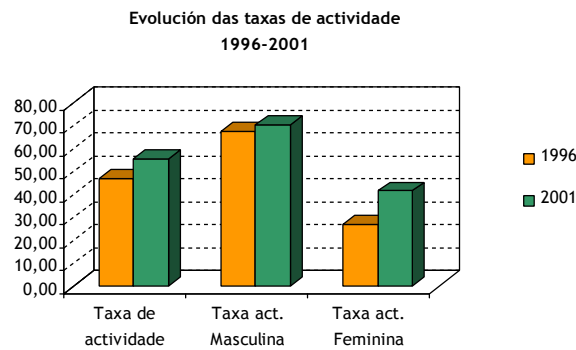
Fonte: elaboración propia a partir dos datos do IGE

Unha das causas desta alza na taxa de actividade hai que buscala na subida experimentada polo nivel de actividade feminino, posto que o seu valor creceu máis de 14 puntos no período 1996-2001, mentres que a taxa masculina o facía en case 3 puntos. Con todo e isto, a taxa de actividade feminina segue a estar moi por baixo da masculina, representando o 59,08% da taxa de actividade masculina. Ademais, tal e como se observa na anterior gráfica, se comparamos este valor cos da área metropolitana, Pontevedra e Galicia, vese como, mentres que a taxa de actividade masculina presenta unhas cifras claramente superiores aos destes territorios, a feminina atópase por baixo da taxa da AMV e lixeiramente por riba das de Pontevedra e Galicia.

Outras causa do aumento da taxa de actividade hai que buscalas en:

- Ao crecemento da poboación no concello de Gondomar. Entre o ano 1996 e 2001 os efectivos demográficos aumentaron en 327 persoas, o que supuxo unha medra dun 2,08% do número de persoas residentes. Esta suba da poboación afectou sobre todo ao grupo de persoas maiores de 16 anos que aumentou nun 13,12%.
- Ao ascenso experimentado polo número de persoas activas que superou con creces ao experimentado polas inactivas. Este feito afectou sobre todo ao sector feminino da poboación, posto que dentro das persoas inactivas o colectivo que experimentou un maior descenso foi o das amas de casa.

Fonte: elaboración propia a partir dos datos do IGE

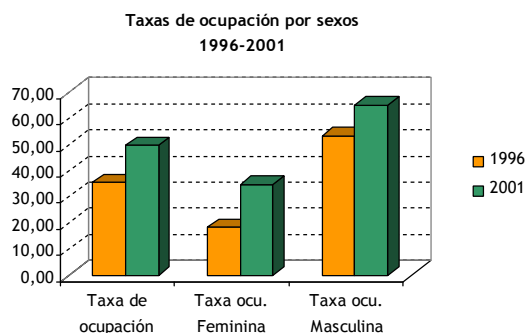
No que se refire a distribución da actividade entre sexos, tal e como se pode apreciar na anterior gráfica, existe unha grande desigualdade no mercado de traballo de Gondomar, posto que a taxa feminina supón o 59,08% da taxa masculina. Así, no ano 2001 a taxa masculina estaba situada no 70,63%, mentres que a feminina tan só era do 41,73%, sendo polo tanto o diferencial de 28,9 puntos porcentuais.

A xeito de conclusións sobre a actividade no mercado de traballo de Gondomar podemos sinalar o que segue:

- A subida da taxa de actividade global fixo que se situasen por riba das da AMV, Pontevedra e Galicia.
- Esta subida tivo especial incidencia na poboación feminina, pero, malia isto, as diferenzas entre sexos seguen a ser grandes.

7.2 Ocupación

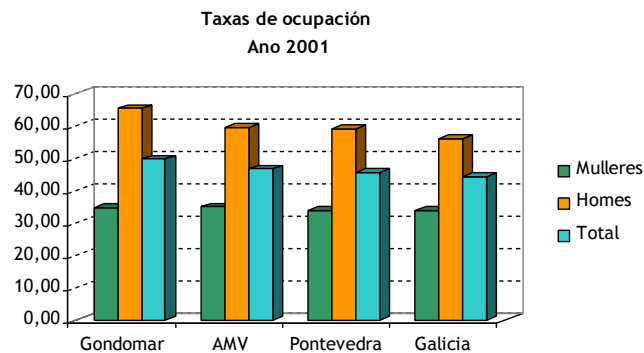
A taxa de ocupación no concello de Gondomar, ao igual que a de actividade, experimentou unha subida no período 1996-2001. Así, mentres que en 1996 estaba situada na cifra do 35,53%, no 2001 pasou ao 49,76%, o que supuxo unha alza de 14,23 puntos porcentuais.

Fonte: elaboración propia a partir dos datos do IGE

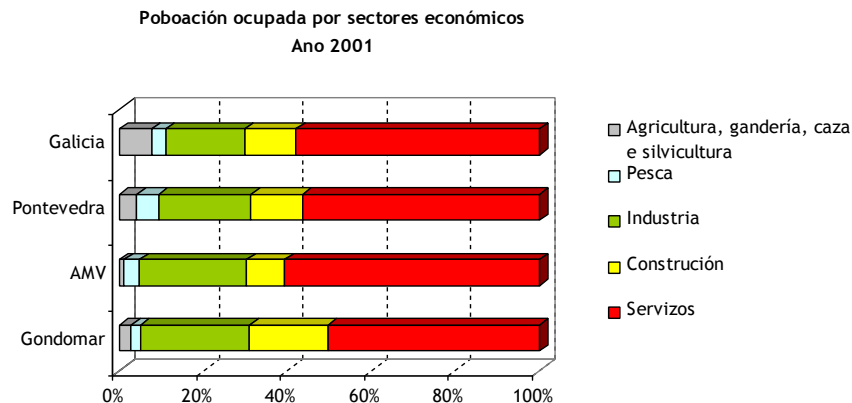

Isto fixo que a taxa de ocupación se situase por riba das taxas da AMV, Pontevedra e Galicia. Así, hoxe en día as taxas de actividade destes territorios están nos 46,66%, 45,65% e 44,33%, respectivamente.

Fonte: elaboración propia a partir dos datos do IGE

A nivel de sexos a situación varía, posto que mentres que para os homes o nivel de ocupación está por riba do da AMV, Galicia e Pontevedra, para as mulleres a ocupación sitúase lixeiramente por baixo da AMV, pero por riba de Galicia e Pontevedra.

Fonte: Censo de Poboación e vivenda. IGE

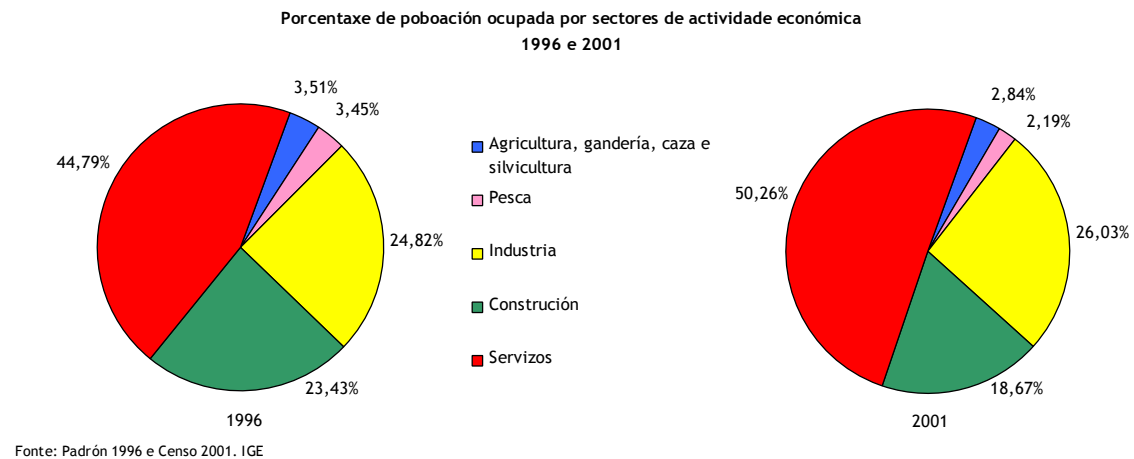
Por outra banda, ao analizar a ocupación por sectores de actividade económica pódese observar como o sector que ten un maior peso no emprego é o dos servizos, que no ano 2001 supuña o 50,26%. Este valor sitúase por baixo dos da AMV, Pontevedra e Galicia, que estaban no 60,53%, no 56,48% e no 57,92%, respectivamente.

En segundo lugar, atópase o sector industrial, que dá emprego ao 26,03% dos traballadores do concello. Esta porcentaxe é superior ás da AMV, Pontevedra e Galicia, onde o sector representa o 25,53%, o 22,03% e o 18,70% do emprego.

A construción ocupa o terceiro lugar en importancia de emprego, dando ocupación ao 18,67% dos traballadores de Gondomar. Esta porcentaxe é superior á da AMV (9,15%), Pontevedra (12,22%) e Galicia (12,32%).

Por último, as actividades agrogandeiras e as pesqueiras teñen un peso bastante reducido en Gondomar, posto que só representa o 2,84% e o 2,19% dos ocupados, porcentaxe que está por baixo da provincial (4,16% e 5,11%) e da autonómica (7,66% e 3,40%), pero lixeiramente por riba da Área Metropolitana de Vigo no que atinxe ás actividades agrogandeiras (1,05%), pero por debaixo na actividade pesqueira (3,74%).

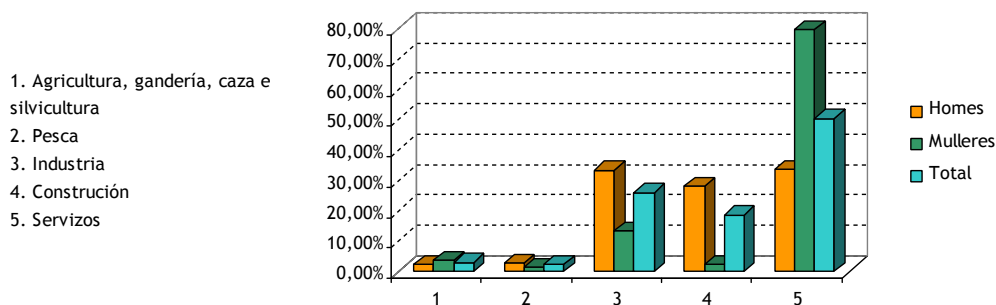

Esta situación é o froito dun proceso de varios anos nos que o concello estivo a mudar a súa estrutura produtiva. Así, durante o período 1996-2001 pódense observar cambios na ocupación por sectores económicos do concello de Gondomar:

- Hai unha perda de peso no emprego do sector da construción, que cae 4,67 puntos porcentuais, debido a un menor crecemento da poboación que traballa no sector.
- O sector servizos foi o que máis medrou en emprego durante o período, subindo en 1151 persoas, o que representa un crecemento do 81,34%.
- O sector da agrogandería e da pesca, tamén perderon peso relativo no mercado de traballo do concello.

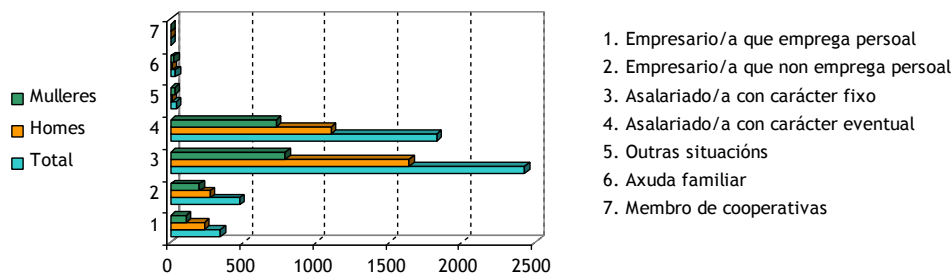
Poboación ocupada por sectores económicos e sexos.
Ano 2001

Fonte: Censo de poboación e vivenda 2001. IGE

No que se refire a distribución da poboación ocupada por sectores económicos e sexo, na anterior gráfica pódese ver como as diferenzas son bastante profundas entre homes e mulleres. Así, mentres que as mulleres case exclusivamente se ven relegadas as actividades de servizos (79,51%), a dos homes está máis repartida entre os servizos (33,64%), a industria (33,24%) e a construción (28,02%).

Poboación ocupada por situación profesional
Ano 2001

Fonte: Censo de poboación e Vivenda. IGE

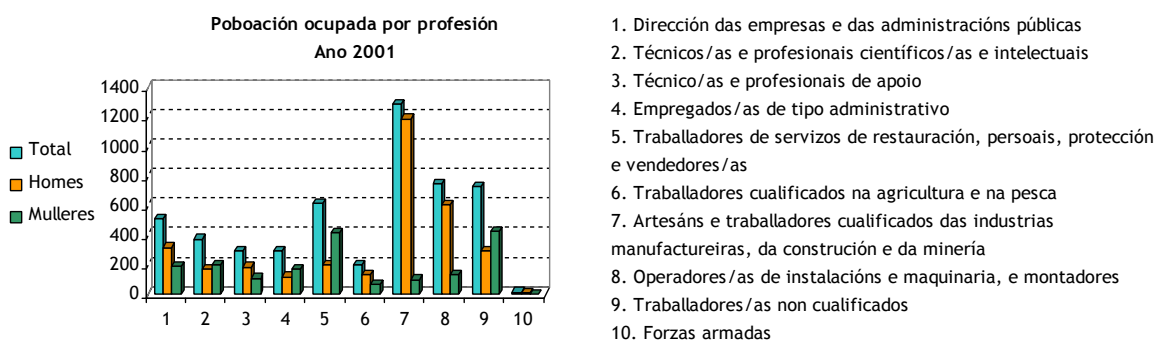
Por outra banda, analizando a poboación ocupada por situación profesional, obsérvase que a maior parte teñen a condición de asalariados, posto que no ano 2001 o 83,19% dos mesmos realizaban un traballo por conta allea. Esta cifra está lixeiramente por baixo da AMV, que era do 84,57%, pero por riba das de Pontevedra e Galicia, que acadaban o 80,20% e o 76,80%, respectivamente.

Dentro do colectivo de asalariados, son os fixos os que teñen un maior peso acadando unha cifra do 47,48% dos ocupados totais, mentres que os eventuais só supuñan o 35,71% dos ocupados. Sendo a taxa de temporalidade no emprego do 42,92%, o que a sitúa por riba das da AMV, Pontevedra e Galicia, que no 2001 eran do 34,31%, 38,09% e 36,59%.

Por outra banda, o empresariado representa o 16,00% dos ocupados do concello, cifra que está por riba da mostrada pola AMV (14,90%), pero por baixo da de Pontevedra (18,82%) e Galicia (22,18%). Este empresariado adoita facer un traballo autónomo sen contratar persoal algún, posto que o 58,02% dos mesmos está dentro da categoría empresario que non emprega persoal, o que é indicativo dun tecido empresarial composto na súa maioría por microempresas.

Analizando a ocupación por situación profesional e sexo, pódese ver como o colectivo de ocupados homes é sempre maior en número ao das mulleres, agás para os catalogados como *outras situacións*, *as axudas familiares* e os *membros de cooperativas*. Tamén se pode ver que as mulleres de Gondomar están sometidas a unha temporalidade por riba da dos homes, posto que no ano 2001 a taxa de temporalidade na man de obra feminina era do 47,92% mentres que a masculina era do 40,17%.

Fonte: Censo de poboación e vivenda. IGE

No que se refire á poboación ocupada por profesión, en Gondomar podemos ver como, en liñas xerais, os ocupados tenden a estar en grupos profesionais de media-baixa cualificación. Así o primeiro lugar ocúpalo os *artesáns e traballadores cualificados das industrias manufactureiras, da construción e da minaría*, cun 25,37% dos ocupados. En segundo lugar atópanse os *operadores/as de instalacións e maquinaria, e montadores*, cun 14,69%. Mentres que os *traballadores non cualificados* ocupaban o terceiro lugar representando o 14,32%. O resto das profesións, móvense nuns valores bastante discretos que non pasan do 10%, agás para os *traballadores de servizos de restauración, persoais, protección e vendedores/as* (12,11%).

Se estudamos poboación ocupada por profesión e sexo, pódense apreciar grandes diferenzas. Así, no caso dos homes as profesións están máis relacionadas coa industria e a construción, por esa orde de importancia, mentres que a das mulleres estano cos servizos e os traballos non cualificados. Para os homes, no ano 2001, as profesións máis representativas eran as de *artesáns e traballadores cualificados das industrias manufactureiras, da construción e da minaría* (36,65%) e os *operadores de instalacións e maquinaria* (18,80%). Mentres que para as mulleres as profesións que máis ocupación tiveron no ano 2001 foron as *traballadoras de servizos de restauración* (22,59%), as

traballadoras non cualificadas (23,30%). Ademais, as mulleres teñen máis dificultades para chegar aos postos directivos, o chamado “teito de cristal”, posto que mentres que 321 homes desempeñan traballos de *dirección das empresas e das administracións públicas*, tan só 195 mulleres de Gondomar chegaban a este tipo de postos. Pola contra nos postos de técnicos/as e profesionais de apoio hai máis mulleres que homes (202 mulleres fronte a 187 homes).

Desta análise da ocupación despréndense varias conclusións, como son:

- O crecemento da taxa de ocupación global fixo que se situase por riba das da AMV, Pontevedra e Galicia.
- As diferenzas entre sexos reducíronse no período 1996-2001, pero aínda continúan a ser moi altas.
- O mercado do traballo do concello ten un claro nesgo cara o sector terciario e o sector servizos.
- No período 1996-2001 o sector servizos foi o que máis medrou no emprego.
- Os traballadores asalariados de Gondomar soportan unhas taxas de temporalidade no emprego maiores que as do contorno, afectando, en maior medida, ás mulleres do concello.
- A man de obra de Gondomar ten unha cualificación media-baixa, estando centrada, sobre todo, en profesións relacionadas coa industria e os servizos.

7.3 Desemprego

Os valores do paro rexistrado obtéñense do rexistro que a tal efecto existe nas Oficinas de Emprego da Xunta de Galicia e no Instituto Social de la Marina, onde os parados se poden inscribir para solicitar servizos de intermediación laboral, formación, prestacións, etc.

Estas estatísticas difiren das aportadas pola EPA debido a que mentres que estas resultan dunha estimación estatística, os primeiros son resultado dun rexistro no que por diversos motivos non todos os colectivos se inscriben (por ter unha baixa expectativa de acceder ao traballo), ou determinados desempregados non son computados como parados (os estudantes de ensino oficial menores de 25 anos, demandantes dun emprego por período inferior a tres meses, demandantes con xornada semanal menor de 20 horas ou traballadores eventuais agrarios beneficiarios do subsidio especial de desemprego). Na EPA, en cambio, considéranse paradas a tódalas persoas de 16 ou máis anos que están sen traballo, dispoñibles para traballar e buscando activamente emprego ou que xa atoparon traballo e están á espera de se incorporar ao mundo laboral.

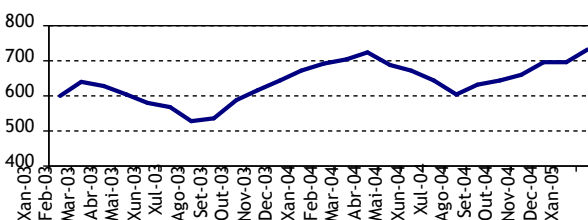
Tendo en conta isto, decantámonos por coller os datos do desemprego proporcionado polas oficinas de emprego da Xunta de Galicia debido á súa mellor accesibilidade é ao feito de que os datos da EPA ao seren o resultado dunha enquisa, non se poden obter a escala local. Así e todo, os datos cos que traballamos supoñen un bo indicador da composición e da evolución do desemprego no concello de Gondomar.

Para proceder ao análise do desemprego no concello imos estudar os datos dende varios puntos de vista:

- Dende un punto de vista temporal, no que se analizará a súa evolución ao longo dos anos 2003 e 2004, así como a súa porcentaxe de variación con respecto ao mesmo mes do ano anterior.
- Dende un punto de vista espacial, no que se compara a evolución da cifra de desemprego de Gondomar coas da área metropolitana de Vigo, Pontevedra e Galicia.
- Dende a perspectiva dos sexos e da idade dos demandantes.
- Dende un punto de vista sectorial, no que se estuda o sector de actividade de onde proveñen os desempregados.

No concello de Gondomar o desemprego experimentou numerosos altos e baixos durante os dous últimos anos, alcanzando o seu máximo absoluto en xaneiro 2005, con 732 persoas desempregadas, e o seu valor mínimo en xullo de 2004, con 528 persoas desempregadas. Durante este período, o desemprego incrementouse nun 21,80%, pasando das 601 persoas paradas de xaneiro de 2003, ás 732 de xaneiro de 2005.

Evolución do paro rexistrado
xaneiro 2003-xaneiro 2005

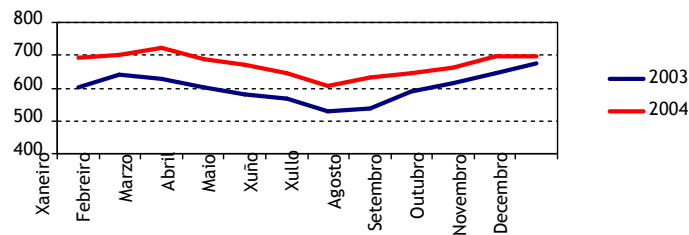
Fonte: informe mensual do paro rexistrado. SGC

Na gráfica anterior podemos observar a evolución da cifra de paro rexistrado durante o período xaneiro 2003-xaneiro 2005. Nela apréciase como existe unha estacionalidade nas subas e baixas das

cifras de paro rexistrado. Deste xeito, o número de persoas desempregadas acadou os seus valores mínimos nos meses de xullo a setembro, e os máximos de febreiro a abril.

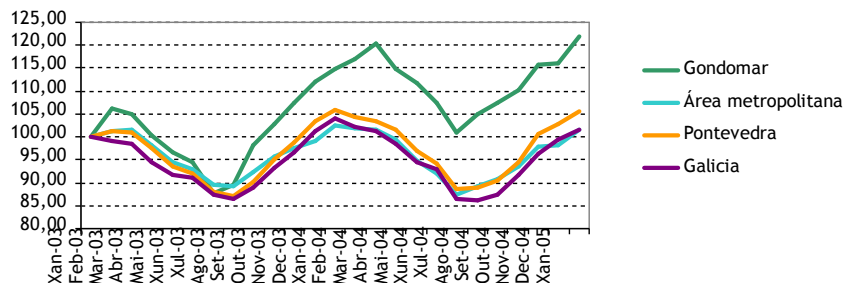
Comparación do número de parados rexistrados
xaneiro 2003-decembro 2004

Fonte: informe mensual do paro rexistrado. SGC

Comparando os valores do desemprego nos anos 2003 e 2004, pódese comprobar como no 2004 as cifras de paro estiveron por riba das de 2003, sobre todo na primeira parte do ano. A partir do mes de agosto houbo unha lixeira aproximación das cifras de desemprego e no mes de decembro a diferenza era de 23 persoas paradas.

Comparación da evolución do paro rexistrado
(base xaneiro 2003)
xaneiro 2003-xaneiro 2005

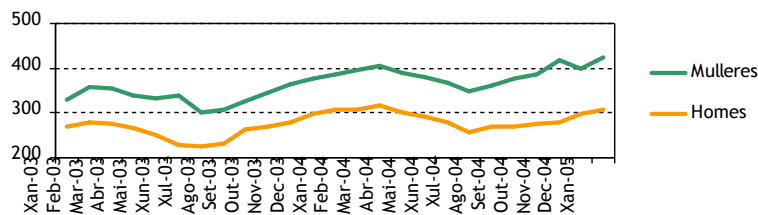
Fonte: informe mensula do paro rexistrado. SGC

Na gráfica anterior represéntase a comparativa das evolución do desemprego coa área metropolitana, a provincia de Pontevedra e a comunidade autónoma de Galicia. Para iso tomouse como dato de referencia a cifra de desemprego de cada un dos territorios correspondente a xaneiro de 2003, co que se obtén a variación en termos relativos das cifras de desemprego nos catro territorios. Así, pódese observar como as cifras do paro rexistrado tiveron unha evolución moi parella nos territorios da AMV, Pontevedra e Galicia, mentres que en Gondomar tivo unha peor evolución. A finais do anos 2003 o crecemento do paro rexistrado, en termos relativos, fora maior no caso de Gondomar, e durante a primeira metade do 2004, o descenso do paro foi menor en

Gondomar que no resto dos territorios. Ademais, entre agosto de 2004 e xaneiro de 2005, o crecemento do número de persoas paradas no concello de Gondomar foi moito maior que o da AMV, Pontevedra e Galicia. Ao final do período analizado o incremento do número de persoas paradas en Gondomar fora do 21,80%, moi superior ao experimentado pola AMV (1,71%), Pontevedra (5,66%) e Galicia (1,72%).

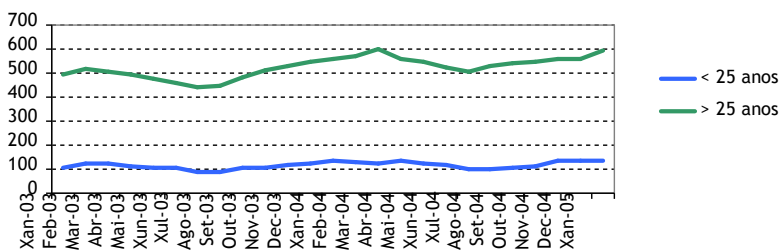
Evolución do desemprego por sexos
xaneiro 2003-xaneiro 2005

Fonte: informe mensual do paro rexistrado. SGC

Ao estudar a distribución e evolución do desemprego do concello de Gondomar por sexos, pódese observar como en todo o período as cifras de paro femininas estiveron sempre por riba das masculinas. As diferenzas en número entre un e outro sexo mantivéronse durante o período entre as 61 (xaneiro 2003) e as 140 (novembro 2004) persoas paradas. A poboación parada masculina estivo flutuando entre os 226 e os 317 parados, mentres que o número de mulleres paradas o facía entre as 302 e as 425 paradas. Os dous medraron durante o período, sendo maior a subida experimentada pola poboación parada feminina (28,40%), que pola masculina (13,70 %).

Evolución do paro por tramos de idade
xaneiro 2003-xaneiro 2005

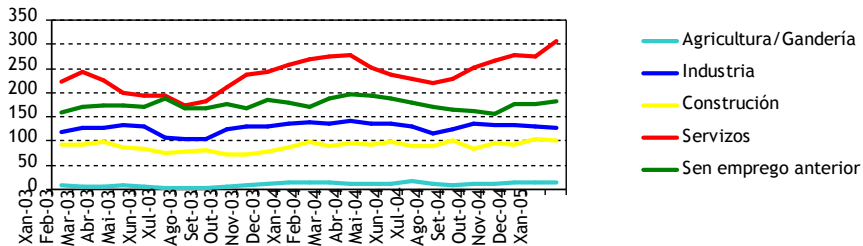
Fonte: informe mensual do paro rexistrado. SGC

No que atinxe á idade dos demandantes de emprego, temos que o colectivo de persoas maiores de 25 anos é o que presenta un maior número de desempregados, cousa bastante normal se temos en conta a dimensión do colectivo. Así no ano 2004 o grupo de persoas de entre 25 e 64 anos

representaba o 58,11% da poboación total, mentres que a mocidade de entre 15 e 24 anos so supuña o 14,42%. Polo tanto se tivésemos en conta as taxas de paro por grupo de idades teríamos que estas son máis altas para os mozos e mozas de Gondomar que para o resto de idades, posto que o peso relativo do paro neste colectivo é maior.

Evolución do paro por sectores económicos
xaneiro 2003-xaneiro 2005

Fonte: informe mensual do paro rexistrado. SGC

Analizando a evolución do desemprego por sectores de actividade económica podemos ver como os parados que proveñen do sector servizos son os que teñen un maior peso dentro do global e ademais foron os que máis medraron no período. Ademais na súa evolución pódese apreciar unha marcada estacionalidade, que tal e como se apreciou en gráficas anteriores está producida polos ciclos de actividade dos servizos. Os desempregados que proviñan deste sector chegaron a representar o 42,08% en xaneiro do 2005.

O seguinte grupo de parados en importancia é o dos que carecían dun emprego anterior. Este colectivo chegou a representar en xuño do 2003 o 32,92% dos desempregados de Gondomar. A este séguelle o colectivo dos desempregados que proveñan da industria, que chegaron a acadar unha porcentaxe do 22,20% en maio 2003. Os parados que proveñen da construción que acadaron a porcentaxe máxima do 15,47% en xaneiro do 2003, constitúen o cuarto grupo en importancia.

Por último, a agricultura presenta os valores máis baixos no que non se pasa da porcentaxe do 2,5%. Este feito débese a que xeralmente o traballo neste sector faise a través de explotacións de tipo familiar onde non se soe empregar traballadores por conta allea o que fai que o volume de desempregados sexa baixo e estable no tempo.

A modo de conclusións poderíamos resaltar dúas características da poboación desempregada do concello que axudan a comprender a súa composición e evolución:

- Durante o período analizado a cifra de paro rexistrado medrou un 21,80%.

- A variabilidade das cifras de paro rexistrado son debidas á alta temporalidade no emprego do sector servizos.
- O problema do desemprego ten unha especial incidencia en valores absolutos nas mulleres e na poboación madura, pero a poboación moza é a que soporta as taxas de paro máis altas.

7.4 Promoción do Emprego

Nas últimas décadas, e motivado pola difícil situación do mercado do traballo, véñense desenvolvendo un conxunto de medidas para fomentar o emprego, dando prioridade ás medidas activas e preventivas sobre as pasivas e correctivas. Estas políticas activas concíbense como instrumentos para desenvolver a inserción laboral dos desempregados, a través de incrementar o nivel formativo da poboación activa, favorecer a adaptación da oferta de profesionais ás demandas de emprego existentes, fomentar a información e o asesoramento para a consecución de emprego e promover e incentivar a iniciativa empresarial e a contratación.

A nivel local, as directrices europeas sobre o emprego recollen a importancia de *“implantar un dispositivo que axude a promover iniciativas e articular mecanismos para que as administracións locais actúen como impulsoras da creación de emprego a nivel local desde a perspectiva de que existen novos filóns de emprego non explotados susceptibles de xerar novos postos de traballo, sendo no ámbito local onde se atopan as maiores posibilidades de detección e aproveitamento en beneficio do emprego”*.

A) Actividades desenvolvidas en relación as políticas activas de emprego

No concello de Gondomar a figura encargada de levar a cabo as políticas activas de emprego é a **técnica de emprego**, que ten atribuídas unha serie de funcións establecidas na orde pola que se regula a súa contratación e funcionamento e, nese marco, ofrecen aos emprendedores un conxunto de servizos que se concentran ao redor das seguintes labores principais:

- Prospección dos recursos ociosos e infrautilizados no territorio, identificando novas actividades económicas susceptibles de xerar proxectos empresariais de promoción económica, así como iniciativas innovadoras que creen emprego.
- Elaboración e posta en práctica de plans de actuación que contribúan á dinamización socioeconómica no seu ámbito de influencia a prol da iniciativa emprendedora e da creación de emprego.
- Difusión e estímulo dos potenciais proxectos de creación de novas unidades produtivas entre desempregados, promotores e emprendedores, así como entre as posibles institucións colaboradoras.

- Acompañamento técnico dos proxectos emprendedores que xurdan no territorio na fase do seu lanzamento, así como dos promotores, durante as primeiras etapas de funcionamento das novas empresas, para facilitar a súa consolidación como negocios sostibles que xeren postos de traballo.
- Asesoramento aos desempregados, en estreita coordinación con outras unidades do Servizo Público de Emprego de Galicia, así como con outros organismos da Administración Autonómica, para propiciar un maior coñecemento dos servizos e instrumentos existentes en favor da súa inserción laboral e do seu desenvolvemento profesional.

Deste xeito a técnica de emprego do concello de Gondomar desenvolveu as seguintes actividades durante o ano 2005:

- Realización de reunións con diversas entidades e asociacións (asociacións de comerciantes, asociacións de empresarios, etc.) para dar a coñecer as labores do centro de desenvolvemento local e as políticas activas de emprego da Consellería de Traballo.
- Organización e divulgación de diversas accións de formación como cursos do plan de formación e inserción profesional (plan FIP), cursos do Servizo Galego de Igualdade (SGI), cursos de artesanía en colaboración coa Asociación Galega de Artesáns Tradicionais, accións formativas en colaboración coa asociación de empresarios, etc.
- Difusión da información sobre autoemprego e mercado de traballo a través de diversos medios como son os mailings masivos, a publicación de artigos en prensa, os taboleiros de anuncios do concello e do propio centro de desenvolvemento local, así como a presenza en webs de outras entidades (páxina web do SAE e páxina web da rede de técnicos de emprego da Consellería de Traballo).
- Creación dunha bolsa de emprego que intente casar a oferta coa demanda de emprego.
- Realización e participación en reunións coas asociacións de empresarios e comerciantes do concello e do Val Miñor
- Colaboración e participación noutros proxectos como son os proxectos PRODER e Conta Con Elas da Mancomunidade de Vigo, o proxecto Mercurio da Deputación de Pontevedra e o proxecto de creación de telecentros no rural do Ministerio de Industria, Comercio e Turismo.
- Elaboración de informes e realización de proxectos, como os de cooperación local onde se contrataron 4 persoas no posto de peóns, ou o programa LABORA, no que se contrataron a 10 persoas que cumprían os perfíles requiridos.

- Atención de consultas de información e asesoramento de temática diversa:

Tipoloxía da consulta	Nº de consultas
Asesoramento á creación de empresas	46
Consultas sobre temáticas relacionadas coa creación de empresas	591
Consultas por parte das empresas	27
Consultas sobre subvencións e axudas	9
Consultas de asociacións	26
Total	699

Ademais a técnica de emprego tamén atendeu consultas doutras concellarias do concello, así como doutros organismos públicos e de técnicos de emprego doutros concellos, polo que ao longo do ano o número total foi 1.185 consultas atendidas.

B) Axudas e subvencións para a creación de emprego

En canto a axudas e subvencións en materia de emprego, o concello de Gondomar non ten ningunha liña propia, pero a técnica de emprego asesora e xestiona as que ten a Dirección Xeral de Promoción do Emprego, da Consellería de Traballo. Estas axudas están dentro das políticas activas encamiñadas a crear máis e mellores postos de traballo na Comunidade Autónoma de Galicia. Neste contexto, a Dirección Xeral de Promoción do Emprego planifica, coordina e xestiona diversos programas nos seguintes ámbitos:

- Incentivos á contratación por conta allea.
- Apoio a emprendedores: autónomos, economía social e iniciativas de emprego.
- Programas de cooperación.
- Escolas obradoiro e obradoiros de emprego.
- Programa Labora: Xuventude con experiencia.
- Programa de fomento da inserción laboral das mulleres vítimas de violencia doméstica.

C) Accións de desenvolvemento rural

O concello de Gondomar está dentro do ámbito de actuación do PRODER II, que xestiona a Asociación de Desenvolvemento Rural da Mancomunidade de Vigo (ADR). Este proxecto basease na nova política europea de desenvolvemento rural, que propón establecer un marco coherente e duradeiro que garanta o futuro sostible das zonas rurais e contribúa ao mantemento e creación de

emprego. Polo que se estableceu unha estratexia de desenvolvemento que persigue no seu conxunto un equilibrio territorial, medioambiental e socioeconómico.

Para iso a ADR considerou oportuno apostar firmemente pola utilización de novos coñecementos e tecnoloxías no medio rural, xa que na actualidade nos atopamos nos limiares dunha nova revolución industrial. Polo que a estrutura adoptada parte de tres liñas directrices, interrelacionadas entre si e desenvolvidas en cinco ámbitos de actuación que se materializan a través de 10 actuacións diferentes que dan finalmente lugar a 20 accións concretas:

- **Liña directriz 1** - “Rede rural para o desenvolvemento das Novas Tecnoloxías da Información e da Comunicación (NTICs)”
 - Fomento do uso destas NTICs entre a poboación en xeral e as empresas, facilitándolle instrumentos, medios e asistencia.
- **Liña directriz 2** - “Mellora da competitividade mediante o uso das NTICs”
 - Reforzo das actividades existentes, incidindo nos subsectores agroforestal, turístico e comercio.
 - A creación de novas actividades mediante a potenciación dos sectores que están emerxendo na sociedade debido aos cambios nos modos de vida (acceso da muller ao emprego, maior tempo de ocio, avellentamento da poboación, maior concienciación pola natureza, aparición de novos mecanismos de acceso ao traballo, etc.).
 - Reforzo da identidade do territorio, realizando accións de promoción e valorización dos recursos, debido á variedade de espazos naturais, tradicións e patrimonio que posúe a área e que aínda están sen explotar.
- **Liña directriz 3** - “Servizos de proximidade”
 - Un proxecto piloto baseado nos teleservizos económico-administrativos dando prioridade ao acceso á información pública, ás transaccións en liña coas administracións, aos procedementos de contratación dixital e aos servizos sociais e culturais.

O obxectivo principal é conseguir un desenvolvemento sostido dos espazos rurais da Área de Vigo a través dun enfoque global e integrador que evite as disparidades territoriais que se están producindo. Se ben, este obxectivo xeral se pode concretar nuns máis específicos que se detallan de seguido:

- Reducir o illamento que sofre a poboación do medio rural, así como axudar a diminuír os desequilibrios espaciais.
- Afianzar as relacións tanto económicas como sociais.
- Revalorizar os recursos endóxenos das distintas zonas que conforman a área de Vigo tendo en conta as especificidades de cada unha delas.

8. ECONOMÍA E SECTORES ECONÓMICOS

Neste apartado imos estudar a economía e os sectores de actividade económica do concello de Gondomar dende a perspectiva da renda dos seus habitantes e do número e tamaño das empresas que realizan a súa actividade no concello. Para iso empregouse a información estatística sacada do servidos estatístico do IGE, referida a número de empresas e tamaño das mesmas (central de balances), así como ao imposto sobre a renda das persoas físicas.

Os apartados nos que se estrutura esta sección son os seguintes:

- Nivel de renda, onde se analiza os principais indicadores de renda do concello, comparándoos cos da área metropolitana, Pontevedra e Galicia. Estes indicadores están sacados do imposto da renda das persoas físicas, do que se obtén o número de declarantes, a porcentaxe de declarantes por tramo de base imponible do imposto, o rendemento medio declarado e a procedencia das rendas declaradas.
- Sectores produtivos e actividades económicas, no que se fai unha análise, sector por sector, das actividades empresariais máis características do concello.

8.1 Nivel de renda e outros parámetros de desenvolvemento

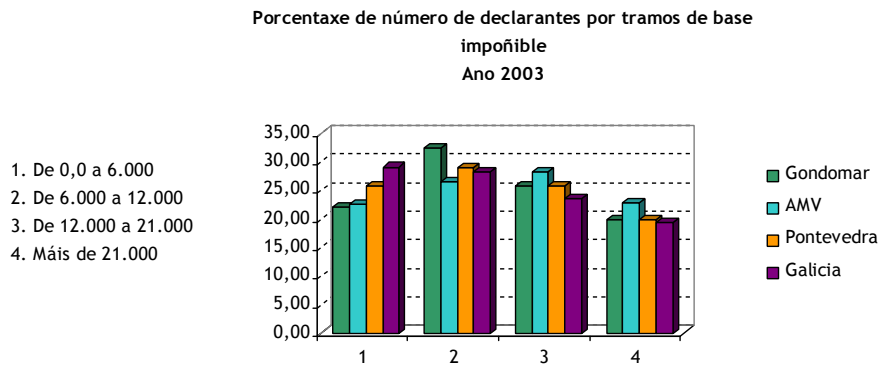
Para o nivel de renda do concello de Gondomar empregáronse as estatísticas do imposto da renda das persoas físicas subministradas polo IGE. Estas estatísticas correspóndense os exercicios fiscais que van do ano 1999 ao 2003 e nelas podemos observar o número de declarantes, a porcentaxe de declarantes por tramos renda, o rendemento medio declarado no concello e a procedencia das rendas obtidas (traballo, actividades empresariais, actividades profesionais e outros). Os datos obtidos son un indicador dunha porción da renda do concello (a que se declara no imposto da renda) e polo tanto permítenos ter unha referencia sobre o nivel de riqueza, ademais de poder facer comparacións coa AMV, Pontevedra e Galicia, pero hai que ter en conta que dentro do imposto da renda hai importantes conceptos de renda que non están dentro do feito imponible e que polo tanto non están recollidos dentro da definición de base imponible, como son as pensións de invalidez, viuvez ou orfandade, entre outras.

En canto aos outros parámetros de desenvolvemento, aquí imos empregar os índices calculados polo servizo de estudos económicos de La Caixa, como son o nivel económico e os índices de actividade, entre os que están o índice turístico, o índice de restauración e bares, o índice industrial, o índice comercial e o índice de actividade económica.

A) Nivel de renda

O Concello de Gondomar contaba con 3.706 declarantes no ano 2003 o que supuña o 2,10% das persoas declarantes da área metropolitana. Esta cifra estivo a medrar nos últimos anos, pasando dos 3.015 do ano 1999, aos 3.706, anteriormente comentados, do ano 2001, o que supuxo un crecemento de 691 persoas, é dicir, un 22,92%.

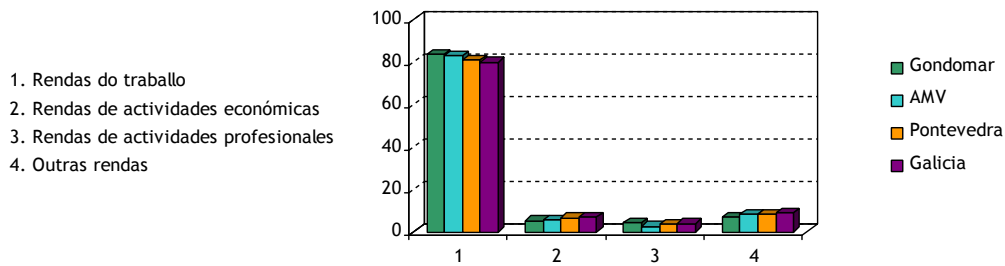

Fonte: Elaboración propia a partir dos datos do IGE

Se analizamos a distribución por tramo de renda das persoas declarantes de Gondomar, podemos observar como a maior parte dos mesmos está nos tramos máis baixos de renda. É dicir, o 54,51% das persoas que fixeron a súa declaración do ano 2003 teñen unha base imponible inferior aos 12.000 €. Deste xeito o rendemento medio declarado no concello de Gondomar está por debaixo da media da área metropolitana, situándose en 14.452,77 €, o que supón o 91,47% da AMV (15.800,99 €). Acontecendo o mesmo con respecto á provincia de Pontevedra (14.381,35 €) e Galicia (13.901,50 €).

Porcentaxe de rendementos declarados segundo a súa procedencia
Ano 2003

Fonte: Elaboración propia a partir dos datos do IGE

Por outra banda, se nos fixamos na procedencia das rendas gondomareñas, tal e como se aprecia na gráfica anterior, podemos observar como o 83,71% das mesmas proceden do traballo, valor este que está lixeiramente por riba do da área metropolitana, Pontevedra e Galicia. Por detrás del, pero xa a moita distancia, están os cualificados como outros, nos que se recollen os producidos pola cesión ou arrendamento de bens ou capitais, entre outros, e que supoñen o 6,83%. Por último as rendas que proveñen de actividades empresariais e profesionais teñen o nivel máis baixo, non pasando ningunha delas do 5,5%.

B) Outros parámetros de desenvolvemento

Os parámetros de desenvolvemento do concello de Gondomar foron os seguintes:

Outros parámetros de desenvolvemento
Ano 2003

Concello	Gondomar	Pontevedra	Galicia
Nivel económico	4	4	4
Índice industrial	20	1792	6159
Índice comercial	21	2085	6088
Índice comercial polo xunto	29	2294	6347
Índice comercial polo miúdo	16	1962	5936
Índice de restauración e bares	11	2056	6499
Índice turístico 2003	2	1137	3095
Índice turístico 1998	2	1158	2959
Índice actividade económica 2003	15	1763	5484
Índice actividade económica 1998	15	1765	5679

Fonte: Anuario económico de España. Servizo de estudos de La Caixa

Nivel económico

No anuario económico do 2005, o servizo de estudos económicos calcula o nivel económico por concello tendo en conta o nivel de renda do mesmo e outros parámetros de desenvolvemento (liñas telefónicas, liñas RDSI e ADSL por habitante, proporción de poboación con estudos superiores sobre, proporción de poboación en postos de traballo cualificados, taxa do total de demandas de emprego sobre a poboación de 15 e máis anos, distancia media de cada concello á súa cabeceira da área comercial ou prezo medio do metro cadrado da vivenda). Estes datos correspóndense co ano 2003.

Este índice ten 10 niveis diferentes:

Niveis	Renda familiar dispoñible por habitante, en euros
1	Ata 7.200
2	7.200 - 8.300
3	8.300 - 9.300
4	9.300 - 10.200
5	10.200 - 11.300
6	11.300 - 12.100
7	12.100 - 12.700
8	12.700 - 13.500
9	13.500 - 14.500
10	Máis de 14.500

O concello de Gondomar ten un nivel económico de 4, o que o sitúa no estrato de 9.300 a 10.200 euros, no mesmo estrato da provincia e da comunidade autónoma.

Índice turístico

Índice comparativo da importancia turística de cada concello, referido a 2003. Obtense en función da cota ou imposto de actividades económicas (IAE), que se basea á súa vez na categoría dos establecementos turísticos, número de habitacións e ocupación anual (todo ou parte do ano); polo que constitúe practicamente un indicador da oferta turística.

O valor do índice indica a participación (en tanto por 100.000) que corresponde a cada municipio sobre unha base nacional de 100.000 unidades (total euros recadación imposto = 100.000).

Para o concello de Gondomar este índice acadou un valor de 2, o que é indicativo do pouco peso que ten o turismo no concello, que conta con pouca infraestrutura no sector.

Índice de restauración e bares

A importancia das actividades de restauración e bares (restaurantes, cafeterías, bares, etc.) mídese tamén de xeito comparado (entre comunidades autónomas, provincias e concellos), a través de números índices. O índice de restauración e bares calcúlase en función da cota tributaria (cota de tarifa) do IAE para o ano 2003. A base do mesmo é o total nacional equivalente a 100.000 unidades, de xeito que se reflicte o peso relativo (en tanto por cen mil) do concello dentro do global nacional.

Este índice acadou un valor de 11 no ano 2003, o que é indicativo da pouca actividade do sector. Pero se comparamos este valor cos de Pontevedra e Galicia, dámonos conta do pouco peso do concello no contexto, xa que sobrepasaron nestes dous territorios os 2000 e 6000 puntos, respectivamente.

Índice industrial

Índice comparativo da importancia da industria (incluída a construción) referido a 2003. Calcúlase en función da cota tributaria (cota de tarifa) do IAE da industria (incluída la construción) e ten como base 100.000 unidades, de tal xeito que o valor do índice reflicte o peso relativo (en tanto por cen mil) da industria do concello dentro do total de España.

O valor deste índice no concello de Gondomar foi de 20, o que ven a representar unha certa actividade industrial por parte do concello que conta cun polígono industrial na parroquia de Vincios.

Índice comercial

O índice comercial subdivídese en dous índices:

- Índice do comercio polo xunto
- Índice do comercio polo miúdo

Estes índices calcúlanse en función da cota tributaria (cota de tarifa) do IAE correspondente ao ano 2003 do comercio polo xunto (índice do comercio polo xunto), do comercio polo miúdo (índice do comercio polo miúdo) e do comercio polo xunto e polo miúdo conxuntamente (índice comercial). O valor do índice reflicte o peso relativo (en tanto por cen mil) da actividade comercial do concello con respecto ao global estatal.

O índice comercial do concello é de 21, sendo superior ao do comercio polo miúdo (16), pero inferior ao do comercio polo xunto (29). Os índices na provincia de Pontevedra foron de 2.085, 1.962 e 2.294, e para Galicia de 6.088, 5.936 e 6.347.

Índice de actividade económica

Índice comparativo da actividade económica municipal do ano 2003. Obtense en función do imposto correspondente (IAE) ao total de actividades económicas empresariais (industriais, comerciais e de servizos) e profesionais. O valor do índice expresa dita importancia da actividade económica sobre unha base nacional de 100.000 unidades, equivalente ao total de ditas cotas tributarias empresariais e profesionais.

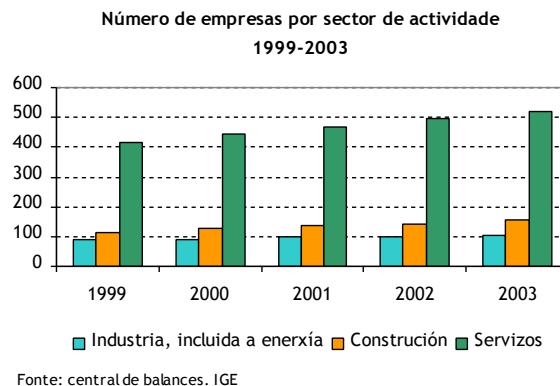
En Gondomar o índice acadou no ano 2003 un valor de 15, atópase lonxe dos presentados por Pontevedra e Galicia, que superaron os 1700 e 5600 puntos, situándoo en sétimo lugar da área metropolitana.

8.2 Sectores produtivos e actividade económica

Para estudar os sectores produtivos e a actividade económica do Concello de Gondomar botouse man das estatísticas do directorio de empresas do IGE, no que se recollen as empresas con sede social en Galicia ou fóra de Galicia que realizan algunha actividade económica no noso territorio. Para iso, as estatísticas recollen información do Imposto de Actividades Económicas (IAE), do Rexistro Mercantil e do rexistro de contas de cotización e autónomos da Seguridade Social. Polo tanto non se recolle información sobre determinados sectores ou actividades económicas, como son a agricultura, gandería, caza, silvicultura, pesca e administración pública. Para analizar este sector empregouse o censo agrario de 1999, onde se recolle información diversa sobre as explotacións que o integran.

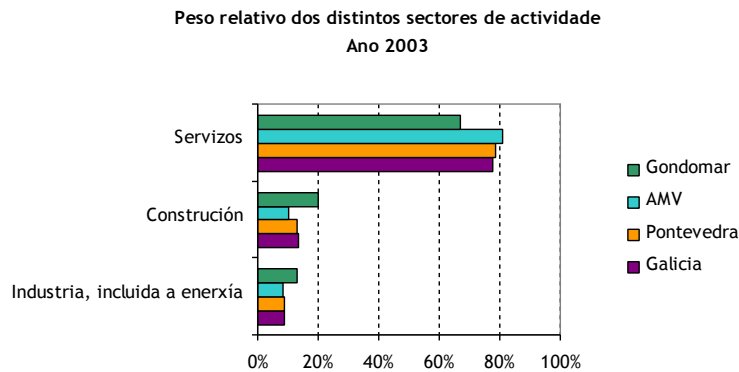
A pesar diso, as estatísticas do IGE proporcionan unha información relevante sobre o número de empresas e o tamaño de cada unha delas por estrato de asalariados, o que nos vai dar un indicativo da importancia relativa de cada un dos sectores de actividade económica.

O Concello de Gondomar contaba no ano 2003 con 780 empresas, o que representa o 2,58% do número de empresas da AMV, constituíndo o terceiro concello da área por número de empresas. Ademais, o número de empresas mantivo unha tendencia alcista durante o período 1999-2003, incrementándose en 163 novas entidades, o que supón un crecemento do 26,42%.

A maior parte destas empresas están dentro do sector servizos, que aglutina a 522 empresas, e representa o 66,92% do total. Aínda así, esta proporción é inferior as manifestadas pola área metropolitana (81,16%), Pontevedra (78,42%) e Galicia (77,74%). Por detrás, está a construción, con 155 empresas o que supón o 19,87% das empresas do concello. E por último, a industria, que conta con 103 empresas e representa o 13,21% do empresariado.

Fonte: Elaboración propia a partir dos datos do IGE

Ademais do número de empresas tamén é importante determinar o tamaño das mesmas. Neste senso cabe dicir que, no ano 2003, o 79,87% das entidades empresariais gondomareñas tiñan un tamaño que as podería catalogar como microempresas (0 a 9 asalariados), o 8,21% tiña a catalogación de pequena empresa (10 a 49 asalariados) e só había 4 das empresas estaba no tramo de 50 a 249.

Por outra banda, se nos fixamos na forma xurídica das empresas, temos que os autónomos son maioría, representando o 61,67% do total. Mentres que as sociedades limitadas, que é a outra forma que adoita escoller o empresariado do concello, supuñan o 30,90%. Ademais, había 16 S.A., 63 cooperativas e 39 empresas con outra forma xurídica.

Resumindo, se queremos caracterizar á empresa tipo do concello de Gondomar, teríamos que dicir que se trata dun autónomo ou dunha sociedade limitada que realiza unha actividade englobada no sector servizos ou na industria e cun número de empregados de 0 a 9.

A) Sector primario

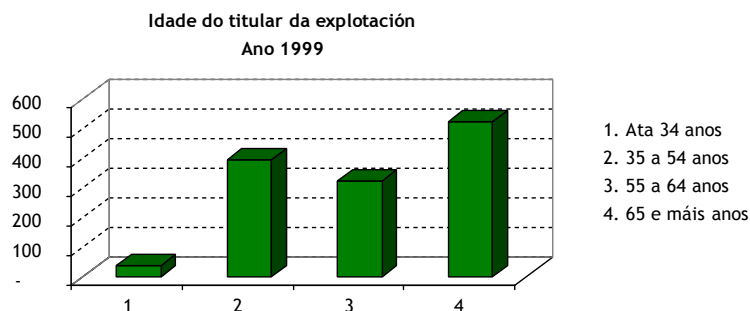
O sector primario comprende as actividades de extracción directa de bens da natureza, sen transformacións. Normalmente, enténdese que forma parte do sector primario a minaría, a agricultura, a gandería, a silvicultura e a pesca.

Para analizar este sector empregáronse os datos do censo agrario de 1999, que aportaron información sobre número de explotacións, idade dos titulares e composición da cabana gandeira. Ademais, para a análise do subsector de forestal, tívose en conta os datos da Consellería de Medio Ambiente e para a minaría os da Consellería de Innovación e Industria.

Agricultura e gandería

No ano 1999, o censo agrario de Gondomar, indicaba que había unhas 1.298 explotacións dedicadas ás labores agrogandeiras, empregando a 2.564 persoas entre titulares (1.281), cónxuxes (742) e axudas familiares (541). Este dato choca nun principio co aportado polo censo de poboación e vivenda do ano 2001, onde se dicía que había 145 persoas empregadas na agricultura, pero hai que ter en conta que estas dúas fontes empregan unha metodoloxía distinta e dentro do número que manexa o censo agrario hai moitas persoas que fan da agricultura unha fonte secundaria de ingresos ou que están xubiladas e aínda manteñen unha certa actividade no sector.

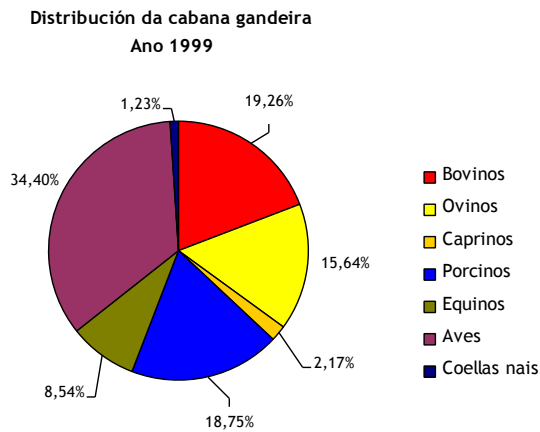

Fonte: Censo agrario. INE

En canto aos titulares das explotacións, cabe salientar que o grupo máis numeroso constitúeno os titulares de 65 e máis anos, que supoñen o 40,98% do total. Ademais, poderíase dicir que a media de idade dos titulares de explotacións é bastante alta, posto que o 66,12% dos mesmos ten máis de 55 anos, e ademais, os menores de 34 anos só representan o 3,04%, co que o relevo xeracional non está garantido. Todo isto conforma un panorama onde se está a producir un avellentamento da poboación dedicada ás labores agrarias, ademais do feito de que non existe un relevo xeracional da mesma, o que trae consigo unha situación de abandono das tarefas agrarias e un transvase de emprego cara a outros sectores económicos como poden ser os servizos ou a industria.

Gondomar conta cunha cabana gandeira de 1.381 cabezas, onde as aves teñen un peso moi importante, posto que o 34,40% gando pertence a este grupo. A este, séguelles os bovinos (19,26%), os porcinos (18,75%) e os ovinos (15,64%). O resto das especies teñen unha importancia bastante residual, constituíndose na maioría dos casos en actividades complementarias da explotación gandeira, é dicir, son unha fonte máis de autoabastecemento.

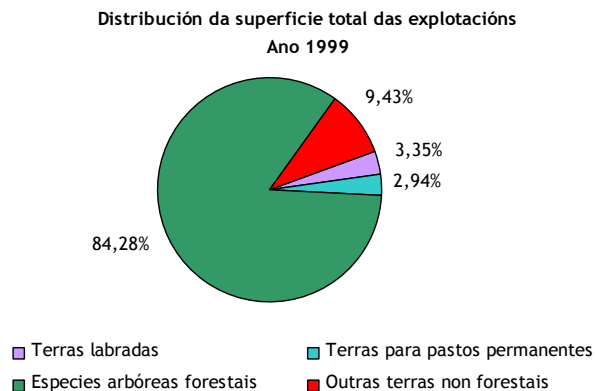

Fonte. Censo agrario. INE

En conclusión poderíamos dicir que o sector agrogandeiro de Gondomar ten un marcado carácter de autobastecemento, xa que as explotacións adoitan ter un tamaño pequeno e as súas producións non están orientadas cara o mercado, senón que o fan cara o mantemento da propia explotación.

Forestal

O Concello de Gondomar conta con 5.789 ha. dedicadas a superficie forestal, o que ben a significar o 84,28% da superficie agraria do concello e o 77,70% da superficie total do concello.

Fonte: Censo agrario. 1999

No que se refire ao réxime de propiedade da terra, hai que dicir que a fórmula maioritaria no concello é a da propiedade privada, posto que o monte mancomunado só ocupa o 30,73% da superficie total do concello.

Número e superficie das comunidades de montes veciñais en man común

Concello	Nº CMVMC	Superficie HA.	% respecto á súa superficie
Gondomar	10	2.304,60	30,73

Fonte: elaboración propia a partir dos datos da Consellería de Medio Ambiente. Ano 2003

En canto aos traballos forestais, hai que dicir que o concello conta con 3 empresas dedicadas á industria forestal e 7 que se dedican á explotación dos recursos forestais.

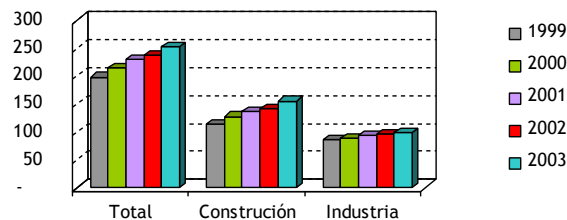
Minaría

Segundo información da Consellería de Innovación e Industria no ano 2005 había 5 explotacións mineiras dedicadas á extracción de granito ornamental. Destas 5 explotacións 3 estaban activas e as outras dúas estaban paralizadas.

B) Sector secundario

O sector secundario refírese ás actividades que implican transformación de alimentos e materias primas a través dos máis variados procesos produtivos. Normalmente inclúense neste sector a siderurxia, as industrias mecánicas, a química, o téxtil, a produción de bens de consumo, etc., así como, a construción, aínda que, debido á súa importancia, pódese contabilizar aparte. Neste apartado imos facer unha análise do sector desagregando os datos polos subsectores da industria e da construción, e analizando o número de empresas, tamaño e emprego xerado.

Número de empresas do sector secundario 1999-2003

Fonte: central de balances. IGE

En Gondomar o sector secundario está composto por 253 empresas, das que 85 se corresponden coa industria e 155 coa construción. Este sector estivo medrando en número de empresas pasando das 198 ata as 253, o que supuxo un crecemento porcentual do 27,78%. Ademais ao sector estivo a medrar en emprego, de xeito que no período 1996-2001, o incremento no número de persoas ocupadas foi do 49,74%, chegando a acadar unha cifra de 2.282 persoas.

Industria

A industria do concello de Gondomar estaba conformada, no ano 2003, por 98 empresas que aglutinaban o 26,03% de emprego do concello e representaban o 12,56% do censo empresarial. Este subsector estivo medrando no que se refire ao número de empresas e emprego xerado, sendo a taxa de crecemento do 15,29% no período 1999-2003, no caso do número de entidades, e do 69,51% no período 1996-2001, para o emprego xerado polas mesmas.

Estas 178 empresas supoñen o 4,03% do censo de empresas industriais da área metropolitana, constituíndo o quinto concello por número de empresas do sector industrial dentro da área metropolitana.

Se analizamos a composición deste sector, podemos ver como as actividades se reparten en:

Actividade	Nº de empresas
Industria da alimentación, bebidas e tabaco	7
Industria téxtil e da confección	1
Industria do coiro e do calzado	1
Industria da madeira e da cortiza	19
Industria do papel; edición, artes gráficas e reprodución de soportes gravados	6
Industria da transformación do caucho e materias plásticas	1
Industrias doutros produtos minerais non metálicos	10
Metalurxia e fabricación de produtos metálicos	29
Industria da construción de maquinaria e equipo mecánico	7
Industria de material e equipo eléctrico, electrónico e óptico	1
Fabricación de material de transporte	6
Industrias manufactureiras diversas	10

Fonte: central de balances. IGE

Sendo as empresas dedicadas á metalurxia e á fabricación de produtos metálicos as que teñen un maior peso, contando con 29 entidades cada unha. As industria madeireira e da cortiza tamén teñen a súa importancia dentro do sector industrial, contando con 19 empresas.

As empresas que compoñen este sector teñen unha dimensión reducida posto que o 70,41% delas teñen menos de 9 empregados, podendo cualificarse como microempresas. As pequenas empresas (de 10 a 49 empregados) comportan o 26,53% do empresariado do sector, mentres que as medianas empresas (de 50 a 249 empregados) representan o 3,06%.

En canto á forma xurídica, a máis empregada polo empresariado deste sector foi a de sociedade limitada, que supuña o 56,12% do total, seguida dos autónomos co 25,51%. Mentres que as sociedades autónomas só representaban o 9,18%. Ademais había 1 sociedade cooperativa e 6 sociedades personalistas (comunidades de bens e outros).

Construción

O sector da construción do concello de Gondomar está composto por 155 empresas, que aglutinan ao 18,67% dos ocupados do concello e supoñen o 19,87% do censo empresarial. Ao igual que a industria, este sector estivo a medrar nos últimos anos tanto en emprego como en número de empresas. En emprego o crecemento foi do 28,78% no período 1996-2001, mentres que o incremento do censo empresarial foi do 37,17 % entre o ano 1999 e o 2003.

Actividade	Nº de empresas
Preparación de obras	12
Construción xeral de inmobles e obras de enxeñería civil	31
Instalacións de edificios e obras	79
Acabado de edificios e obras	33

Fonte: central de balances. IGE

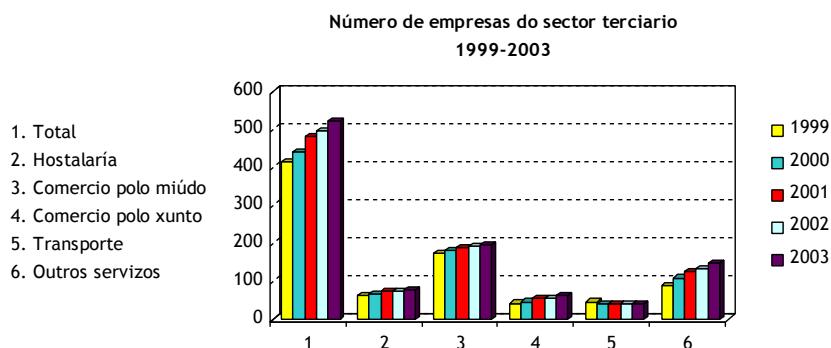
As empresas de Gondomar que integran este sector dedícanse maioritariamente á instalación de edificios e obras, tendo un tamaño bastante reducido, posto que o 86,45% non contrata máis de 9 empregados, o 12,90% non pasa dos 50 empregados e só hai unha empresa no tramo de 50 a 99 empregados.

En canto á forma xurídica, a de sociedade limitada e a de autónomos son as máis escollidas, co 49,03% e o 46,45% dos casos. Tamén existen 7 catalogadas como outras (comunidades de bens, sociedades personalistas, etc.)

C) Sector terciario

O sector terciario engloba as actividades que utilizan distintas clases de equipos e de traballo humano para atender as demandas de transporte, comunicacións e actividades financeiras como a banca, a bolsa, os seguros, etc. Para estudar este sector ímolo subdividir en 5 subsectores: hostalaría, comercio polo miúdo, comercio polo xunto, transporte e outros servizos (que inclúe actividades inmobiliarias, intermediación financeira, educación, sanidade e servizos prestados a comunidade).

Fonte: central de balances. IGE

Neste sector a actividade que conta cun maior número de empresas era no ano 2003 o do comercio polo miúdo con 195, seguido de outros servizos (seguros, intermediación financeira, etc.) con 147, da hostalaría con 78, do comercio polo xunto con 63 e dos transportes con 39.

En canto ao emprego, hai que dicir que no censo de poboación do 2001 a poboación ocupada nos servizos supuña o 50,26% do total, o que representa o primeiro sector de actividade do concello por volume de emprego. Ademais, durante o período o sector estivo a medrar en volume de emprego, sendo a cifra do 2001 un 81,34% maior que a do 1996.

De observar a evolución do sector en número de empresas, pódese ver como durante o período 1999-2003 o número de empresas experimentou un aumento, posto que pasou de 415 a 522 empresas, o que supón unha medra do 25,78%.

En canto ao tamaño das empresas do sector, pódese dicir que a maioría das empresas do sector son microempresas posto que o 96,55% non pasa dos 9 asalariados e o 3,45% restante está no intervalo de 10 a 49 asalariados. Isto configura un panorama onde o autoemprego é a tónica dominante, posto que a forma xurídica que predomina é a de autónomo con 379 empresas, o que representa o 72,60% do total.

Hostalaría

No subsector da hostalaría están recollidos os hoteis, pensións, cámpings, restaurantes, establecementos de bebidas (bares e cafeterías), así como os comedores colectivos. Este subsector integra a 78 empresas, o que supón o 14,94% do censo de empresas de servizos do concello. Ademais a hostalaría estivo aumentando en número de empresas durante o período 1999-2003, pasando de 63 a 78, o que supuxo un incremento do 23,81%.

As empresas de Gondomar que compoñen este subsector no ano 2003 repártense nas seguintes actividades:

Actividade	Nº de empresas
Hoteis	2
Cámping e outros tipos de hospedaxe de curta duración	3
Restaurantes	14
Establecementos de bebidas	59

Fonte: central de balances. IGE

O tamaño que soen ter estas empresas é reducido posto que o 100% delas non pasa dos 9 asalariados, polo que se poden catalogar como microempresas. Ademais, se nos fixamos na forma xurídica temos que o 84,62% das mesmas están en mans de empresarios autónomos.

Comercio polo miúdo

O subsector do comercio polo miúdo engloba as actividades de venda, mantemento e reparación de vehículos de motor, motocicletas e ciclomotores, venda polo miúdo de combustible para vehículos de motor, comercio polo miúdo, agás o comercio de vehículos de motor, motocicletas e ciclomotores, así como, a reparación de efectos persoais e utensilios domésticos.

O subsector ocupa o primeiro lugar en número de empresas dentro do sector servizos, con 195, e ademais no período 1999-2003 estivo incrementando o número de empresas, pasando de 175 a 195, o que supuxo unha suba do 11,43%.

As empresas de Gondomar que compoñen este subsector no ano 2003 repártense nas seguintes actividades:

Actividade	Nº de empresas
Venda de vehículos de motor	4
Mantemento e reparación de vehículos de motor	17
Venda de repostos e accesorios de vehículos de motor	2
Venda polo miúdo de carburantes para a automoción	1
Comercio polo miúdo en establecementos non especializados	38
Comercio polo miúdo de alimentos, bebidas e tabaco en establecementos especializados	44
Comercio polo miúdo de produtos farmacéuticos, artigos médicos, beleza e hixiene	7
Outro comercio polo miúdo de artigos novos en establecementos especializados	69
Comercio polo miúdo non realizado en establecementos	11
Reparación de efectos persoais e utensilios domésticos	2

Fonte: central de balances. IGE

En canto ao tamaño das empresas deste sector, cabe dicir que o 98,46% das mesmas poden ser catalogadas como microempresas, posto que non pasan dos 9 asalariados. Ademais, se nos fixamos na forma xurídica temos que o 79,49% teñen a consideración de autónomos, polo que se podería dicir que o autoemprego constitúe a característica básica deste subsector.

Comercio polo xunto

O subsector do comercio polo xunto engloba as actividades de intermediarios do comercio, comercio polo xunto de materias primas agrarias e de animais vivos, comercio polo xunto de produtos alimenticios, bebidas e tabaco, comercio polo xunto de produtos de consumo, distintos dos alimenticios, comercio polo xunto de produtos non agrarios semielaborados, chatarra e produtos de refugallo, comercio polo xunto de maquinaria e equipo e outro comercio polo xunto.

O subsector ocupa o penúltimo lugar en número de empresas, representando o 12,06% do censo de empresas do sector servizos do concello. Non obstante, durante o período 1999-2003 estivo crecendo en número empresas, pasando de 42 a 63, o que supuxo un aumento do 50%.

As empresas de Gondomar que compoñen este subsector no ano 2003 repártense nas seguintes actividades:

Actividade	Nº de empresas
Intermediarios do comercio	13
Comercio por xunto de materias primas agrarias e de animais vivos	3
Comercio por xunto de produtos alimenticios, bebidas e tabaco	12
Comercio por xunto de produtos de consumo, distintos dos alimenticios	10
Comercio por xunto de produtos non agrarios semielaborados, chatarra e produtos de refugallo	18
Comercio por xunto de maquinaria e equipo	4
Outro comercio por xunto	3

Fonte: central de balances. IGE

En canto ao tamaño das empresas deste sector, cabe dicir que o 87,30% poden ser catalogadas como microempresas, posto que non pasa dos 9 asalariados. Tamén existen 8 empresas no tramo de 10 a 49 traballadores, o que representa o 12,70% do empresariado do subsector. Ademais a forma xurídica máis elixida é a de sociedades limitadas (61,90%), seguida dos autónomos (31,74%).

Transporte

O subsector do transporte engloba as actividades de transporte terrestre, transporte por tubos, transporte marítimo, de cabotaxe e por vías de navegación interiores, transporte aéreo e espacial, actividades anexas aos transportes, actividades de axencias de viaxes, e actividades de correos e telecomunicacións.

Este subsector conta con 39 empresas, representando e mantivo unha senda descendente no censo empresarial durante o período 1999-2003, posto que pasou de 46 a 39 empresas, o que supuxo un descenso do 15,22%.

As empresas de Gondomar que compoñen este subsector no ano 2003 repártense nas seguintes actividades:

Actividade	Nº de empresas
Outros tipos de transporte terrestre	38
Manipulación e depósito de mercadorías	1

Fonte: central de balances. IGE

As maior parte das entidades que están dentro doutros transportes refírense a empresas que realizan transporte por estrada por medio de camiós ou tráileres, polo tanto estamos a falar de empresarios autónomos que teñen o seu propio vehículo e realizan traballos para outras empresas. Estes empresarios non soen contratar asalariados e, polo tanto, tratase dunha forma de autoemprego, de feito os autónomos supoñen o 94,87% do empresariado do subsector.

Outros servizos

O subsector de outros servizos engloba as actividades de intermediación financeira, actividades inmobiliarias e de alugueiro, servizos empresariais, educación, actividades sanitarias e veterinarias, servizos sociais, outras actividades sociais e de servizos prestados á comunidade, así como actividades de prestación de servizos persoais.

Este subsector ocupa o segundo lugar dentro do sector servizos e durante o período 1999-2003 e experimentou un importante crecemento, pasando de 89 a 147 empresas, o que supuxo unha medra do 65,17%.

As empresas de Gondomar que compoñen este subsector repártense nas seguintes actividades:

Actividade	Nº de empresas
Actividades auxiliares da intermediación financeira	4
Actividades inmobiliarias	13
Alugueiro de maquinaria e equipo sen operario, de efectos persoais e utensilios domésticos	6
Actividades informáticas	5
Investigación e desenvolvemento	2
Outras actividades empresariais	63

Fonte: central de balances. IGE

Actividade	Nº de empresas
Educación	12
Actividades sanitarias e veterinarias, servizos sociais	12
Actividades recreativas, culturais e deportivas	8
Actividades diversas de servizos persoais	22

Fonte: central de balances. IGE

En canto ao tamaño das empresas, temos que dicir que o 96,60% delas non pasa dos 9 asalariados, polo que se poden catalogar como microempresas. O 3,40% restante está no estrato de 10 a 49 empregados. Ademais se nos fixamos na forma xurídica das mesmas, temos que o 68,71% son autónomos e o 22,45% son sociedades limitadas.

9. TERCEIRO SECTOR

Segundo datos facilitados polo concello de Gondomar, en xaneiro de 2006, o concello contaba con 28 asociacións inscritas no seu rexistro. Segundo a tipoloxía recollida no cadro, a maioría son e “comunidades de montes”, cun total de 10 e “asociacións culturais”, que suman 6. Ademais hai 4 “asociacións de veciños”, 4 encadradas dentro da categoría de “sociedades de caza/pesca”, 3 na categoría de “asociacións deportivas”, 1 “asociación do medio rural” e 1 “asociación xuvenil”.

Segundo as informacións facilitadas polo concello, moitas destas asociacións teñen unha base parroquial.

Tipoloxía e número de asociacións non lucrativas en Gondomar
Ano 2006

Tipo de asociación	Nº de asociacións
Asociacións culturais	6
Asociacións de veciños	4
Asociacións deportivas	3
Asociacións medio rural	1
Asociacións xuvenís	1
Comunidades de montes	10
Sociedades de caza e/ou pesca	4
TOTAL	28

Fonte: Concello de Gondomar

10. DAFO XERAL DE GONDOMAR

DEBILIDADES	AMENAZAS
<ul style="list-style-type: none"> • Dispersión dos asentamentos • Forte impacto medioambiental pola construción de infraestruturas viarias e tamén na desarticulación dos asentamentos, provocando a falta de conexión entre os mesmos • Escaseza de áreas de interese natural e protexidas • Monocultivo forestal de especies traídas de fóra (eucalipto e piñeiro) en detrimento das autóctonas, o que xera un aproveitamento pouco sostible dos recursos naturais • Ausencia de vexetación clímax, que repercute nas condicións climáticas e ambientais finais • Existencia dun período de seca estival • Escaso aproveitamento dos recursos patrimoniais • Falta de sensibilización da poboación local para a conservación dos bens naturais e patrimoniais do concello • Terreos agrícolas en desuso e con boas condicións para o seu cultivo • Escasa sensibilización do organismo municipal ante determinadas actuacións contra o medio ambiente • Deterioro e degradación natural dos cursos fluviais a causa da forte presión urbanística, especialmente no río Miñor ata a súa desembocadura na Foz • Calidade media dos servizos de restauración • Escasa oferta de aloxamento e de baixa calidade, que non favorece a permanencia das persoas visitantes no concello • Escasa sinalización dos recursos patrimoniais • Falta dun planeamento urbanístico adaptado ás necesidades presentes e futuras, que ordene e regule o crecemento futuro do municipio • Rede de estradas internas insuficiente que comunique os diferentes núcleos de poboamento • Insuficiencia de prazas públicas en residencias para persoas maiores e doutros servizos dirixidos á poboación maior • Insuficiencia de servizos dirixidos á poboación infantil • Avellentamento continuo da poboación polo incremento da esperanza de vida, que provoca un aumento da poboación dependente respecto á activa 	<ul style="list-style-type: none"> • Demanda de solo residencial por parte da poboación viguesa e doutros territorios. • Explotación irracional dos recursos forestais e aumento dos incendios • Impacto negativo na construción de infraestruturas viarias • Presión demográfica da cidade de Vigo • Experiencias urbanísticas especulativas nas áreas costeiras próximas • Maior competitividade no sector turístico que leva consigo un aumento das exixencias por parte dos visitantes en temas de aloxamento, restauración e servizos públicos e de ocio e lecer • Cambio nas tendencias dos turistas cunha maior preferencia polo turismo de descanso e gastronómico en detrimento do de sol e praia • Descoordinación entre administracións competentes en materia de turismo (Xunta-Deputación-Concello) • Falta dunha visión de Mancomunidade que leve a desenvolver actuacións conxuntas entre os diferentes concellos en temas relacionados co transporte, turismo, ordenación do territorio, oferta de servizos, etc.

<ul style="list-style-type: none"> • Caída da natalidade • Aumento da emigración local cara as áreas máis dinámicas da provincia (Vigo e Pontevedra) • Altas taxas de analfabetismo, especialmente entre as mulleres • Baixo nivel formativo da poboación en xeral, con maior incidencia no colectivo feminino • Sectorización na formación da poboación, orientándose as mulleres cara os servizos sociais e atención á comunidade, e os homes cara traballos técnicos • Baixa porcentaxe de poboación, especialmente feminina, con formación en estudos de tipo agrícola, gandeiro, pesca e veterinaria • Escaso número de vivendas en alugueiro • Alto número de vivendas secundarias e baleiras • A poboación local identifica como principais problemas relacionados coa existencia de malas comunicacións, a pouca limpeza nas rúas e poucas zonas verdes • Desigualdade no mercado de traballo entre mulleres e homes, tendo as primeiras peores condicións • Excesiva dependencia no emprego dos servizos e da industria • Perda de peso das actividades agrogandeiras • Altas taxas de temporalidade e estacionalidade no emprego, especialmente entre as mulleres • Maiores dificultades das mulleres á hora de chegar a ocupar postos directivos • Escasas oportunidades de emprego para as mulleres que se ven relegadas a traballos precarios e de baixa remuneración no sector servizos • Escasas oportunidades de emprego para a poboación moza o que provoca a emigración deste colectivo • Aumento do desemprego, con maior incidencia entre as mulleres • Estacionalidade do desemprego, reducíndose de febreiro a xullo e aumentando de agosto a xaneiro • A poboación moza, mulleres e poboación maior soportan as maiores taxas de desemprego • Existencia de índices baixos nalgúns parámetros de desenvolvemento: baixo nivel de renda • Avellentamento e abandono das actividades agrogandeiras sen que haxa relevo xeracional que determina unha baixa porcentaxe de ocupados no sector 	
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Práctica dunha agricultura orientada cara o autoconsumo • Existencia dun mercado minifundismo e de pequenas producións hortofrutícolas orientadas cara o consumo propio • Avellentamento do campo que provoca o abandono das actividades agropecuarias, sen que exista relevo xeracional • Falta de profesionalización na xestión das comunidades de montes • As empresas dedicadas á explotación forestal non realizan maioritariamente traballos de transformación dos recursos forestais • Tamaño reducido das explotacións e empresas • Insuficiencia dos recursos humanos dedicados a desenvolvemento local e emprego • Desaproveitamento das axudas en materia de promoción do emprego e desenvolvemento local 	
FORTALEZAS	OPORTUNIDADES
<ul style="list-style-type: none"> • Localización no SO da comunidade galega, o que garante unhas boas condicións climáticas • Relevo que favorece o asentamento humano (val Miñor) • Proximidade á cidade de Vigo o que favorece a súa expansión urbana • Situación xeográfica estratéxica con boas comunicacións coas cidades de Vigo, Pontevedra, Portugal e Ourense • Excelente localización do concello respecto ás áreas turísticas máis dinámicas do S. da provincia de Pontevedra • Existencia de pequenas extensións de vexetación de ribeira no río Miñor • Importancia da superficie forestal dedicada á produción madeireira • Condicións climáticas benignas onde predominan os veráns cálidos e invernos suaves, con precipitacións abundosas entre o outono e a primavera • Existencia dunha intensa rede hidrográfica tributaria do río Miñor • Existencia dun espazo natural de especial valor ecolóxico e ambiental, a Foz do Miñor 	<ul style="list-style-type: none"> • Integración na futura Área Metropolitana de Vigo • Pertenza a dúas Mancomunidades, polo que se pode aproveitar das estratexias e servizos de ambas • Política das liñas aéreas de baixo custo que poden favorecer a chegada de visitantes doutros países • Visión positiva por parte da poboación foránea da área xeográfica na que se sitúa o concello • Existencia de Leis para garantir, conservar e velar pola defensa do patrimonio etnográfico, arqueolóxico e natural • Saturación urbanística costeira noutras áreas próximas • Existencia de políticas autonómicas que promoven a revitalización de zonas comerciais urbanas • Existencia de políticas públicas que favorecen a inserción laboral de mulleres • Existencia de políticas autonómicas de conciliación da vida familiar e laboral • Existencia de políticas autonómicas e plans de fomento do autoemprego a nivel local, a través de cursos de formación e axudas para creación da propia empresa • Endurecemento das políticas contra a urbanización descontrolada na costa

<ul style="list-style-type: none"> • Abondosa presenza de restos arqueolóxicos presentes en todo o concello: Mámoas e castros no Chan do Cereixo, unha vía romana, unha necrópole, e diferentes mámoas repartidas polas parroquias de Vincios, Chaín e Morgadáns • Existencia de recursos patrimoniais e naturais ben conservados e susceptíbeis de seren explotados para o sector turístico • Patrimonio arquitectónico abondoso e de interese: ponte romana de Mañufe, patrimonio militar, pazos, casas grandes, etc. • Abondoso patrimonio etnográfico material e inmaterial, reflectido na existencia de tradicións populares (concertos, actividades culturais, festas e romarías, rapa das bestas, etc) • Existencia de paraxes naturais que favorecen as actividades ao aire libre, sobresaíndo a serra do Galiñeiro: escalada, sendeirismo, bicicleta e pesca • Importante actividade cultural no contorno da vila gondomareña, na que se desenvolven actuacións de todo tipo • Existencia dunha rica gastronomía baseada nos produtos do mar • Existencia de sendeiros que permiten percorrer o territorio e obter fermosas vistas panorámicas (GR 58 Sendeiro das Greas) • Existencia dunha intensa rede de camiños e pistas de monte para uso de actividades de contacto coa natureza • Posibilidade de diversificación da oferta turística, con recursos no interior, que permita unha descentralización da oferta • Realización de actividades lúdico-culturais que se centralizan no núcleo de Gondomar • Existencia dun comercio polo miúdo de produtos especializados • Maior dinamismo económico do concello nos últimos anos • Poboación repartida de xeito equitativo por todas as parroquias do concello • Baixa densidade demográfica • Concello receptor de poboación procedente doutros concellos da provincia • Saldo vexetativo positivo • Existencia de servizos sociais no concello dirixidos a diferentes colectivos: mocidade, emigrantes retornados e inmigrantes, mulleres, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aumento da sensibilización por parte da cidadanía en relación á necesidade de conservación dos recursos naturais e do patrimonio cultural
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Pertenza ao Plan Galego de Inclusión Social que se desenvolve nos concellos que conforman o Val Miñor, con sede en Gondomar • Saldo vexetativo positivo, debido ao maior número de nacementos que defuncións • Saldo migratorio positivo • Importante número de vivendas secundarias • Altas taxas de actividades que estiveron a medrar nos últimos anos • Aumento nas taxas de ocupación e actividade • Importante actividade comercial e industrial • Incremento do traballo na construción • Baixos índices de desemprego na agricultura • O concello conta cunha técnica de emprego • Existencia de empresas dedicadas ao aproveitamento forestal • Importante número de empresas • Existencia dun polo de dinamismo económico onde se concentran boa parte das actividades industriais e con boas comunicacións • Crecemento do sector industrial con empresas dedicadas á metalurxia, madeira, e produtos metálicos • Importancia do sector empresarial hostaleiro, baseado nos bares e restaurantes • Os servizos baséanse no comercio polo miúdo e na hostalería • Importante nivel de asociacionismo local cun tecido que acada as 28 asociacións de diferente índole • Existencia dun núcleo cabeceira municipal, Gondomar, cun importante dinamismo social, e de servizos e equipamentos • Existencia de programas de desenvolvemento rural PRODER II • Existencia do proxecto CONTA CON ELAS da MAIV dirixido a mellorar a inserción laboral da muller 	
--	--

11. PROPOSTAS E ACTUACIÓNS

1. Planificación, a través dos plans de ordenación do monte e a profesionalización das comunidades de montes, para un aproveitamento sustentábel dos recursos forestais, á rexeneración das áreas degradadas polos incendios forestais e a actuación humana, á

- repopoación e substitución das especies arbóreas foráneas por especies autóctonas, con especial incidencia nas áreas de especial interese natural.
2. Conservación e rexeneración da vexetación clímax con especial incidencia nas zonas próximas aos cursos fluviais.
 3. Creación dun programa de xestión municipal para fomentar o aproveitamento sostible dos recursos forestais, que actualmente se atopan reducidos á explotación madeireira
 4. Contar cun grupo organizado e estable durante todo o ano de persoas formadas e capacitadas para levar a cabo medidas de prevención e extinción de incendios forestais
 5. Realización de campañas de sensibilización dirixida á poboación local para promover a revalorización dos recursos naturais e patrimoniais propios.
 6. Sinalización dos recursos de especial interese patrimonial e natural, en coordinación cos demais concellos da área
 7. Realización de campañas de sensibilización de cara á regulación do consumo de auga nos meses de verán, co fin de minimizar o déficit hídrico que sofre o concello na época estival
 8. Recuperación ambiental e natural da marxe do río Miñor, en coordinación co concello de Nigrán, para que sexa utilizado como espazo de recreo para a poboación local e visitantes, así como para o goce da natureza
 9. Aproveitamento e recuperación da intensa rede de camiños e pistas para a creación de sendeiros naturais que comuniquen os diferentes recursos
 10. Estudo da viabilidade para a creación dun parque arqueolóxico en “Chan do Cereixo”
 11. Realización dun estudo sobre os posibles aproveitamentos do patrimonio arquitectónico existente no termo municipal (casas grandes, pazos, etc)
 12. Promoción dos recursos para o deseño de actividades de lecer nas zonas interiores do concello, aproveitando a existencia de interesantes bens de interese arqueolóxico
 13. Mellora das comunicacións internas por estrada, así como a limpeza das rúas e a ampliación das zonas verdes.
 14. Creación de material de difusión e dunha campaña de promoción dos recursos do territorio, con especial incidencia na utilización de novas tecnoloxías (internet, asistencia a feiras, etc.)

15. Promoción das festas gastronómicas locais cunha maior implicación do sector hostaleiro, tanto na planificación como no desenvolvemento das mesmas
16. Mellora das sinalización vertical dos recursos situados no interior do municipio de cara a facilitar a accesibilidade a eles, o que repercutiría nunha mellor conservación tanto do patrimonio como da rede de camiños que conduce cara eles
17. Adaptación do PXOM ás necesidades urbanísticas actuais do concello, contando coa participación da poboación local
18. Mellora do trazado e firme do sistema viario interno que melloren a accesibilidade entre os distintos núcleos entre si
19. Aproveitamento da situación xeográfica do concello e mellora do sistema de aloxamentos de cara a ofertar un suficiente número de prazas para fomentar un turismo residencial, dada a proximidade e saturación de destinos tan importantes como Baiona, Nigrán e Vigo.
20. Estudo da posibilidade de creación dun parque temático-arqueolóxico na estación de Chan de Cereixo, na parroquia de donas, para divulgar e protexer o patrimonio arqueolóxico local existente
21. Maior impulso e difusión dos recursos etnográficos: festivais, concertos, actividades culturais, etc.; con especial incidencia na celebración da rapa das bestas de Morgadáns
22. Maior promoción do turismo de natureza, favorecido pola presenza do Galiñeiro e de numerosos cursos fluviais
23. Mellora das comunicacións, da limpeza das rúas, e ampliación do sistema de zonas verdes no núcleo urbano
24. Promoción da creación de servizos dirixidos á poboación infantil e maior, que permitan á poboación local conciliar a súa vida laboral coa familiar (garderías, escolas infantís, ludotecas, centros de día, residencias da Terceira Idade, etc.)
25. Fomento da recuperación e rehabilitación das vivendas de especial interese arquitectónico (pazos, casas grandes, reitorais, etc.) e próximas a algún tipo de recurso para o deseño de produtos turísticos e creación de infraestruturas hoteleiras (casas rurais, hoteis con encanto, etc.)
26. Proposta de delimitación das marxes do río Miñor como espazo natural, mellorando a calidade natural e ambiental do contorno

27. Mantemento, deseño de actividades e promoción dos sendeiros existentes, resaltando o valor ecolóxico e patrimonial que presentan así como as vistas panorámicas que dende eles se poden divisar
28. Establecemento de políticas que faciliten o acceso á vivenda en propiedade ou alugueiro á xente moza
29. Fomento dunha agricultura intensiva na zona central do concello, baseada no policultivo de produtos de horta, froitas e novos cultivos, favorecidos polas boas condicións climáticas e orográficas, destinados ao abastecemento dos mercados urbanos máis próximos
30. Análise das necesidades e das carencias de formación na man de obra en relación coas demandas do empresariado local para o desenvolvemento de accións formativas en cooperación coas asociacións empresariais
31. Establecer programas formativos e de emprego nos que a poboación feminina sexa a principal beneficiaria das accións
32. Realización de accións formativas dirixidas ao empresariado e traballadores do sector hostaleiro que posibiliten unha maior profesionalización
33. Incentivar ás empresas cara unha maior estabilidade no emprego mediante a información e promoción das medidas de promoción de emprego estable
34. Creación dalgunha liña de axuda dende o concello dirixida á creación de empresas e, en xeral, a creación de empresas e o desenvolvemento local
35. Promover a cooperación empresarial a través da realización de accións conxuntas coas asociacións existentes no territorio
36. Consolidación da actividade fabril concentrada ao N da parroquia de Vincios, delimitando novas zonas de expansión, mellorando as infraestruturas e equipamentos, e creando un viveiro de empresas, de cara a fomentar o asentamento e creación de novas empresas que axudaría a reducir a temporalidade dos empregos e a fixar á poboación moza no concello
37. Realización de accións de vertebración do comercio urbano a través da realización dun diagnóstico da situación e necesidades do sector, así como de actuacións nas rúas ou zonas comerciais que supoñan unha mellora na súa accesibilidade e sinalización
38. Promover a realización de accións formativas dirixidas cara aos comerciantes, así como a creación e o establecemento dun selo distintivo de calidade

39. Creación dunha axencia de desenvolvemento local estable e con maior dispoñibilidade de recursos humanos
40. Promover a participación cidadá a través do movemento asociativo, creando foros de debate que permitan á poboación local facer chegar as súas inquedanzas e propostas
41. Maior coordinación entre os concellos das dúas mancomunidades ás que pertence o concello, Val Miñor e Vigo, co obxectivo de mellorar o aproveitamento dos recursos aos que se pode acceder dende ditos organismos

